

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

**Zbiór ćwiczeń dydaktycznych na zajęcia lekcyjne
dotyczący programu pracy z uczniem niepełnosprawnym
na podstawie metody**

Integracji Sensorycznej

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.
Człowiek – najlepsza inwestycja.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę wzrokową, umiejętność radzenia sobie z frustracją, ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Agenci nieruchomości.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie spostrzegawczości i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych, doskonalenie umiejętności klasyfikowania obiektów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** trzydzieści kartoników z narysowanymi dziesięcioma rodzajami domków, różniącymi się kształtem i kolorem (ten sam dom jest narysowany na trzech kartonikach).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Wokół sali nauczyciel rozkłada 10 kartoników obrazkiem do góry, po jednym z każdej trójki danego typu. Resztę rozkłada na środku sali tak, aby obrazek był niewidoczny. Na hasło „Start” uczniowie wchodzi na środek sali i podnoszą jeden kartonik. Następnie odszukują taki sam domek wśród tych, które leżą wokół sali. Gdy go znajdą, zabierają i tworzą parę. Wygra ten uczeń, który zbierze najwięcej par.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *klasyfikuje obiekty.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznany.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: umiejętność współpracy, umiejętność podejmowania decyzji, analiza słuchowa, koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Alfabet.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla dzieci z zaburzeniami analizy słuchowej, wycofanych, borykających się z wadami i zaburzeniami mowy oraz dla dzieci nadpobudliwych.

3. **Cele ćwiczenia:**

- usprawnianie analizy i syntezy słuchowej,
- kształtowanie współpracy w grupie oraz umiejętności podejmowania decyzji,
- usprawnienie koncentracji uwagi.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci są głoskami (nauczyciel przed rozpoczęciem ćwiczenia przydziela każdemu określoną głoskę). Gdy osoba prowadząca wypowiada wyraz, podchodzą i ustawiają się szeregiem według właściwej kolejności w wyrazie. Dzieci przed rozpoczęciem ćwiczenia losują kartonik z określoną głoską, którą stają się na czas trwania ćwiczenia. Jeżeli w ćwiczeniu bierze udział duża grupa dzieci, można pokusić się o próbę „ustawienia” całego zdania.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** w zakresie umiejętności czytania i pisania – uczeń *zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty; pisze proste, krótkie zdania: przepisuje, pisze z pamięci; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma; posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.*

7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna w zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka.

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** materiały z warsztatów.

10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marta Derewecka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie ogólnorozwojowe

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Animacja pacynek* – zabawa dramowa.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, które nie radzą sobie z frustracją.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie regulacji napięcia mięśniowego dłoni,
 - ćwiczenie mowy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pacynki zwierząt i postaci bajkowych, teatrzyk, tło do wystawianej dramy.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Rozmowa dzieci o teatrze, aktorach, postaciach bajkowych, próby wypowiadania trudnych wypowiedzi, np. sucha szosa; jedna żabka z drugą żabką napotkały żuka, stał na drodze, gorzko płakał swojej mamy szukał itd. Rozdajemy dzieciom pacynki, aby się trochę nimi pobawiły i wybrały te, które najbardziej im odpowiadają.
 - Dzieci dobierają się parami, wybierają pacynki i tło do swojej sztuki. Każda para wymyśla dialog, który zechce przedstawić widzom. Ochotnicy rozpoczynają pierwszy, wszyscy uważnie słuchamy.
 - Bawimy się do momentu, w których dostrzeżemy u dzieci utratę zainteresowania zabawą. Na końcu dzieci opowiadają o swoich odczuciach.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *uważnie słucha wypowiedzi innych;*
 - *rozszerza zasób słownictwa;*
 - *podejmuje działalność twórczą.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *uważnie słucha wypowiedzi;*
 - *dba o kulturę słowa;*
 - *zgodnie współpracuje w grupie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Na następnych spotkaniach z teatrem proponujemy tematykę dramy, ale tylko wtedy, gdy dzieci wyrażą taki akces.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** brak.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające motorykę małą

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bal jesieni.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci o niskiej sprawności grafomotorycznej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie regulacji napięcia mięśniowego w obrębie palców i dłoni,
 - ćwiczenia grafomotoryczne.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kolorowe bibuły, klej, zszywacz, nożyczki, muzyka dziecięca, szary papier.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Grupa wybiera bibuły koloru jesieni, każdy uczestnik szykuje sobie strój, np. kasztana, orzecha, drzewa, śliwki, gruszki itd. Wykonanie polega na wydzieraniu kawałków bibuły, sklejanie i modelowanie ubioru.
 - Dzieci mogą również wycinać elementy nożyczkami i kleić je klejem – następnie ubierają się i szykują do jesiennego balu. Podczas tańca możemy odrywać kawałki bibuły sąsiada i przyczepiać lub przyklejać do szarego papieru, aż bal się skończy.
 - Dzieci w wykonanej pracy wyszukują ciekawe kształty, opowiadają o swoich odczuciach.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
 - *rozszerza zasób słownictwa;*
 - *podejmuje działalność twórczą.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *uwaga słucha wypowiedzi;*
 - *posługuje się przyborami szkolnymi;*
 - *zgodnie współpracuje w grupie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie przeprowadzamy w czasie nie dłuższym niż 45 min, aby dzieci mogły wykonać zadanie plastyczne i „wpleść” w zabawę taniec.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** na podstawie „Ćwierćlandii”.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające motywację do nauki i aktywności, umiejętność współpracy i radzenia sobie z frustracją

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Balonik z niespodzianką.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klasy trzeciej.
3. **Cele ćwiczenia:** wspieranie ogólnego rozwoju fizycznego uczniów, utrwalenie znajomości alfabetu, nazw krajów europejskich i ich stolic.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** balony, szpilki, karteczki z nazwami krajów Unii Europejskiej.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W różnych miejscach sali rozwieszone są nadmuchane wcześniej balony. Ich liczba odpowiada liczbie uczestników. Uczniowie podrzucają 10 razy wybrany przez siebie balon, a następnie go przebijają podaną przez nauczyciela szpilką. W każdym balonie znajduje się karteczka z nazwą kraju Unii Europejskiej. Zadaniem uczniów jest odczytanie nazwy i ustawienie się w rzędzie zgodnie z kolejnością alfabetyczną. Potem uczniowie kolejno głośno wypowiadają swoją nazwę, a pozostali – chórem podają nazwę stolicy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń bierze udział w zabawach, przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych; współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki; czyta i rozumie teksty.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne, edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zabawa jest odpowiednia dla uczniów, którzy wykazują znaczące zainteresowanie dookolnym światem i mają dużą wiedzę na jego temat.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznany.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. Tytuł ćwiczenia: *Balonik.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla dzieci z zaburzoną koordynacją wzrokowo-ruchową oraz z deficytami w sferze manualnej, grafomotorycznej.

3. Cele ćwiczenia:

- planowanie ruchu,
- doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- rozwijanie małej motoryki,
- ćwiczenie płynności ruchów,
- hamowanie i wznawianie ruchu.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: kartki z bloku rysunkowego A3, A4, A5.

5. Przebieg ćwiczenia: Nauczyciel rozdaje uczniom kartki formatu A3 z narysowaną na środku kropką. Zadaniem uczniów jest narysowanie spirali – balonika, który rośnie w rytmie recytowanego przez nauczycielkę wierszyka *Baloniku nasz malutki...* Uczeń musi tak zaplanować powiększanie „balonika”, aby zmieścił się na kartce i wypełnił całą jej powierzchnię. Gdy nauczyciel skończy recytację wierszyka, dziecko spuszcza z niego powietrze, mówiąc *sss* i wraca po śladzie aż do kropki. Powtarzając zabawę, należy zwiększać stopień trudności, np. dawać uczniowi coraz mniejsze kartki.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

- *wyposażenie dziecka w umiejętność pisania;*
- *stymulacja planowego spostrzegania;*
- *rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej.*

7. Obszar podstawy programowej:

- *treści stymulujące inteligencję kinestetyczną,*
- *psychomotoryka.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Podczas pracy z grupą dzieci należy dostosować wielkość kartki do możliwości każdego ucznia

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Szlegel.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające integrację sensoryczną

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Beczka ćwiczeń.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami SI, trudnościami w czytaniu i pisaniu, zaburzeniami zachowania (jedno dziecko autystyczne).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawienie działania systemu proprioceptywnego i przedsionkowego,
 - poprawienie poczucia stronności ciała i przekraczanie linii środkowej,
 - rozwijanie relacji współdziałania z rówieśnikiem.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** beczka, drewniane przedmioty z magicznego worka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Turlanie w beczce z wyprostowanymi rękami i nogami wzdłuż ciała z równoczesnym śledzeniem przedmiotów pokazywanych przez nauczyciela; nazywanie tych przedmiotów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym (...). Celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest: 1) przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii (...).
7. **Obszar podstawy programowej:** Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą: 1) czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa (...), 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie najlepiej stosować podczas zajęć z grupą 2-osobową.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** warsztaty – Integracja sensoryczna, Poznań 2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, analizę słuchową, umiejętność radzenia sobie z frustracją, umiejętność podejmowania decyzji, ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania, ćwiczenie dla grupy, dla klasy.

1. **Tytuł ćwiczenia:** Berek - czarodziej.

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** uczniowie klasy I.

3. **Cele ćwiczenia:**

- aktywne uczestniczenie w zabawach integracyjnych ułatwiających utrwalenie imion koleżanek i kolegów,
- usprawnianie dużej motoryki, doskonalenie szybkiej reakcji na sygnał głosowy,
- kształtowanie umiejętności spokojnego reagowania na sytuacje stresowe.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szarfa.

5. **Przebieg ćwiczenia:** dziecko oznaczone szarfą („Czarodziej”) przed rozpoczęciem gonitwy wymienia imię innego dziecka i rusza za nim. Uciekające dziecko może odwrócić od siebie uwagę „Czarodzieja”, jeśli wywoła imię kolegi lub koleżanki z klasy. Wtedy wywołane dziecko staje się uciekającym. Kolejne dziecko może wywołać następne imię i zawsze to wymienione dziecko staje się uciekającym przed berkiem. Inne dzieci także muszą uważać, ponieważ po dotknięciu „Czarodzieja” zmieniają się w „kamienne posagi” i muszą pozostać nieruchome, aż do zmiany berka. Zabawa kończy się, gdy „Czarodziej” złapie dziecko, którego imię zostało wywołane jako ostatnie. Dzieci, które znają się już lepiej, szybciej reagują na sygnały, mogą uczestniczyć w trudniejszej formie zabawy ze zmianą berka w trakcie zabawy – jeśli dziecko wywołane pozwoli się zberkować czyli pozwoli, aby goniący dotknął go, staje się berkiem.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** „uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami”.

7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.

8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** brak

9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznany

10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie :** Joanna Migus-Matusiak

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność współpracy, rozwój manualny

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bombka na choinkę.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla grupy uczniów mających problemy z umiejętnością zgodnej współpracy w zespole.
3. **Cele ćwiczenia:** zgodna praca w zespole, przyjmowanie zadań, ćwiczenie umiejętności podejmowania decyzji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karton z narysowanym konturem bombki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Wybór lidera – decyzja zespołu w sprawie techniki wykonania zadania (np. wyklejanie kolorowymi kuleczkami, rulonikami), wykonanie pracy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń wypowiada się w wybranych technikach plastycznych współpracując z innymi w zabawie i pracy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna, edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Petryk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: doskonalenie percepcji wzrokowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Chodzenie po piasku.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, dla dzieci z wadami słuchu i wzroku, nadpobudliwych, dyslektyków, dysgrafików, a także dla dzieci z nieprawidłową koordynacją ruchową i zaburzeniami równowagi.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie organizacji dużej motoryki, integrowanie odruchu chodu, doskonalenie równowagi w pozycji statycznej i dynamicznej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** krótka opowieść, poduszki wypełnione materiałem, arkusz szarego papieru z „leniwą ósemką”, skakanki, tekturowe pudełka, sznurki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Opowieść nauczyciela: „Idziemy z koleżankami i kolegami na spacer. Mamy przejść przez piaszczyste wzgórze. Nogi grzęzną w miękkim podłożu. Z coraz większym trudem stawiamy kolejne kroki, wyciągając buty z piasku”. Poduszkę wypełnioną wybranym materiałem przymocowujemy do stóp i dzieci rozpoczynają spacer:
 - po linii prostej do przodu i do tyłu,
 - po znaku nieskończoności („leniwej ósemce”).Dzieci idą, obracają się wokół własnej osi, stawiają duże i małe kroki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - a) *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji,*
 - b) *realizuje marszobiegi trwający co najmniej 15 minut.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – korzystanie z informacji; wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna (w zakresie sprawności fizycznej): uczeń *realizuje marszobiegi trwający co najmniej 15 minut.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Poduszki mogą być wypełnione gąbką, kulkami styropianowymi.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Edyta Szaraniec.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć i analizę wzrokową, ćwiczenie indywidualne

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Co się zmieniło?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla uczniów, którzy mają problemy z analizą wzrokową lub pamięcią.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie pamięci i analizy wzrokowej,
 - ćwiczenie koncentracji uwagi,
 - ćwiczenie przeczutności uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zestaw kilku różnych przedmiotów lub ilustracji.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prezentujemy dziecku przyniesione przedmioty lub obrazki. Omawiamy dokładnie ich kształt, przeznaczenie i je nazywamy je. Ustawiamy wszystkie przedmioty w określonej kolejności. Dziecko zapamiętuje tę kolejność. Wykonuje, np. kilka pajacyków, podskoków, skłonów itp. W tym czasie nauczyciel zmienia kolejność ustawienia. Zadaniem dziecka jest wskazanie, co się zmieniło w ułożeniu. Inną wersją zabawy jest ćwiczenie *Czego brakuje?* W tym ćwiczeniu zadanie dziecka polega na odgadnięciu, jakiego przedmiotu lub obrazka brakuje.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna: *uczeń w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób; odtwarza z pamięci teksty.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Mazur-Nowak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Co spadło?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne lub dla grupy uczniów mających trudności z analizą słuchową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozróżnianie słuchowe dźwięków,
 - rozbudzanie ciekawości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** klucz, moneta, klocek, piłeczka, gumka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel demonstruje dzieciom dźwięki wydawane przez upuszczane przedmioty. Następnie dzieci odwracają się tyłem i zgadują, co wydało usłyszany dźwięk.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;
 - czyta i rozumie teksty.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisanie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Sylwia Szpopper.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Co zniknęło?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne dla uczniów mających trudności z analizą wzrokową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształcenie spostrzegawczości,
 - rozwijanie pamięci wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kilka przedmiotów – mogą być klocki lub zabawki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel układa przed dzieckiem kilka przedmiotów. Dziecko liczy je, zapamiętuje i zamyka oczy. Nauczyciel chowa jeden przedmiot, a dziecko odgaduje, który przedmiot zniknął.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – w zakresie czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Sylwia Szpopper.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę i syntezę słuchową, koncentrację uwagi, umiejętność współpracy i podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Czarodziejski alfabet.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klasy pierwszej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie koncentracji uwagi i aktywnego słuchania,
 - utrwalenie znajomości liter,
 - usprawnianie analizy i syntezy wyrazów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** samoklejące karteczki z literami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel przydziela każdemu uczniowi jedną literę i symbolicznie „zaczarowuje” dziecko w daną literę. Następnie wypowiada słowo, a zadaniem dzieci jest ustawienie się na środku klasy w takiej kolejności, aby utworzyć wypowiedziany wyraz. Dzieci muszą samodzielnie ustawić się w odpowiedniej kolejności. Zadaniem kończącym ćwiczenie może być wymyślenie przez każde (lub chętne) „zaczarowane” dziecko zdania z danym wyrazem.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń rozumie sens kodowania informacji; zna wszystkie litery alfabetu; współpracuje z innymi w zabawie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna, edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W trudniejszej wersji przydzielamy dziecku literę, a naklejkę przyklejamy każdemu na plecach celem skontrolowania poprawności ustawienia uczestników. Aby mieć możliwość ułożenia większej liczby wyrazów, można przydzielać dzieciom takie same litery. Należy przygotować tyle słów, aby wszystkie dzieci mogły wziąć udział w zabawie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. Tytuł ćwiczenia: *Czary-mary.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla całej klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- doskonalenie umiejętności skupiania się na zadaniu,
- usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- usprawnianie drobnych ruchów ręki ułożonej w pozycji jak przy pisaniu.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: kartka białego papieru, kalka techniczna, spinacze biurowe, ołówek, kartka z: ilustracją, szlaczkiem, literą, wyrazem lub zdaniem.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Nauczyciel rozdaje uczniom potrzebne materiały.
- Nauczyciel omawia zadanie – prawidłowe ułożenie kartek i kalki, spięcie całości spinaczami, tak by warstwy się nie rozchodziły w trakcie pracy.
- Uczeń jak najdokładniej w skupieniu rysuje po śladzie, dość mocno naciskając ołówek do kartki. Musi zwrócić uwagę na szczegóły i starać się, by jego ruchy były płynne, a także, by bez potrzeby nie odrywać przyboru pisarskiego od kartki.
- Kiedy skończy kalkowanie, zdejmuje spinacze i sprawdza, czy jego praca odbita przez kalkę, jest taka sama jak oryginał.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *kształtowanie gotowości dziecka do nauki czytania i pisanie poprzez stymulowanie i korygowanie funkcji percepcyjno-motorycznych oraz ich koordynacji, przestrzeganie zasad kaligrafii.*

7. Obszar podstawy programowej: edukacja polonistyczna.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Nauczyciel dopasowuje kalkowane treści do możliwości i umiejętności poszczególnych uczniów.

9. Źródło ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Magdalena Furmaniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: integracja sensoryczna (stymulowanie układu przedsionkowego), koncentracja uwagi

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Części mowy na deskorolce.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane jest dla dzieci z zaburzeniami w koordynacji ruchowej oraz mających problemy ze skoncentrowaniem się na wykonywanym zadaniu.
- 3. Cele ćwiczenia:** usprawnianie koordynacji ruchowej oraz umiejętności skupiania uwagi.
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** deskorolka, szarfy, kartoniki z wypisanymi wyrazami.
- 5. Przebieg ćwiczenia:** Uczeń ma do przebycia wyznaczony szarfami odcinek drogi; leży płasko na brzuchu na deskorolce, odpycha się rękami oraz stara się zapamiętać jak najwięcej mijanych przez siebie wyrazów zapisanych na kartonikach. Kiedy już dojedzie do końca trasy, wymienia wyrazy, które zapamiętał. Następnie uczeń musi określić liczbę sylab w wyrazach oraz rozpoznać część mowy? (rzeczownik, czasownik czy przymiotnik). W innej wersji dziecko siedzi na deskorolce, odpycha się rękami, odczytuje wyrazy i je określa. Gdy wiemy, że uczeń ma opanowaną umiejętność określania części mowy, możemy wówczas zmodyfikować polecenie: „Ułóż zdanie z napotkanym wyrazem”.
- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *tworzenie wypowiedzi, dzielenie wyrazów na sylaby, układanie zdań.*
- 7. Obszar podstawy programowej:** *uczeń tworzy wypowiedzi: dostrzega różnicę pomiędzy literą i głosek; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście.*
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Wyrazy na kartonikach muszą charakteryzować się różnym stopniem trudności (tzn.: krótkie dwu-, trzysylabowe oraz dłuższe: cztero-, pięciosylabowe).
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marta Derewecka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające uwagę, analizę wzrokową, umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Części mowy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla zespołu klasowego (uczniowie klas II i III).
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie pamięci, koncentracji uwagi, umiejętności współpracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karteczki z napisanymi 5 rzeczownikami, 5 czasownikami i 5 przymiotnikami, trzy podpisane pudełka: Rzeczownik, Czasownik, Przymiotnik; gwizdek.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci maszerują wokoło stołu. Na stole znajdują się rozłożone karteczki z napisami (napisy są odwrócone). Na sygnał gwizdka dzieci biorą po jednej karteczce, czytają wyraz i idąc nadal wokoło stołu, wrzucają do odpowiedniego pudełka. Po wrzuceniu wszystkich napisów uczniowie siadają przy stole i, wyrzucając po kolei pudełka z napisami części mowy, sprawdzają wspólnie prawidłowe odpowiedzi. Na zakończenie nauczyciel czyta prawidłowe odpowiedzi jeszcze raz dla utrwalenia.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń czyta i rozumie teksty, współpracuje z innymi w zabawie, nauce szkolnej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna, edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Czym się różnimy?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności skupienia się na zadaniu
 - wyszukiwanie różnic w wyrazach
 - rozwijanie słuchu fonemowego
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty pracy przygotowane przez nauczyciela, kolorowa kredka
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy na której rozsypane są wyrazy różniące się tylko jedną głoską.
 - zadaniem ucznia jest połączenie w pary tych wyrazów, które różni głoska.
 - odczytanie głośno par wyrazów.

Wyrazy do rozsypanki:

budy- buty	kosa- koza
pał- bal	gość- kość
kocioł- kozioł	pije- bije
sieci- siedzi	bas- pas

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** posługiwanie się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** zwiększenie lub zmniejszenie liczby wyrazów w zależności od umiejętności uczniów.
9. **Imię i Nazwisko autora ćwiczenia:** źródło nieznane.
10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Furmaniak

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny oraz koordynację wzrokowo-ruchową

1. Tytuł ćwiczenia: *Deszczowy dzień.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla wszystkich uczniów, szczególnie dla dzieci z deficytami w sferze manualnej, grafomotorycznej, z zaburzeniami zachowania (dzieci lękliwych, wycofanych).

3. Cele ćwiczenia:

- stymulacja zmysłu słuchu i wzroku,
- doskonalenie małej motoryki oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- planowanie ruchu,
- doskonalenie umiejętności manualnych przez kształcenie dotyku różnicującego,
- zainteresowanie dzieci zjawiskiem rozprzyskającej się kreski oraz możliwością malowania barwnymi plamami,
- budzenie wrażliwości na piękno i specyfikę nastroju deszczowego dnia.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: mokry karton lub papier, farby akwarelowe lub plakátowe, pędzle grube i cienkie, nagrania deszczu, diaskop.

5. Przebieg ćwiczenia:

1. Zagadka słuchowa – rozpoznawanie odgłosów drobnego i rześistego deszczu.
2. Rozmowa na temat specyficznego widoku świata przez zalane deszczem szyby.
3. Oglądanie obrazów przez diaskop bez ustawionej ostrości.
4. Zaproponowanie uczniom namalowania deszczowego widoku.
5. Wyjaśnienie techniki „mokre na mokrym”.
6. Praca dzieci.
7. Wystawa prac.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka; stymulowanie procesów spostrzegania, myślenia i wyobrażeń; budzenie zaciekawienia otaczającym środowiskiem.*

7. Obszar podstawy programowej: inteligencja przyrodnicza – pogoda i jej elementy; edukacja plastyczna: posługiwanie się plamą w pracy plastycznej (barwy podstawowe, mieszane, nasycenie barw).

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: W zależności od umiejętności manualnych dziecka można zastosować mokry karton (dla dzieci z większym deficytem), mokrą kartkę z bloku rysunkowego lub mokrą i pogniecioną kartkę z bloku rysunkowego.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Szlegel.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. Tytuł ćwiczenia: *Dłoń do dłoni.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?

- Dla grupy,
- Dla klasy,
- Dla uczniów nadpobudliwych,
- Dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.

3. Cele ćwiczenia:

- doskonalenie umiejętności manualnych,
- kształcenie motoryki małej,
- doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- rozwijanie znajomości orientacji i schematu ciała.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: kartki papieru A4, kartki papieru A3, kredki, flamastry, klej, odtwarzacz CD, płyta z muzyką relaksacyjną.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Każdy uczeń uczestniczący w ćwiczeniu, pracując przy ławce, odrysowuje za pomocą kredki lub flamastra swoją dłoń (lewą bądź prawą).
- Wpisuje w odrysowaną dłoń flamastrem swoje imię.
- Posługując się techniką wydzieranki, stara się jak najdokładniej „wydrzeć” swoją dłoń.
- Przy muzyce relaksacyjnej, podchodząc do innych dzieci, stara się znaleźć dłoń „do pary” (lewa, prawa). Następnie uczniowie przyklejają je wspólnie na kartkach A3, zachowując naturalne ułożenie: lewa – prawa.
- W podziękowaniu za prawidłowe wykonanie zadania dzieci „przybijają” sobie obustronnie piątki – ćwiczenie ruchów naprzemiennych.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *potrafi napisać imiona własne, stosując zasady ortografii;*
- *zna imiona kolegów i potrafi je zapisać ze słuchu;*
- *potrafi słuchać muzykę relaksacyjną i odpowiednio do niej się zachować;*
- *potrafi odrysowywać i posługiwać się określoną techniką plastyczną.*

7. Obszar podstawy programowej:

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się. Dbłość o kulturę języka. Początkowa nauka czytania i pisanie. Kształtowanie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych. Uczeń:

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

2) w zakresie umiejętności czytania i pisania:

f) *pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną,*

g) *przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu;*

2. Edukacja muzyczna [...] Uczeń:

c) *aktywnie słucha muzyki i określa jej cechy.*

3. Edukacja plastyczna [...] Uczeń:

2) w zakresie ekspresji przez sztukę:

a) *podejmuje działalność twórczą, posługując się prostymi środkami wyrazu plastycznego.*

8. Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji: Proponuję, aby nauczyciel miał przygotowane „papierowe dłonie” dla uczniów, którzy nie odszukają swojej pary. Można wówczas wprowadzić uczniów, którzy zakończyli jako pierwsi swoje zadanie do pomocy uczniowi bez pary.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Bernadeta Piotrowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dokończ rysunek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla uczniów z zaburzeniami grafomotorycznymi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie sprawności grafomotorycznej,
 - rozwój koordynacji wzrokowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szablon, kartka papieru, flamaster, plastelina.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń odrysowuje flamastrem elementy z dużego szablonu, np. motyla, rybę. Następnie dorysowuje własne elementy obrazka (na motylu kółka, szlaczki; na rybie łuski – dorysowuje wodę). Koloruje powstałą ilustrację, np. plasteliną. Technika wypełniania rysunku może być dowolna. Uczeń może zakolorować pisakami, plasteliną, wyklejać kuleczkami z bibuły, wyklejać kawałkami papieru kolorowego, kaszą, ziarnami słonecznika itp.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej**
 - Edukacja polonistyczna: uczeń *pisze czytelnie i estetycznie.*
 - Edukacja plastyczna: uczeń *podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Mazur-Nowak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę słuchową, wzrokową, umiejętność współpracy

1. Tytuł ćwiczenia: *Dokończ słowo.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?

- Dla uczniów klasy III, którzy biorą udział w zajęciach integracji sensorycznej,
- Dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim,
- Dla dzieci z zespołem Aspergera,
- Dla uczniów z zaburzeniami zachowania,
- Dla klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnienie koordynacji wzrokowo-ruchowo-słuchowej,
- uczenie się współdziałania z innymi,
- rozwijanie ogólnej koordynacji ruchowej,
- rozwijanie analizy słuchowej.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: piłka.

5. Przebieg ćwiczenia: Dzieci siedzą w kole. Nauczyciel rzuca do wybranego dziecka piłkę, wymawiając równocześnie połowę lub pewną część wyrazu, np. „pił”. Dziecko, któremu rzucono piłkę, musi ją złapać, kończąc jednocześnie zaczęte słowo (w danym wypadku, mówiąc sylabę – „ka”) i odrzucić piłkę z powrotem prowadzącemu grę. Nauczyciel z kolei rzuca niespodziewanie piłkę do innego dziecka, podając początek innego wyrazu. Kto złapie piłkę i zakończy wyraz nieodpowiednią sylabą tak, że wyraz nie będzie miał żadnego sensu lub zbyt długo będzie się namyślał – musi dać fant. Aby wykupić swój fant, należy wykonać zadanie wymyślone przez dzieci lub nauczyciela z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu. Zadanie to można utrudnić – dzieci same podają sylabę i rzucają piłkę do drugiego dziecka, które kończy wyraz.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- wie, co to sylaba;
- potrafi szybko reagować na polecenia słowne;
- potrafi słuchać innych;
- potrafi rzucać i chwytać oburącz piłkę.

7. Obszar podstawy programowej:

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiedania się. Dbłość o kulturę języka. Uczeń:

a) *obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują,*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

b) *w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, dostosowuje ton głosu do sytuacji.*

2. W zakresie umiejętności czytania i pisania:

a) *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera sylaba, zdanie.*

3. Wychowanie fizyczne. Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci. Uczeń:

a) *uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną zgodnie z regułami,*

b) *potrafi chwytać piłkę, rzucać nią do celu i na odległość.*

4. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń:

a) *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak uwag.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Kozłowicz-Głowiak.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. Tytuł ćwiczenia: *Dopasowywanie zdań do wzorów graficznych.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie: Ćwiczenie dla uczniów z wadą słuchu.

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnianie percepcji słuchowej oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- stymulacja układu przedsionkowego i proprioceptywnego.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: kartoniki z zapisanymi sylabami i wyrazami, wzory graficzne zdań (kropka oznacza sylabę, zamkniętą linią kropki – to wyraz), trampolina, bębenek, szarfy, woreczki.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Nauczyciel wystukuje rytm na bębnie: kieruje polecenie do uczniów: „Podskoczcie na trampolinie tyle razy, ile usłyszycie uderzeń bębna”.
- Nauczyciel pokazuje kartonik z zapisanym wyrazem i mówi: „Podziel wyraz na sylaby i wykonaj tyle podskoków, ile sylab ma wyraz (uczeń wykonuje podskoki, wypowiadając sylaby).”
- Nauczyciel wypowiada zdanie: „Rano była ładna pogoda”. Uczniowie układają tyle szarf, z ilu wyrazów składa się zdanie.
- Jeden z uczniów uderza w bębenek tyle razy, ile sylab mają kolejne wyrazy składające się na zdanie, drugi wrzuca do szarfy tyle woreczków, ile uderzeń bębna usłyszy.
- Nauczyciel zawiesza wzory graficzne trzech zdań zapisanych na planszy (*kropka oznacza sylabę, zamkniętą linią kropki to wyraz*) – jeden z uczniów losuje zapisane na kartce zdanie i je odczytuje. Zadaniem kolegi jest odszukanie wzoru graficznego zdania na zawieszonych planszach. (*Jeśli uczeń ma kłopoty, może najpierw ułożyć wzór z szarf i woreczków, dzieląc zdanie na wyrazy, a później wyrazy na sylaby*). Zapisuje zdanie pod właściwym wzorem graficznym na planszy (*z podziałem na sylaby*).
- Następuje zamiana ról.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *dzieli zdanie na wyrazy, a wyrazy na sylaby;*
- *odtworza ruchowo usłyszane rytmy;*
- *czyta ze zrozumieniem na głos i po cichu;*
- *przepisuje wyrazy i zdania.*

7. Obszar podstawy programowej

Uczeń:

- *uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *dzieli wyraz na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście;*
- *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie;*
- *pisze czytelnie i estetycznie.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: W zależności od umiejętności dzieci można zacząć od dopasowywania wyrazów do ich wzorów graficznych.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Barbara Zakrzewska, *Jeszcze potrenujemy. Ćwiczenia w zakresie wzrokowo-słuchowym*, WSiP, Warszawa 2005.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Elżbieta Cichoń.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: integracja sensoryczna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dotykowa dróżka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - dostarczanie bodźców dotykowych,
 - poprawianie tolerancji na stymulację dotykową.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** różne materiały: kawałki tektury, opakowań foliowych lub winylowych, tkanin, dzianin, waty, fasola, groch, piasek, miski, mąka, płyn do kąpieli, ciepła i zimna woda, proszek do prania itp.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Zbudowanie na podłodze ścieżki z różnych materiałów bądź ustawienie misek z wodą, płynem lub inną substancją.
 - Opisanie sposobu pokonywania ścieżki.
 - Omówienie materiałów znajdujących się na poszczególnych etapach ścieżki.

Uczniowie pojedynczo pokonują trasę na boso w pozycji pionowej. Uczeń w trakcie spaceru wypowiada się na temat materiału, na którym stoi i czy jego dotyk jest dla niego przyjemny.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka;*
 - *poprawianie funkcjonowania zmysłów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne, edukacja plastyczna i zajęcia techniczne.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Nauczyciel może modyfikować zajęcia poprzez zmianę kierunku i wyglądu ścieżki oraz materiałów, z których jest zbudowana lub zmieniając pozycję ucznia na ścieżce, np. skakanie, chodzenie na kolanach, spacerowanie na palcach, dotykanie dłonią lub inną częścią ciała. Należy obserwować dziecko w trakcie zajęć i jego chęć pokonywania trasy, zachęcać je do pokonywania barier lub eliminować poszczególne jej elementy (trudności). Uczeń może opowiadać, jakie skojarzenia wywołuje w nim dotyk.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Kathy Heldt, Monika Allon *Integracja sensoryczna*, Warszawa – Poznań 2003.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Furmaniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie doskonalące umiejętność radzenia sobie z frustracją, wyrażanie emocji, stymulacja polisensoryczna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Drzewo szczęścia – drzewo smutku.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich uczniów.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - relaks,
 - uwolnienie od stresu i napięć,
 - czerpanie korzyści z wpływu muzyki na organizm.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** markery, taśma klejąca, nożyczki, papier biały i kolorowy, dwa arkusze szarego papieru, karteczki w kształcie liści z napisami cech i uczuć (wykonane wcześniej przez uczniów – wybór cech i uczuć jest dokonany przez nich samodzielnie), kredki, nagranie z muzyką terapeutyczną.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Muzyczne przywitanie z dziećmi.
 - Ćwiczenia oddechowe i rozluźniające.
 - Słuchanie opowieści nauczyciela przy odpowiednio dobranej muzyce:

Jesteśmy wszyscy częścią świata. Wszystko wokół nas ma znaczenie, jest ważne i wzajemnie na siebie oddziałuje. Rytmicznie przenosimy ciężar ciała z nogi na nogę przy rozluźnionych, lekko ugiętych kolanach. Zbieramy swoje troski, zmartwienia, kłopoty i opuszczamy je przez stopy. Stają się wtedy znacznie cięższe, bardzo nam ciężą, ciągną nas w dół. Musimy je zrzucić, potrząsamy nogami, aby się od nich uwolnić. Nasze troski i zmartwienia spadają na ziemię. Niech teraz ona z nimi walczy. Strząsamy z siebie wszystko, potrząsając wszystkimi częściami ciała. Możemy przy tym krzyczeć, to nam pomoże. Kiedy jesteśmy wolni od stresu, zaczynamy bardzo głęboko oddychać. Zamieniamy się w drzewa, nasze stopy puszczają do ziemi korzenie. Wieje lekki wiatr – wszyscy lekko falujemy ciałem i stopniowo wychylamy się do przodu, do tyłu, na boki. Wiatr robi z nami, co chce. Szukamy dogodnej pozycji, zamykamy oczy, wyciszamy się swobodnie oddychając. Na chwilę zastygamy w wybranej pozycji i teraz słuchamy ciszy. Aktywizacja: (muzyka w tle dynamiczna, szybka, bohatera). Przy muzyce wykonujemy twórcze ruchy, uruchamiając wszystkie części ciała. Improvizujemy układy ruchowe, starając się oddać charakter muzyki, poddając się obrazom przez nią wywołanym. Pamiętamy cały czas o oddechu. Skupiamy się wyłącznie na muzyce, oddalamy od siebie wszystkie myśli (dobre i złe). Czujemy się tak, jakby muzyka przepływała przez nasze ciało, wyrażała nasze emocje, uczucia, sprawiała nam radość, wprawiała w lekkość. Tańczymy w rytm muzyki. Na sygnał (kłaśnięcie) zatrzymujemy się, znajdujemy dowolny punkt w sali, wpatrujemy się w niego. Staramy się jednocześnie myśleć tylko o miłych, pozytywnych rzeczach”.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Uczestnicy dobierają się w pary, biorą do ręki dowolny instrument perkusyjny i za ich pomocą prowadzą z sobą dialog, wyrażają w nim odczucia, emocje:

Drzewo szczęśliwe i drzewo smutne:

- Na kartkach znajdują się cechy i uczucia wcześniej przygotowane przez uczniów.
- Dzieci wybierają spośród nich te, które chcieliby umieścić na swoich drzewach szczęścia i smutku.
- Słuchanie utworu o charakterze smutnym z jednoczesnym rysowaniem drzewa smutku.
- Słuchanie utworu radosnego, rysowanie drzewa szczęścia.
- Dzieci umieszczają na swoich drzewach kartki – liście z wybranymi cechami i uczuciami. Im bardziej identyfikują się z daną cechą, uczuciem, tym wyżej na drzewie je umieszczają.
- Wysłuchanie muzyki relaksującej, wyciszającej. Starają się maksymalnie wyciszyć, zrelaksować, oczyścić umysł, rozluźnić. Wyobrażają sobie drzewo, którym chcieliby się stać po skończeniu zajęć.
- Uczniowie przekazują innym obraz drzewa, które sobie wyobrazili (forma dowolna: ruchowa, muzyczna).
- Omówienie prac uczniów, zawieszenie ich w klasie.
- Podsumowanie zajęć, rozmowa o uczuciach, emocjach podczas zajęć.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *zapewnienie dziecku przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki i zabawy, działania indywidualnego i zbiorowego.*

7. Obszar podstawy programowej: edukacja polonistyczna – *jak sobie radzić z trudnościami?*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Ćwiczenia wymagają pozytywnej atmosfery i odpowiednich warunków (nic nie powinno absorbować uczniów, zakłócać przebiegu ćwiczenia).

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Lidia Kotaryńczuk-Mania – warsztaty muzykoterapeutyczne.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Omańska-Piszc.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające grafomotorykę

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Dywan z liści.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, mających trudności ze skupieniem uwagi i pisaniem.
- 3. Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie percepcji wzrokowej oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - ćwiczenia grafomotoryczne.
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka A3, wysuszone liście, pastele suche, lakier do włosów.
- 5. Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci malują wysuszone liście suchymi pastelami, kolorem przykładają do papieru, przykładają drugą kartkę i prasują rączkami, dociskając ułożoną mozaikę z liści.
 - Następnie odkładają kartkę i liście, powstałe kontury delikatnie rozcierają paluszkami, brązową pastelą robią kontury i również ją rozcierają.
 - Prace przyskamy lakierem do włosów i oprawiamy w ramki passe-partout.
- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
 - *wzbogaca swoje prace o szczegóły świadczące o rozwoju percepcji wzrokowej;*
 - *podejmuje działalność twórczą: posługuje się kształtem, barwą i fakturą.*
- 7. Obszar podstawy programowej**

Uczeń:

 - *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
 - *planuje etapy pracy;*
 - *zgodnie współpracuje w grupie.*
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Można wykorzystać inne przedmioty i wykonać pracę na zasadzie stempli.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** *Dzień bez podręcznika. Propozycje scenariuszy zajęć zintegrowanych, praca zbiorowa, MAC EDUKACJA, Kielce 2005.*
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dziwaczny język.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie umiejętności czytania wyrazami,
 - doskonalenie tempa i techniki czytania oraz rozumienia czytanego tekstu.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zdania przygotowane przez nauczyciela, ołówek.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Nauczyciel rozdaje uczniom zdania napisane jednym ciągiem.
 - Zadaniem ucznia jest rozszyfrowanie z ciągu liter wyrazów tworzących zdanie.
 - Uczeń głośno czyta zdanie.

Przykładowa treść zdań:

1. Muchasiedzinakwiatku.
2. Talalkamaczerwonaśukienkę.
3. Bardzolutębiegraćw gryplanszowe.
4. Moja ulubiona pora roku to lato.
5. Kiedy jestem smutny lubię mieć przy sobie przyjaciół.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *dostrzeganie różnic pomiędzy literą i głoską, dzielenie wyrazów na sylaby, oddzielanie wyrazów w zdaniu, zdań w tekście.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Należy dobierać zdania do indywidualnych umiejętności i możliwości uczniów, zachowując zasadę stopniowania trudności.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Furmaniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, pamięć, napięcie emocjonalne

1. Tytuł ćwiczenia: *Echo*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:

- dzieci nadpobudliwe,
- dzieci z trudnościami w skupieniu się,
- dzieci wycofane,
- dyslektycy, dysgraficy

3. Cele ćwiczenia:

- doskonalenie reakcji na bodziec,
- kształtowanie wyobraźni przestrzennej,
- obniżanie napięcia emocjonalnego,
- pogłębianie koncentracji i skupienia uwagi,
- kształtowanie zdolności dekodowania znaków graficznych: litera, figura, cyfra

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

- kartka,
- ołówek

5. Przebieg ćwiczenia:

- dzieci siadają w kole. Podają sobie piłkę (foliową torbę napelnioną bibułą) mocniejszy takt melodii.
- następnie maszerują rytmicznie po obwodzie koła, odtwarzają rytm piosenki na słowa refrenu klaszczą w dłonie.
- dzieci otrzymują różne instrumenty perkusyjne. Siadają w kole - w środku siedzi nauczycielka z tamburynem. Nauczycielka gra krótkie rytmy, które są natychmiast powtarzane przez wszystkie dzieci (na zasadzie echa).
- "Deszczyk"- rytmizacja gestem w ruchu:

-pada deszcz- ręce nad głową, obniżają się i pokazują spadające krople.

-wieje wiatr- ręce nad głową- pokazanie gestów wiejącego wiatru.

-nagle błysk- klaśnięcie prze sobą

-nagle grzmot- silne tupnięcie.

-potem wyszła piękna tęcza- zataczanie koła od głowy ku dołowi.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie.

- 1) powtarza prostą melodię; śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego, wykonuje śpiewanki i rymowanki;
- 2) odtwarza proste rytmy głosem i na instrumentach perkusyjnych; wyraża nastrój i charakter muzyki pływając i tańcząc (reaguje na zmianę tempa i dynamiki);
- 3) realizuje proste schematy rytmiczne (ruchem całego ciała);

7. Obszar podstawy programowej: edukacja muzyczna.

8. Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji: brak

9. Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane

10. Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Marta Derewecka

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: pamięć; ćwiczenie dla klasy

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Ekspresowe abecadło.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z trudnościami w zapamiętywaniu.
- 3. Cele ćwiczenia:**
 - utrwalanie alfabetu,
 - ćwiczenie pamięci,
 - wdrażanie do współpracy.
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** utwór muzyczny (piosenka), alfabet (kartoniki), magnesy.
- 5. Przebieg ćwiczenia:** Rozdajemy dzieciom wszystkie litery alfabetu. W zależności od liczby dzieci, otrzymują one najczęściej po dwie litery. Ich zadaniem jest wspólne ułożenie alfabetu w czasie trwania znanej piosenki. Gdy dzieci usłyszą muzykę, układają na tablicy alfabet (przyczepiają za pomocą magnesów kartoniki na tablicy). Dzieci muszą zdążyć przed końcem piosenki. Przy tablicy stoi nauczyciel i pilnuje, aby dzieci przyczepiały odpowiednią literę. Dla ułatwienia można powiesić cały alfabet na innej tablicy po to, aby dzieci miały pomoc. Można również układać wyrazy w kolejności alfabetycznej.
- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształcenie umiejętności czytania.*
- 7. Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *zna wszystkie litery alfabetu,*
 - *współpracuje z innymi w zabawie.*
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznany.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia:** Małgorzata Jaroszewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą, wspomagające analizę i syntezę wzrokową.

1. Tytuł ćwiczenia: *Etykiety.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się oraz dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnianie analizatora wzrokowego w zakresie analizy i syntezy wyrazowej,
- doskonalenie procesów poznawczych,
- doskonalenie umiejętności czytania.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

wersja I: karteczki z nazwami przedmiotów znajdujących się w sali i ich duplikaty;

wersja II: karteczki z nazwami przedmiotów znajdujących się w sali;

wersja III: karteczki z nazwami przedmiotów znajdujących się w sali – przecięte na dwie części;

wersja IV: karteczki z szaradami, rebusami lub zagadkami, których rozwiązaniem są przedmioty z sali.

5. Przebieg ćwiczenia:

Wersja I: Do poszczególnych przedmiotów w sali przyłączone są etykiety z nazwami. Dzieci losują duplikaty tych etykietek i mają za zadanie jak najszybciej zawiesić swoją karteczkę pod właściwą etykietką.

Wersja II: Dzieci losują etykiety z nazwami przedmiotów, które znajdują się w sali. Mają w ramach zadania zawiesić swoje etykiety na właściwym przedmiocie.

Wersja III: Dzieci losują karteczki z fragmentem nazwy przedmiotu, który znajduje się w sali. Drugi fragment nazwy jest zawieszony na danym przedmiocie. Zadaniem dzieci jest dopasowanie dwóch fragmentów tak, aby powstała prawidłowa etykieta, np.: krze-sło; ok-no, ze-gar.

Wersja IV: Dzieci losują karteczki z szaradami, zagadkami, rebusami, których rozwiązaniem jest nazwa przedmiotu znajdującego się w sali. Zadaniem dzieci jest zawieszenie karteczek na odpowiednich przedmiotach.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

- *stymulacja analizy i syntezy wzrokowej,*
- *kształtowanie pozytywnego stosunku do nauki.*

7. Obszar podstawy programowej:

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- inteligencja językowa – wzbogacanie słownictwa,
- edukacja polonistyczna.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Zabawę najlepiej przeprowadzić kilkakrotnie w grupie 2–4-osobowej. Na początku dziecko ma nieograniczony czas na wykonanie zadania, zaś później może rywalizować z pozostałymi uczniami.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Szlegel.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: SI stymulacja układu dotykowego i słuchowego; ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koncentrację uwagi, analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Farma*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, szczególnie dzieci z zaburzeniami układu dotykowego oraz z zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawienie działania systemu dotykowego i słuchowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pudło wypełnione trocinami, drewniane figurki zwierząt domowych, płyta z odgłosami zwierząt domowych.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko szuka dłonią w pudle wypełnionym trocinami figurek zwierząt domowych wykonanych z drewna. Po odgadnięciu wszystkich figurek nauczyciel włącza płytę z nagranyymi odgłosami zwierząt. Dziecko przyporządkowuje do dźwięku odpowiednią figurkę i samodzielnie odtwarza odgłos wydawany przez dane zwierzę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *dziecko świadomie i aktywnie słucha muzyki, rozpoznaje rośliny i zwierzęta.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna i przyrodnicza.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój koordynacji wzrokowo-ruchowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Figury geometryczne – orientacja w kierunkach.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i lekkim.
3. **Cele ćwiczenia:** utrwalenie pojęć *prawo i lewo*, doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej, ćwiczenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szablony figur geometrycznych, karty z gotowymi szablonami figur, kolorowe figury różnej wielkości, plastelina.
5. **Przebieg ćwiczenia:** rozpoznawanie figur geometrycznych (dużych szablonów) i ich nazywanie ich, kreślenie figur w powietrzu raz lewą raz prawą ręką, układanie figur jednego koloru po lewej stronie i innego koloru po prawej wg polecenia, szukanie figur w otoczeniu, obrysowywanie szablonu wybranej figury, wypełnianie konturu figury plasteliną, rysowanie po śladzie, dorysowywanie drugiej połowy figury.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *utrwała pojęcia: prawo i lewo, doskonali umiejętności odwzorowywania, rysowania po śladzie, utrwała kolory i nazwy figury, umiejętnie posługuje się plasteliną.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – uczeń *rozpoznaje i nazywa figury (koła, kwadraty, prostokąty, trójkąty), rysuje drugą połowę figury.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Skwierzyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć

1. Tytuł ćwiczenia: *Frazeologiczne karty.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla małej grupy, w której są uczniowie z wadą słuchu.

3. Cele ćwiczenia:

- ćwiczenie pamięci
- nauka reagowania na polecenia słowne.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: talia kart, na którą składa się 12 par (ilustracja zwierzęcia + określenie: uparty, pracowity, wierny, chytry, głodny, zdrowy itd.), szarfy, ilustracje zwierząt, kartoniki z zakończeniami frazeologizmów.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Uczeń skacze na trampolinie, nauczyciel pokazuje ilustracje zwierząt, uczeń wymienia ich nazwy.
- W szarfach są rozłożone ilustracje zwierząt – nauczyciel wymienia cechy przypisane danemu zwierzęciu w związkach frazeologicznych, np. *pracowity jak...* Uczniowie wskakują do szarfy z ilustracją przedstawiającą mrówkę i dopowiadają zakończenie. Analogicznie postępujemy z pozostałymi frazeologizmami: *głodny jak...*, *wierny jak...*, *odważny jak...* itd.
- Na drabinkach są zawieszane kartoniki z zakończeniami frazeologizmów (*...jak osioł*, *...jak wilk*, *...jak lis*, *...jak myszka* itp.); nauczyciel mówi początek, np. *pracowity*. Zadaniem uczniów jest wejść na drabinki (dwa szczebelki), zdjąć kartonik z zakończeniem *...jak mrówka* i zeskoczyć na materac; analogicznie postępujemy z pozostałymi kartonikami.
- Gra (wg zasad gry *Piotruś* – rolę Piotrusia pełni karta z żabą): uczeń tasuje karty, rozdaje między graczy, którzy następnie wyszukują pary, odkładają na przemian i ciągną od siebie karty; wygrywa ten uczeń, który szybciej pozbędzie się kart. Przegrany zostaje z żabą.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- rozumie frazeologizmy związane z pracą i codziennymi zajęciami;
- uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych dzieci, korzysta z przekazywanych informacji;
- czyta ze zrozumieniem;
- respektuje reguły gry.

7. Obszar podstawy programowej

Uczeń:

- uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;
- poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych,
- przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych;

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *bierze udział w zabawach respektując reguły.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Małgorzata Małyska,
Twoje dziecko mistrzem w czytaniu – ćwiczenia i zabawy, WSiP, Warszawa 2009.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Elżbieta Cichoń.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: wspieranie motywacji do nauki i aktywności

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Fruwające samogłoski.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie koordynacji ruchowej, słuchowej i wzrokowej,
 - utrwalenie poznanych samogłosek.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** balon i flamaster dla każdego dziecka, nagranie z muzyką Vivaldiego *Cztery pory roku* – w zależności od tego, jaka jest pora roku.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie otrzymują balony, nadmuchują je i wiążą. Dzieci w rozsypce tańczą do muzyki z balonami. Kiedy muzyka cichnie, każdy zapisuje na swoim balonie dowolną samogłoskę. Uczniowie poruszają się w rytm muzyki po sali, szukają balonów, na których jest taka sama samogłoska jak na ich balonie, grupują się w koła. Kiedy cichnie muzyka, każde koło wypowiada swoją samogłoskę. Wspólnie zastanawiamy się, czy są wszystkie samogłoski. Jeśli nie, to zapisujemy brakujące samogłoski na tablicy. Następnie liczymy, których samogłosek jest najwięcej. Dzieci ustawione w kole, w którym samogłosek jest najwięcej, zostawiają jeden balon i grają jednym balonem. Zasada jest taka, że dziecko, które odbija balon, musi wypowiedzieć słowo, w którym jest dana samogłoska. Dzieci grają do momentu, aż nie upadnie balon na podłogę lub jakieś dziecko, podbijając balon, nie wypowie słowa z daną samogłoską. Pozostałe dzieci liczą słowa wypowiedziane przez uczniów. Wygrywa to koło, w którym dzieci wymyślą najwięcej słów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się; początkowa nauka czytania i pisanie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzińska-Romańska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gazetowe kule.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne lub dla grupy uczniów mających zaburzenia grafomotoryczne.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie manualne,
 - ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** gazety.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel rozmieszcza na podłodze gazety – są to „kamienie w wodzie”. Dzieci idą gęsiego i skaczą z jednego „kamienia” na drugi tak, aby nie wpaść do wody. Następnie każdy zabiera jedną gazetę i ugniata z niej kulę. Można zorganizować rzucanie kulami do celu, slalom pomiędzy kulami i inne.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń pisze czytelnie i estetycznie.*
7. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
8. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia:** Sylwia Szpopper.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gazetowe wizytówki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami grafomotorycznymi. Można je wykorzystać dla całej klasy.
3. **Cel główny ćwiczenia:** *rozwijanie sprawności grafomotorycznych.*
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** gazety, utwór muzyczny.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Każde dziecko otrzymuje kartkę z gazety i kartkę ze swoim imieniem (litery imienia są duże, tak aby można było wykleić ich środek). Włączamy spokojną muzykę. Dzieci muszą podrzeć swoją gazetową kartkę na drobne kawałeczki w trakcie trwania melodii. Po skończeniu melodii dzieci wyklejają kawałeczkami gazet litery w imieniu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *kształcenie umiejętności komunikowania się,*
 - *rozwijanie spontanicznej ekspresji dziecka.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *zna wszystkie litery alfabetu;*
 - *wypowiada się w różnych technikach plastycznych na płaszczyźnie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznany.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Jaroszewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć, koncentrację uwagi i umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Głuchy telefon* (z zastosowaniem sprzętu z SI).
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla klasy – można stopniować trudność w zależności od wieku uczniów biorących udział w zabawie; dla uczniów z upośledzeniem w stopniu lekkim i dla uczniów z zespołem Aspergera.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie umiejętności koncentrowania uwagi na słuchanym krótkim tekście i przekazywania go dalej w niezmienionej formie,
 - integrowanie zespołu klasowego poprzez wspólną zabawę,
 - kształcenie pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** wybrane sprzęty potrzebne do stosowania elementów metody SI, np.: trampolina, platforma rotacyjna, beczka, materace itp., także piłki, woreczki; wielkie drukowane litery alfabetu.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Uczniowie siedzą w kręgu na podłodze.
 - Prowadzący ustala zasady: wybór dziecka rozpoczynającego zabawę i dziecka, które głośno powie przekazywany wyraz lub zdanie. Ustala także zasadę dotyczącą „dochodzenia do prawdy”.
 - Po znalezieniu osoby, która źle przekazała wyraz lub zdanie, zbieramy fanty. Zabawa toczy się dalej (następuje zmiana rozpoczynającego i kończącego ucznia), aż zbierzemy wystarczającą do dalszej zabawy liczbę fantów.
 - Następuje wypowiedzianie formułki: „Co mam zrobić z fantem, o którym myślę?”.
 - Zadaniem uczniów jest „wykupić fant”, czyli wymyślić ćwiczenia z wykorzystaniem sprzętu SI, z liczbą powtórzeń i wybranie fanta, a więc i dziecka, które będzie wykonywać dane ćwiczenie, np.:
 - „Wykonaj pięć „pajacyków” na trampolinie”.
 - „Kręcąc się na platformie rotacyjnej, powiedz krótki, znany ci wierszyk” itp. (wszystko zależy od pomysłów uczniów i wcześniej prowadzonych ćwiczeń z uczniami).
 - Ostatni uczeń, po „wykupieniu” fanta, podchodzi do ułożonych na ławce wielkich drukowanych liter i wybiera jedną. Następnie pokazuje ją uczniom – uczestnikom zabawy. Zadanie polega na zgłoszeniu się poprzez powstanie z podłogi tych uczniów, których imię rozpoczyna się na tę głoskę. Jeżeli jest to jedno dziecko, to ono kontynuuje zabawę, a jeżeli jest dzieci więcej – dziecko, które wybrało literę decyduje o tym, kto rozpoczyna teraz zabawę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *stara się współpracować z innymi w nauce i zabawie; uważnie słucha wypowiedzi innych; koncentruje uwagę na zrozumieniu przekazywanej treści.*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

7. Obszar podstawy programowej:

- Edukacja społeczna: Uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych.
- Edukacja polonistyczna:
 - 1) w zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka:
 - a) *obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Zabawę można modyfikować w zależności od wieku uczestników. Ćwiczenie może rozpoczynać nauczyciel, podając jeden wyraz lub proste dwu-, trzywyrazowe zdanie. Ważne, aby w zabawie uczestniczyło min. 6 dzieci.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Bernadeta Piotrowska.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: symulacja polisensoryczna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gorące ręce.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla dzieci nadpobudliwych ruchowo.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wprowadzanie nastroju relaksacji,
 - stwarzanie sytuacji do rozwijania wyobraźni,
 - kształtowanie umiejętności prawidłowego reagowania na polecenia nauczyciela.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** sala, dywan, muzyka relaksacyjna, np. szum morza, *Cztery pory roku* Vivaldiego.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy zabawy siedzą w dużym kole. Nauczyciel mówi: „Potrzyjcie najmocniej jak tylko potraficie swoje dłonie jedna o drugą. Róbcie to tak długo, aż staną się gorące niczym rozżarzone węgielki. Zamknijcie oczy i połóżcie delikatnie na nich rozgrzane do „czerwoności” dłonie. Teraz rozkoszujcie się tym przyjemnym ciepłem i spokojnie oddychajcie, relaksując swoje ciało”. W tym czasie nauczyciel może włączyć muzykę relaksacyjną, np. szum fal. Dzieci kładą się i wyobrażają sobie, że leżą na plaży lub na łące, a słońce praży je w policzki. Nauczyciel opowiada, a dzieci wyobrażają sobie dodatkową scenerię – na plaży jest dużo ludzi, obok chłopiec z dziewczynką budują niebieską łopatką zamek z piasku, mewa chodzi po brzegu, płynie statek itd. Nauczyciel może zacząć opowiadać historię do tylko do pewnego momentu, a dzieci, słuchając muzyki relaksacyjnej, same wymyślają ciąg dalszy, rozbudowują scenerię. Na koniec siadają i po kolei opowiadają, co sobie wyobrażały.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki, rozwijanie wyobraźni.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Agata Kalińska, *Razem w szkole. Przewodnik metodyczny (klasa 3)*, WSiP, Warszawa 2011.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Weronika Skrentna.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: motywacja do nauki i aktywności; ćwiczenie dla małej grupy (5 osób)

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gramy z figurami.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problemy z dodawaniem i odejmowaniem, dla dzieci mających problemy z koncentracją uwagi, dla dzieci, którym brakuje motywacji do nauki, dla dzieci mało aktywnych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie sprawności dodawania i odejmowania,
 - przeliczanie elementów,
 - rozpoznawanie figur geometrycznych,
 - kształcenie umiejętności rywalizacji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansza z przygotowaną grą, pudełko z kolorowymi figurami geometrycznymi (kolory figur i kształty takie jak na planszy), kostka do gry, pionki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na planszy przyklejone są jedna za drugą kolorowe figury geometryczne (koła, trójkąty, kwadraty) w dowolnej kolejności. Na większości figur jest liczba ze znakiem plus lub minus. Na kilku figurach jest uśmiechnięta lub smutna buźka. Gra zaczyna się od startu, a kończy na mecie. Dziecko rzuca kostką i przesuwają się po figurach. Jeżeli stanie na polu, które jest trójkątem i jest na nim +3, to z pudełka wyciąga dla siebie 3 trójkąty. Jeżeli będzie to 3, dziecko musi oddać swoje 3 trójkąty. Jeżeli na trójkącie pojawi się uśmiechnięta buźka, zabiera trójkąty współgraczom, natomiast gdy będzie to smutna buźka, wszystkie swoje trójkąty wrzuca do pudełka. Gra kończy się, gdy jeden z graczy dotrze do mety, ale wygranym jest ten, który zdobył najwięcej figur. Po dotarciu pierwszego gracza do mety dzieci przeliczają swoje figury.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *kształtowanie pojęcia liczby,*
 - *ćwiczenie dodawania i odejmowania,*
 - *zapoznanie z pojęciem prostych figur geometrycznych.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *sprawnie liczy obiekty,*
 - *sprawnie dodaje i odejmuje.*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.**
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: autor nieznan.**
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Jaroszewicz.**

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny, koordynację wzrokowo-ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Guzikowe pary.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie umiejętności koncentracji uwagi, usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej i zdolności manualnych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pary różnych guzików (30–40), miseczki lub pudełeczka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie dobierają pary guzików i je układają przed sobą. Wygrywa ta osoba, która w określonym czasie ułoży więcej par. Następnie uczniowie przeliczają swoje pary, obliczają, ile mają wszystkich guzików.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *umie wskazać cechy wspólne, doskonali technikę rachunkową.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Aneta Rawska, Balbina Piechocińska, Grażyna Śliwa, *Zabawy edukacyjne z wykorzystaniem pomocy dydaktycznych*, Grupa Edukacyjna 2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Beata Rodowicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową, koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Idź w stronę dźwięku.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, szczególnie dla uczniów nadpobudliwych.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa działania systemu słuchowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** instrumenty perkusyjne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci stoją w rozsypce po całej sali – jedno w środku z zasłoniętymi oczami. Nauczyciel wskazuje, kto będzie grał. Dziecko rusza na spotkanie instrumentu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń świadomie i aktywnie słucha muzyki.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autor dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Petryk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć i analizę wzrokową; ćwiczenie indywidualne.

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ile było?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problemy z zapamiętywaniem oraz z analizą i syntezą wzrokową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - przeliczanie elementów,
 - zapamiętywanie ciągu liter, wyrazów,
 - utrwalanie liter,
 - doskonalenie czytania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansze z literami lub wyrazami (plansza wielkości A4 z „rozsypanymi” literkami (wyrazami), kartoniki z literkami (wyrazami).
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - 1 wersja: Pokazujemy dziecku planszę, na której są literki. Następnie chowamy planszę i prosimy dziecko, aby położyło przed sobą zapamiętane literki.
 - 2 wersja: Na planszy znajdują się wyrazy zamiast liter.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształcenie umiejętności czytania.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie krótkie i proste teksty.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Jaroszewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: stymulacja układu przedsionkowego, ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Iluzjonista.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy, szczególnie dla dzieci z zaburzeniami koordynacji wzrokowo-ruchowej i koncentracji uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa działania koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** dwie butelki, piłka tenisowa, pętla ze sznurka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na szyjce butelki jest położona piłka – za pomocą naciągniętej oburącz pętli dziecko przenosi piłkę na drugą butelkę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń wykonuje ćwiczenia równoważne z przyborem.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora ćwiczenia:** Krystyna Petryk.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające zmysł smaku oraz koncentrację uwagi

1. Tytuł ćwiczenia: *Jak smakuje woda?*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla wszystkich dzieci.

3. Cele ćwiczenia:

- zwiększenie wrażliwości na bodźce smakowe,
- rozwijanie zachowań społecznych,
- doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej i płynności ruchów,
- ćwiczenie umiejętności oczekiwania na swoją kolej.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: przezroczyste butelki lub dzbanki z wodą:

- niegazowaną (dwa pojemniki),
- niskogazowaną,
- gazowaną,
- posoloną,
- posłodzoną,
- z cytryną,
- z odrobiną mięty.

plastikowe kubeczki dla każdego dziecka; napoje, np. sok jabłkowy, pomarańczowy, woda mineralna; kostki lodu, listki mięty, plasterki cytryny, oranżada w proszku, kubeczki, łyżeczki.

5. Przebieg ćwiczenia:

A. Uczniowie siedzą w półokręgu. Nauczyciel stawia na niskim stoliku wcześniej przygotowane dzbanki z napojami. Naczynia powinny być przezroczyste, aby dzieci mogły zobaczyć, iż zawartość wszystkich naczyń jest z pozoru ta sama. Po tych przygotowaniach nauczyciel zaprasza dzieci do degustacji. Każde z nich otrzymuje do ręki kubeczek. Najpierw nauczyciel bierze dzbanek z wodą mineralną niegazowaną i po kolei nalewa każdemu dziecku. Pyta się, jak smakuje woda. Uczniowie odpowiadają, jaki smak czują. Następuje dalsza część degustacji. Nauczyciel bierze kolejny dzbanek z wodą, na przykład wodę z solą i znów nalewa na łyżeczek każdemu dziecku. Oczywiście nie zdradza niczego na temat zawartości. Dzieci smakują i określają smak wody. To samo dzieje się z innymi rodzajami napojów przygotowanych przez nauczyciela. Za każdym razem uczniowie określają smak pitej wody. Na koniec nauczyciel daje do spróbowania dzieciom tę samą wodę, co na początku zabawy. Gdy uczniowie określą jej smak, wyjaśnia, że jest to ta sama woda, którą próbowały na początku doświadczenia.

B. Nauczyciel dzieli dzieci na kilkusobowe zespoły. Dla każdego z zespołów jest przygotowany stolik z napojami. Dzieci przygotowują sobie ulubiony napój, np. z soku jabłkowego, pomarańczowego, wodę mineralną. Mogą do napoju włożyć kostki lodu, listki mięty lub plasterki cytryny. Kto wsypie do swej wody mineralnej musującą oranżadę w proszku, ten zazna małego wodotrysku z wieloma wodnymi perełkami, które

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

podczas picia łaskoczą w podniebienie i czubek nosa.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka:*

- *stymulowanie procesów spostrzegania, myślenia i wyobrażeń,*
- *rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata.*

7. Obszar podstawy programowej: *inteligencja przyrodnicza – budzenie zaciekawienia otaczającym światem i postawy badawczej; inteligencja interpersonalna – kształtowanie umiejętności pracy w zespole.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: W drugiej części zajęć ze względów bezpieczeństwa lepiej używać naczyń plastikowych.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Szlegel.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i pamięci

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Jaki instrument mam na myśli?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie koncentracji uwagi,
 - doskonalenie procesów pamięci,
 - kształtowanie umiejętności współpracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** instrumenty muzyczne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel opisuje jeden z instrumentów, a uczniowie odgadują, jaki instrument miał na myśli, np.: „Wybrany przez mnie instrument wygląda jak figura geometryczna lub znak drogowy. Jest metalowy. Aby na nim zagrać, trzeba uderzać w niego patykiem”. Następnie uczniowie ochotnicy opisują wybrany instrument, a pozostali go odgadują. Wszyscy uczniowie odwracają się tyłem do nauczyciela, zamykają oczy. Wybrany ochotnik gra na dowolnym instrumencie, a pozostali uczniowie odgadują, co to za instrument.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *gra na instrumentach, rozpoznaje instrumenty po brzmieniu*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna – uczeń *gra na instrumentach perkusyjnych (proste rytmy i wzory rytmiczne) oraz melodycznych (proste melodie i akompaniamenty)*.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Skwierzyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny, percepcję wzrokową, wspierające motywację do aktywności i wypowiedzania się na określony temat

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Jaki jestem?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie motoryki i grafomotoryki rąk.
 - wzbogacanie słownictwa i rozwijanie mowy,
 - doskonalenie percepcji słuchowej i wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** duże arkusze papieru pakunkowego, mazaki, kredki, świecowe, mazaki itp.
5. **Przebieg ćwiczenia:** „Przygotuj duże arkusze papieru pakunkowego, na których obrysujesz mazakiem każdego uczestnika zabawy” – mówi nauczyciel do uczniów. Dzieci mogą również obrysowywać siebie nawzajem. Zadaniem dzieci będzie dokończenie własnych konturów przez domalowanie szczegółów. Po wykonaniu pracy wieszamy je w klasie. Następnie dziecko opisuje siebie na podstawie stworzonej podobizny.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - rozwijanie umiejętności dostrzegania szczegółów,
 - wzbogacanie słownictwa.
7. **Obszar podstawy programowej:** inteligencja interpersonalna – *stwarzanie okazji umożliwiających dostrzeganie różnic i podobieństw między ludźmi.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Beata Rodowicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: usprawnienie procesów koncentracji uwagi i małej motoryki

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Jaki to obrazek?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne dla dzieci z problemami grafomotorycznymi, wspomagające koncentrację uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie rozwoju manualnego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty z obrazkami punktowymi, kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko łączy kolejno ponumerowane punkty, aby uzyskać kontury obrazka, koloruje. Aby utrwalić alfabet zamiast cyfr, można wykorzystać kolejne litery alfabetu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozumie sens kodowania, zna wszystkie litery i alfabetu, wymienia kolejno liczebniki.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna, edukacja plastyczna, edukacja matematyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Petryk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Jaki to rytm?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne dla uczniów mających trudności z analizą słuchową.
3. **Cel główny ćwiczenia:** usprawnianie percepcji słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansze z zapisem rytmów, bębenek lub inny instrument.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel wystukuje rytm, a dziecko wskazuje na planszę z odpowiednim układem. Następnie wyklaskuje ten sam rytm.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisanie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia:** Sylwia Szpopier.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenia wspomagające koncentrację uwagi, analizę i syntezę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Jaki to wyraz?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, dla dzieci z porażeniem dziecięcym oraz dla wszystkich dzieci z dostosowaniem wymagań.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie koncentracji uwagi,
 - rozwijanie wrażliwości słuchowej,
 - ćwiczenie analizy i syntezy słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** koperty dla każdej pary dzieci, w kopertach ok. 8–10 słów składających się z różnej liczby sylab (te same wyrazy są zapisane na tablicy).
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci dobierają się w pary – każda para otrzymuje kopertę.
 - Uczniowie kolejno wyjmują z koperty po jednym wyrazie, czytają go i nie pokazują swojemu koledze.
 - Następnie wyklaskują sylaby, z których składa się dane słowo (mogą angażować różne części ciała – uda, brzuch, ramiona, tupać o podłogę).
 - Drugi uczeń stara się odgadnąć, o jakie słowo chodzi.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia [...].*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *początkowa nauka czytania i pisanie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** M. Taraszkiewicz, A. Karpa, *Nauczanie wielozmysłowe*, WSiP, Warszawa 2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację wzrokową i pamięć

1. Tytuł ćwiczenia: *Jakim jestem miesiącem?*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie: dla całej klasy

3. Cele ćwiczenia:

- rozwijanie logicznego myślenia,
- usprawnianie pamięci,
- doskonalenie spostrzegawczości,
- kształtowanie umiejętności współpracy.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: wizytówki z nazwami miesięcy dla każdego ucznia, kartki A4, kredki, szary papier.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Każde dziecko przykleja sobie wizytówkę z nazwą miesiąca i spaceruje po klasie.
- Na hasło dzieci ustawiają się zgodnie z kolejnością miesięcy – same miesiące letnie, zimowe, jesienne, wiosenne siadają do ławek, gdzie mają przygotowane kartki przyklejone taśmą do stolika.
- Przy muzyce kreślą obiema rękami (kredkami) wiązkę z punktami, tworząc kolorowe tło. Następnie przyklejają nazwę swojego miesiąca i nakleją pracę na szary papier we właściwym miejscu wg pór roku. Wymieniają kolejne miesiące.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- wymienia nazwy pór roku;
- wie, jakie miesiące wchodzą w skład pór roku.

7. Obszar podstawy programowej: edukacja matematyczna – uczeń *zna kolejność miesięcy*.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Danuta Skwierzyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową, koncentrację uwagi, pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Klasowe głosy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym, z rozpoznaniem autyzmem atypowym (kl. III) – zajęcia indywidualne.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - integracja z zespołem klasowym,
 - rozwijanie umiejętności uważnego słuchania,
 - utrwalanie imion dzieci z klasy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** magnetofon i płyta z nagranymi powitaniem dzieci z klasy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Odtwarzanie płyty CD, na której nagrane są przywitania kierowane do dziecka słuchającego. Zadaniem dziecka jest odgadnięcie i podanie imienia osoby, która mówi, a następnie wystukanie lub wykląsanie imienia sylabami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń potrafi w skupieniu słuchać wypowiedzi dzieci; wypowiedzieć się zdaniem; wystukać sylabami imię dziecka.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 1. Umiejętność porozumiewania się z otoczeniem, w tym:
 - a) *doskonalenie słownictwa ucznia i umiejętności formułowania wypowiedzi,*
 - b) *doskonalenie wymowy.*
 2. Rozwijanie percepcji słuchowej przez:
 - a) *ćwiczenia wrażliwości słuchowej,*
 - b) *analizę i syntezę słuchową.*
 3. Ćwiczenia pamięci w szczególności ruchowej i słownej.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak uwag.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Kozłowicz-Głowiak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla uczniów z wadą słuchu, z zaburzeniami słuchu fonemowego

1. Tytuł ćwiczenia: *Kogo słyszysz?*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla uczniów z wadą słuchu.

3. Cele ćwiczenia:

- kształtowanie umiejętności akceptowanego społecznie wyrażania emocji,
- stwarzanie sytuacji sprzyjających doskonaleniu rozwoju mowy,
- ćwiczenie słuchu.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: sala, wolna przestrzeń.

5. Przebieg ćwiczenia: Dzieci siedzą w kole, prowadzący prosi o wykonanie ćwiczeń dźwiękonaśladowczych. Podaje komendę, aby wydać taki dźwięk, jak określone zwierzę, przedmiot, zjawisko itp. Ćwiczenie może być urozmaicane – raz nauczyciel każe wykonać je głośno, raz cicho, następnym razem szeptem itp. Wskazuje też, kto ma je wykonać w danym momencie, dzieląc na grupy, np. dziewczynki – chłopcy, dzieci z prawej lub lewej strony, cała grupa itp.

Nauczyciel może też wprowadzać różne kombinacje np.

- Dziewczynki cicho naśladują odgłos zegara, a chłopcy głośno sygnał karetki.
- Dzieci po prawej stronie naśladują jadący pociąg, a po lewej motor.
- Każde z dzieci jednocześnie naśladuje inne, przydzielone zwierzę itp.

Przykładowe ćwiczenia:

aaa – śpiewanie kołysanki dla lalki (przy tym naśladujemy odruch bujania),

bim-bam – uderzanie zegara (kołyszemy się na boki),

ciuch-ciuch – odgłos jadącego pociągu (naśladujemy ruchy kół),

ea-ea-ea – karetka pogotowia,

tik-tak – cykanie zegara,

wrr... wrr – odgłos motoru.

Mogą być to również odgłosy zwierząt:

hauu – psa,

bzzz – owada,

beee – barana,

cyk... cyk... – świerszcza,

ćwir... ćwir... wróbli,

gul... gul... – indyka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

gę... gę... – gęsi,
grochu... grochu... – gołębi,
ku... ku... – kukułki,
kwa... kwa... – kaczkę,
ko... ko... – kury,
kukuryku – koguta
miau – kota,
pi... pi... – kurcząt,
meee... – kozy,
ssss.... – węża.

Przy każdym ćwiczeniu można poprosić dzieci, żeby pokazały także w sposób ruchowy każde zwierzę.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: uczeń *improwizuje głosem według ustalonych zasad*.

7. Obszar podstawy programowej: edukacja muzyczna.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Weronika Skrentna.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowe historie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie wyobraźni,
 - usprawnianie pamięci,
 - doskonalenie wypowiedzi słownych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kolorowe kartoniki.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Zapoznanie uczniów z zasadami zabawy.
 - Losowanie karteczek z kolorami.
 - Rozpoczęcie historii przez nauczyciela.
 - Skojarzenie historii z wylosowanym kolorem – układanie zdania, np. kolor zielony – trawa (uzupełnianie historyjki wyrazem trawa, charakteryzującym wylosowany kolor).
 - Opowieść może okazać się dobrą zabawą i nie musi mieć logicznej spójności. Każda następna osoba powtarza historyjkę od początku i dopiero dokłada swoje zdanie związane z kolorem.
 - Zakończenie historii – wymienianie po kolei wylosowanych kolorów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiedzania się,*
 - *posługiwanie się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak barwa [...].*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna i edukacja plastyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Należy dostosować tempo do możliwości uczniów i pomagać im w budowaniu prawidłowych stylistycznie. Ważne jest także zachęcanie uczniów do uruchomienia pokładów wyobraźni w swoim działaniu. Zamiast kartoników z kolorami mogą być przedmioty, wyrazy, liczby.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Furmaniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: wspomaganie procesów słuchowych i pamięciowych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowe instrumenty.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenia dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie percepcji słuchowej,
 - doskonalenie umiejętności pracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** butelki po napojach i inne pojemniki plastikowe różnej wielkości rozcięte w dowolnym miejscu, gumki recepturki, krepina, nagranie muzyczne (np. *Walc motyli*, źródło KLANZA).
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Na przecięte butelki i pojemniki uczniowie zakładają gumki recepturki.
 - Z krepiny wycinają długie wstążki i podczepiają je pod spodem opakowań.
 - Uczniowie wydobywają dźwięki ze swoich instrumentów, określając ich wysokość.
 - Członkowie orkiestry ustawiają się w zależności od wysokości dźwięków – od najniższych do najwyższych.
 - Uczniowie próbują zagrać znane melodie, np. *Wlaź kotek na plotek*.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *gra na instrumentach perkusyjnych i melodycznych – proste melodie*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna w zakresie tworzenia muzyki – uczeń *wykonuje proste utwory*; w zakresie odbioru muzyki: uczeń *rozróżnia podstawowe elementy muzyki (melodia, rytm, wysokość dźwięku...)*.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** M. Taraszkiewicz, A. Karpa, *Nauczanie wielozmysłowe*, WSiP, Warszawa 2010, s. 58.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowe kółeczka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy dzieci z zaburzeniami motoryki małej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie motoryki małej,
 - podniesienie poczucia własnej wartości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szablony kółek do odrysowania (trzy wielkości), kolorowe kartki, nożyczki, klej, podkładki.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Odrysowywanie kółek za pomocą przygotowanych szablonów.
 - Wycinanie odrysowanych kółek.
 - Układanie i naklejanie kolorowych motylków na podkładce.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *posiada umiejętności: odmierzania potrzebnej ilości materiału; cięcia papieru, tektury;*
 - *utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** zajęcia techniczne – uczeń realizuje „drogę” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, analizę słuchową; ćwiczenie indywidualne, dla grupy, dla klasy; ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych i uczniów z zaburzeniami zachowania.

1. Tytuł ćwiczenia: Kolorowe lale

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie: uczniowie klasy I.

3. Cele ćwiczenia:

- doskonalenie rozróżniania dźwięków wysokich i niskich,
- usprawnianie zmysłu słuchu,
- utrwalanie umiejętności przeliczania zbiorów,
- sumowania składników.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: dzwonki chromatyczne, kartoniki z lalami w zielonych sukienkach i niebieskich sukienkach, po kilka dla każdego dziecka.

5. Przebieg ćwiczenia: nauczyciel umawia się z dziećmi, że wysokie dźwięki oznaczamy lalami w niebieskich sukienkach, a niskie lalami w zielonych sukienkach. Następnie na dzwonkach chromatycznych tworzy sekwencje 3- 4 dźwięków niskich i wysokich. Zadaniem dzieci jest ułożenie tylu lał, ile usłyszały dźwięków z zachowaniem zasady: niskie dźwięki – kolor sukienki zielony, wysokie – kolor niebieski. Nauczyciel olno uderza w dzwonki, a dzieci za każdym razem kładą kartonik z lalą. Potem analizują powtórzona przez prowadzącego sekwencje i sprawdzają poprawność wykonania ćwiczenia. Następnie nauczyciel pyta o liczbę lał w każdym rodzaju, pyta o sumę kartoników i podaje kolejną sekwencję. Ilość powtórzeń zależy od zainteresowania dzieci i stopnia opanowania umiejętności matematycznych, które można wykorzystać przy przeliczaniu powstałych zbiorów.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: „świadomie i aktywnie słucha muzyki”, „wie, że muzykę można zapisać i odczytać”, „sprawnie liczy obiekty”, „wyznacza sumy”.

7. Obszar podstawy programowej : edukacja muzyczna, matematyczna.

8. Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji: przed tym ćwiczeniem należy wielokrotnie przeprowadzić z uczniami zajęcia z użyciem dzwonków chromatycznych.

9. Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji: autor nieznany.

10. Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie : Joanna Migus-Matusiak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny, koordynację wzrokowo-ruchową, wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowe odgłosy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla dzieci z deficytami w sferze manualnej, grafomotorycznej oraz dla dzieci z zaburzeniami zachowania (lękliwych, wycofanych).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie manualne i grafomotoryczne,
 - planowanie ruchu,
 - doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - rozwijanie wyobraźni twórczej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusze szarego papieru, farby do malowania rękami, magnetofon, muzyka: odgłosy lasu, śpiew ptaków, odgłosy ulicy, odgłosy różnych instrumentów.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci w parach stają po przeciwnej stronie ławki, na której leży arkusz szarego papieru. Wsłuchują się w puszczone przez nauczyciela nagranie i chodząc wokół stołu, malują na papierze to, co akurat im przychodzi do głowy. Dzieci stoją przy ławce po 4 osoby, wybierają sobie kolor, a następnie chodząc dookoła stołu, malują w rytm muzyki różne wzorki (fale, kreski, koła itp.) Następnie z powstałego obrazu wycinają motyla, którego mogą umieścić w widocznym miejscu w sali.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka;*
 - *rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna (w zakresie ekspresji przez sztukę): uczeń podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane – materiały z warsztatów.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marta Derewecka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowe szlaczki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy dzieci z zaburzeniami motoryki małej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie motoryki małej,
 - podniesienie poczucia wartości uczniów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ksero na kolorowych kartkach zawierające różne elementy w postaci figur geometrycznych, nożyczki, arkusze szarego papieru, klej.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Wycinanie elementów z kolorowych kartek.
 - Układanie kompozycji rytmicznych na arkuszach.
 - Przyklejanie elementów na arkuszach.
 - Wycinanie równych pasów z ułożonymi elementami.
 - Wykorzystanie pasów do dekoracji tablic w klasie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *posiada umiejętności: odmierzania potrzebnej ilości materiału; cięcia papieru, tektury;*
 - *utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** zajęcia techniczne – uczeń *realizuje „drogę” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę słuchową; ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania, ćwiczenie dla grupy, dla klasy.

1. **Tytuł ćwiczenia:** Kolorowe zdania
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** uczniowie klasy pierwszej
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie aparatu artykulacyjnego,
 - usprawnianie zmysłu słuchu,
 - kształcenie uważności i poczucia rytmu,
 - utrwalenie umiejętności rozpoznawania wybranych figur geometrycznych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki czerwone w kształcie prostokąta i kartoniki żółte w kształcie kwadratu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** nauczyciel rytmicznie wypowiada zdania (typu: To mama. To tata. To mama i tata.), dzieląc wyrazy na sylaby. Wyrazy jednosylabowe wypowiada dłużej. Następnie zadaniem dzieci jest powtórzenie zdania i ułożenia schematu każdego z nich przy użyciu kolorowych kartoników zgodnie z zasadą: „długa” sylaba – kartonik żółty, „krótka” sylaba – czerwony.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** „realizuje proste schematy muzyczne”, „posługuje się ze zrozumieniem określeniami : wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie”.
7. **Obszar podstawy programowej :** edukacja muzyczna, polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji :** przy tym ćwiczeniu można utralać pojecie ćwierćnuty i ósemki.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** „Raz dwa trzy teraz my” – scenariusze zajęć muzycznych - Janina Osiecka.
10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Migus-Matusiak

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, umiejętność współpracy i umiejętność podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowy bieżnik.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie małej motoryki,
 - kształtowanie umiejętności współpracy,
 - kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusze szarego papieru 2 m x 50 cm, farby plakatowe, pędzle, pojemniki na wodę.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Nauczyciel dzieli klasę na dwie/cztery grupy, które tworzą sobie duże stanowiska pracy.
 - Uczniowie przygotowują wskazane przez nauczyciela pomoce.
 - Zadaniem dzieci jest ozdabianie przygotowanych arkuszy – tworzenie kolorowego bieżnika.
 - Pierwsza grupa używa do pracy ciepłych barw, a druga używa barw zimnych.
 - Uczniowie wspólnie ustalają sposób wykonania pracy – wzory i ich rozmieszczenie.
 - Dzieci wybierają miejsce do zaprezentowania swojej pracy; wspólnie sprzątają stanowiska pracy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura, w kompozycji na płaszczyźnie (...).*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna – *wyrażanie własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowy świat.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci o obniżonej sprawności manualnej oraz zaburzonej koordynacji wzrokowo-ruchowej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnienie czynności manualnych,
 - usprawnienie funkcji grafomotorycznych,
 - budowanie w uczniach wiary we własne możliwości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szary papier, klej, kredki, płyta z muzyką – KLANZA: *My jesteśmy owadami.*
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zakreskowywanie pół szarego papieru liniami falistymi, ukośnymi, poziomymi, obrysowywanie z wykorzystaniem szablonów motyli, wydzieranie motyli, naklejanie motyli na zakreskowany szary papier.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *doskonali umiejętność, obrysowywania;*
 - *utrzymuje się w określonych konturach;*
 - *ćwiczy koncentrację uwagi;*
 - *w sposób prawidłowy stosuje się do poleceń nauczyciela.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna w zakresie ekspresji przez sztukę – uczeń *podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Skwierzyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające procesy słuchowe i pamięciowe

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolory czterech pór roku.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie pamięci
 - doskonalenie percepcji słuchowej,
 - doskonalenie umiejętności współpracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** duże kółka w 4 kolorach.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Losowanie kółek w 4 kolorach przez poszczególne zespoły i ustalanie, jaka pora roku kojarzy się z kolorami zielonymi, żółtymi, brązowymi i niebieskimi.
 - Od nazw pór roku powstaje nazwa zespołu.
 - Nauka rymowanki **cztery pory roku**:
cztery pory mamy
cztery pory roku
wszyscy dobrze znamy
wiosnę, lato, jesień
i ta czwarta – zima
czasem sroga długo trzyma
 - Przy wymienianiu nazw pór roku dzieci podnoszą kółka.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń wymienia pory roku, rozpoznaje kolory.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza – uczeń *obserwuje zmiany w przyrodzie z następującymi po sobie porami roku, wyjaśnia zależność przyrody od pór roku.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Skwierzyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające integrację sensoryczną

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Konik*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami SI, trudnościami w pisaniu i czytaniu, zaburzeniami mowy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - dostarczanie kontrolowanej ilości bodźców sensorycznych,
 - kompensowanie zaburzeń rozwojowych,
 - usprawnianie mowy czynnej, czytania i pisanie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** „konik”, muzyka relaksacyjna na CD, kartoniki z wyrazami lub obrazkami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** „Konik” – spokojne bujanie się w pozycji leżącej (na plecach i na brzuchu) z równoczesnym słuchaniem muzyki relaksacyjnej. W siadzie nauczyciel pokazuje kartoniki z wyrazami, a uczeń je odczytuje.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym (...). Celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest: 1) przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii (...).
7. **Obszar podstawy programowej:** Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą: 1) czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa (...), 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie najlepiej przylega do specyfiki zajęć indywidualnych.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** materiały ze szkolenia – Integracja sensoryczna, Poznań (25.02.2010).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową, rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koordynację wzrokowo-ruchową

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Koraliki.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy dzieci, aby usprawnić ich rozwój manualny i koordynację wzrokowo-ruchową.
- 3. Cele ćwiczenia:** doskonalenie umiejętności rozpoznawania barw, kształtów, układów rytmicznych, kształtowanie sprawności manualnej.
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z narysowanymi wzorami układu, kolorowe koraliki w kształcie kuli, sześcianu, ostrosłupa, płyta z muzyką relaksacyjną.
- 5. Przebieg ćwiczenia:** Każde dziecko otrzymuje kartonik z narysowanym kolorowym wzorem układu koralików i sznurek. Zadaniem dziecka jest nawlecz koraliki według podanego wzoru i je przeliczyć (ćwiczenie wykonuje się w trakcie słuchania muzyki relaksacyjnej). Kartoniki ze wzorem po wykonanej czynności uczeń przekazuje następnemu uczestnikowi zabawy.
- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń układa obiekty w serie rosnące i malejące, numeruje je, wybiera obiekty w takiej serii, określa następne i poprzednie, sprawnie liczy obiekty.*
- 7. Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna.
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, analizę słuchową, analizę wzrokową, umiejętność współpracy

1. Tytuł ćwiczenia: *Kostka.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?

- Dla dzieci, które biorą udział w zajęciach integracji sensorycznej,
- Dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim,
- Dla dzieci z zespołem Aspergera,
- Dla całej klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- rozwijanie koncentracji uwagi,
- usprawnianie koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej,
- szybkie reagowanie na polecenia,
- rozwijanie umiejętności uważnego słuchania.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

Do realizacji ćwiczenia potrzebny będzie magnetofon, płyta z muzyką, kostka z oczkami.

5. Przebieg ćwiczenia: Dzieci tańczą przy muzyce. Sygnalizując przerwę, nauczyciel podnosi dużą kostkę i ujawnia liczbę kropek. Dzieci ustawiają się zgodnie z liczbą kropek. Nauczyciel po każdym rzucie kostką wydaje dzieciom polecenie do wykonania, np. masaż pleców, rozwiązanie zagadki itp.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *potrafi przeliczać w dostępnym mu zakresie,*
- *potrafi w skupieniu słuchać poleceń,*
- *potrafi poruszać się w rytm słyszanej muzyki,*
- *potrafi współdziałać z innymi.*

7. Obszar podstawy programowej

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiedzania się. Dbłość o kulturę języka. Uczeń:
 - a) *obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują, komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia.*
2. Edukacja matematyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci. Uczeń:
 - 2.1. W zakresie czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki:

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- a) *ustala równoliczność mimo obserwowanych zmian w układzie elementów w porównywanych zbiorach,*
- b) *w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego zachowuje się rozumie, dąży do wykonania zadania.*

2.2. W zakresie liczenia i sprawności rachunkowych:

- a) *sprawnie liczy obiekty, wymienia kolejne liczebniki, od wybranej liczby, także wspak, zapisuje liczby cyframi.*
3. Edukacja muzyczna. Wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie. Uczeń:
- a) *realizuje proste schematy rytmiczne (ruchem całego ciała),*
 - b) *świadomie i aktywnie słucha muzyki, potem wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie.*
4. Wychowanie fizyczne. Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci. Uczeń:
- a) *uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną zgodnie z regułami.*
5. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń:
- a) *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak uwag.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Kozłowicz - Głowiak

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające integrację sensoryczną w zakresie koordynacji psychoruchowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kot.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami w zakresie orientacji w schemacie ciała i przestrzeni.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie równowagi ciała,
 - rozwijanie orientacji w schemacie własnego ciała,
 - doskonalenie orientacji w przestrzeni,
 - rozróżnianie prawej i lewej strony,
 - kształtowanie koncentracji uwagi,
 - wzmacnianie mięśni kręgosłupa.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci ustawiają się w kręgu. Nauczyciel mówi: „Będziemy bawić się w kota, który jest przestraszony albo zadowolony”. Prowadzący demonstruje ćwiczenie: przysiadając na piętach, rozstawia szeroko kolana, ręce wyciąga przed siebie i opiera je na podłodze, głowę trzyma nisko – między ramionami. Następnie powoli przyciąga podbródek do piersi i podnosi plecy. Nogi w pozycji klęku, ręce wyprostowane – oparte o podłogę. Wytrzymuje w tej pozycji, licząc do 10 (ta postawa przypomina wystraszonego kota). W dalszej części zabawy prowadzący przybiera pozycję kota zadowolonego: podnosząc podbródek, obniżając brzuch ku podłodze, wyprostowując ramiona. Wytrzymuje w tej pozycji, licząc do 10. Nauczyciel mówi, jakie czynności kot wykonuje, np.: podnosi prawą łapkę, drapie się nią za lewym uchem, pije mleko, pokazuje, jakie mleko było dobre (oblizuje wargi). Próbuje dotknąć językiem do nosa, prawego, lewego ucha, wystawia język na brodę, mruży prawe, lewe oko, czworakuje na prawo lub na lewo, skradła się.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętności i sprawności potrzebne w sytuacjach życiowych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** inteligencja matematyczno-przyrodnicza:
 - *stymulowanie procesów poznawczych,*
 - *znajomość stosunków przestrzennych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można realizować zarówno w ramach edukacji przyrodniczej, jak i edukacji ruchowej.
9. **Źródło danego ćwiczenia, ma którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Szlegel.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koordynację psychoruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kreskowanie.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla dzieci z zaburzeniami grafomotoryki.

3. **Cele ćwiczenia:**

- rozluźnienie napięcia mięśniowego rąk,
- usprawnienie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyrobienie odpowiedniej szybkości ruchów i udoskonalenie ich precyzji.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta pracy z przedstawionymi konturami owoców lub warzyw. Mogą być również figury geometryczne.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Rozpoczynamy od wykonania kilku ćwiczeń rozluźniających, np. pajacyków, podskoków z wymachiwaniem rękami, zabawy dyrygenta, stukania paluszkami o blat tak, jakby padał deszczyk itp. Część właściwa: Uczeń otrzymuje jedną z powyższych kart pracy. Zamalowywuje obrazek według instrukcji nauczyciela, np.:

- Wypełnij jabłko pionowymi liniami.
- Wypełnij śliwkę poziomymi liniami.
- Wypełnij gruszkę ukośnymi liniami.
- Wypełnij wiśnię linią falistą.

W wypadku warzyw można wykorzystać: marchewkę, buraka, ziemniaka, por.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*

7. **Obszar podstawy programowej:**

- edukacja polonistyczna – uczeń *pisze czytelnie i estetycznie.*
- edukacja matematyczna – w zakresie czynności umysłowych ważnych do uczenia się matematyki uczeń *kontynuuje regularny wzór.*

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Mazur-Nowak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, pamięć, umiejętność radzenia sobie z frustracją, umiejętność współpracy, wyrażanie emocji; ćwiczenie dla grupy, dla klasy; ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych, dla uczniów z zaburzeniami zachowania.

1. **Tytuł ćwiczenia:** Kto prędzej dokoła?
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** uczniowie klas I – III, szczególnie nadpobudliwi, z zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - integracja grupy,
 - doskonalenie zwinności i szybkiej reakcji na sygnał głosowy,
 - ćwiczenie pamięci, koncentracji uwagi i radzenia sobie w sytuacjach stresowych, szczególnie przy porażce.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia :** brak
5. **Przebieg ćwiczenia:** dzieci dzielimy na dwa równe zespoły, z których jeden staje na jednej, drugi zaś na drugiej połowie tego samego koła. Zespoły odliczają się w dwóch przeciwnych kierunkach. W ten sposób każdy otrzymuje odpowiedni numer. Nauczyciel wywołuje numery, które wybiegają ze swych miejsc i zdążają przez środek koła do czoła, gdzie jest wolne przejście na zewnątrz. Tędy przebiegają na zewnątrz obwodu, na którym stoi własny zespół i przez wolne przejście na końcu między szeregami starają się jak najszybciej wrócić na opuszczone przez siebie miejsce. Ten, kto wróci pierwszy zdobywa dla zespołu punkt. Wygrywa ta drużyna, która zdobędzie najwięcej punktów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** „uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami”.
7. **Obszar podstawy programowej :** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** nauczyciel przy wprowadzaniu zabawy powinien pokazać uczniom drogę, która będą się poruszać w trakcie wykonywania biegu.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Roman Trześniowski.
10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Migus-Matusiak

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, umiejętność radzenia sobie z frustracją, wyrażania emocji, ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kto silniejszy?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie dużych grup mięśniowych, doskonalenie dużej motoryki, siły i wytrzymałości, stymulowanie układu przedsionkowego i proprioceptywnego, kształtowanie właściwych postaw obowiązujących w relacjach z rówieśnikami.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zbędne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci dobierają się parami z zachowaniem zasady równości pod względem siły. Stają naprzeciwko siebie w małym rozkroku (twarze również mają zwrócone w swoją stronę), w odstępnie 1 kroku, przy czym opierają nawzajem o siebie dłonie swych obu rąk. Na znak wszystkie pary rozpoczynają „walkę” o wytrącenie z miejsca. Ważna jest zasada, aby nie zmieniać pozycji ciała, szczególnie nóg. Ten wygrywa, komu uda się wytrącić swego przeciwnika z równowagi i spowodować zmianę położenia jego nóg.
Można zastosować inne ułożenia ciał ćwiczących:
 - dzieci stają w wykroku, podpierając się nogą zakroczną,
 - ustawiają się bokiem do siebie, z wzajemnym oparciem nóg wewnętrznych oraz podaniem sobie dłoni prawych i lewych – na zmianę,
 - ustawiają się przodem do siebie, przy czym „walczący” opierają się prawymi i na zmianę lewymi barkami,
 - „walczący” stają tyłem do siebie, opierając się plecami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, wykonuje ćwiczenia równoważne, potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne, edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Roman Trześniowski.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i pamięć

1. Tytuł ćwiczenia? *Kto szybciej i dokładniej?*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla całej klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- rozwijanie koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej,
- wspomaganie koncentracji uwagi i pamięci.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: tablica, kolorowa kreda.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy i ustawia dzieci w rzędach (przodem/tyłem do tablicy – odległość ok. 2 m od tablicy).
- Nauczyciel rysuje na bocznej tablicy wzór rysunku do skopiowania przez dzieci (kwiatek, domek, latawiec, pajacyk).
- Nauczyciel dzieli tablicę na połowy.
- Dzieci – zawodnicy – pojedynczo podbiegają do tablicy i dorysowują po jednym elemencie (tworzą stopniowo kopie rysunku nauczyciela).
- Rysunek dzieci musi odpowiadać podanemu wzorowi wielkością i proporcjami.
- Wygrywa zespół, który prędzej i dokładniej ukończy zadanie.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej;*
- *posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa (...).*

7. Obszar podstawy programowej: edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: wspomaganie umiejętności współpracy oraz podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Labirynt.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształcenie orientacji przestrzennej,
 - kształcenie zdolności podejmowania szybkiej decyzji,
 - uczenie się współdziałania w relacjach z innymi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** bez środków.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie ustawieni w kolumnie czwórkowej na odległość ramion podają sobie ręce, dzięki czemu między poszczególnymi czwórkami powstają korytarze. Tymi korytarzami przebiega wyznaczona para uczestników. Jedno dziecko z pary stara się pochwycić drugie. Parze tej wolno przebiegać tylko korytarzami. Tymczasem na sygnał prowadzącego – kolumna wykonuje zwrot w lewo, w prawo lub w tył. Szybko zmieniający się kierunek korytarzy utrudnia bieg. Po schwytaniu uciekającego może nastąpić zmiana ról albo wyznacza się nową parę, jeżeli dzieci są zmęczone.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *współpracuje z innymi w zabawie;*
 - *uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami; wychowanie fizyczne – kształtowanie sprawności fizycznej dzieci.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zabawę należy tak prowadzić, aby przez zmianę kierunku korytarzy ułatwić lub utrudnić „schwytanie” – w zależności od sytuacji, jaką wytwarza się każdorazowo w czasie gonitwy. Pary powinny być tak często zmieniane, aby możliwie wszyscy mogli biegać.
9. **Źródło ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzńska-Romańska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Labirynt.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne lub dla grupy uczniów wykazujących trudności w pisaniu.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie poziomu graficznego,
 - ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej i sprawności drobnych ruchów ręki.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki z wyrysowanym labiryntem, patyczek, koralik.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko otrzymuje kartkę z labiryntem. Za pomocą patyczka przesuwając koralik do wyznaczonego miejsca. Dzieci mogą bawić się w parach, kto pierwszy przeprowadzi koralik do celu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń pisze czytelnie i estetycznie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Sylwia Szpopper.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, umiejętność radzenia sobie z frustracją, wyrażania emocji; ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Łańcuch*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie dużych grup mięśniowych, doskonalenie dużej motoryki, siły i wytrzymałości, stymulowanie układu przedsionkowego i proprioceptywnego, kształtowanie właściwych postaw obowiązujących w relacjach z rówieśnikami.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zbędne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli uczniów na dwa równoliczne zespoły, równe pod względem siły. Zespoły te stają w szeregu naprzeciw siebie, przy czym jeden wchodzi między luki drugiego. Wszyscy chwytają się pod ręce, tworząc jeden wyrównany szereg, w którym jeden zespół jest odwrócony twarzą w jednym, drugi zaś – w przeciwnym kierunku. Na sygnał prowadzącego każdy szereg stara się przeciągnąć przeciwnika na określoną odległość, przy czym przeciąganie to odbywa się w tych kierunkach, w jakich zespoły mają zwrócone twarze.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, wykonuje ćwiczenia równoważne, potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne, edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Prowadzący musi koniecznie zadbać o właściwy dobór ćwiczących.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** -
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, pamięć, ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Łapanka-klaskanka*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla małej grupy uczniów klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie rzutu i chwytu piłki oburącz, rozwijanie pamięci, koordynacji wzrokowo-ruchowej, zręczności i szybkości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci stają w rzędzie na wprost ściany. Kolejno wykonują rzuty piłką o ścianę oraz jej chwyt, przy czym w czasie lotu piłki dodatkowo naśladują czynności, wypowiadane w następujących słowach: *łapanka, klaskanka, w tył ręce, na serce, pod boczek, za warkoczyki, chleb do pieca, chleb z pieca, mała świeca, duża świeca, hopsa hopsa, hopsa sasa, już skończona pierwsza (druga, trzecia itd.) klasa*. Jeśli w trakcie rzutów i chwytania piłka upadnie, wówczas czynności podejmuje następny uczestnik.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami, potrafi chwytać piłkę, rzucać nią do celu i na odległość*.
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Nauczyciel powinien poinformować uczniów, że jest to bardzo stara zabawa, w którą na pewno bawiły się ich babcie. Może to wzbudzić w dzieciach identyfikację ze swoją rodziną i jej tradycjami, co wzmocni aspekt społeczny ćwiczenia.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznany.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację ruchową, usprawnianie planowania motorycznego, stronność ciała, orientację przestrzenną

1. **Tytuł ćwiczenia:** Ławeczka.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla uczniów klas I–III, szczególnie dla uczniów z zaburzeniami planowania ruchu
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koordynacji wzrokowo-ruchowej, doskonalenie koncentracji uwagi, zachęcanie do dokładności wykonywania ćwiczenia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ławeczka gimnastyczna, woreczki gimnastyczne, materac.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko idzie po ławeczce, na której co kilkanaście centymetrów porozkładane są woreczki gimnastyczne. Zadaniem ucznia jest przejście po ławeczce i zrzucanie woreczków nogą na podłogę naprzemiennie – raz prawą nogą w lewą stronę, a raz lewą nogą w prawą stronę. Na końcu dziecko zeskakuje na materac.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną zgodnie z regułami, potrafi wykonywać ćwiczenia równoważne.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Można przedstawić dzieciom inne zakończenie ćwiczenia: zamiast zeskoku na materac uczeń może rzucać piłką do kosza bądź skakać na trampolinie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano jego adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające układ przedsionkowy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Lepimy z masy papierowej – jajko wielkanocne.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla dzieci wykazujących nadwrażliwość dotykową i przejawiających zaburzenia w zachowaniu.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie koordynacji wzrokowo- ruchowej,
 - ćwiczenie ruchliwości palców i sprawności czubków palców.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** masa papierowa, klej do tapet, duże pędzle, balony, podstawki z rolek po przewodach, kokardy lub krepina, kolorowe farby klejowe lub emulsyjne.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci same robią masę papierową – przydatne będą takie składniki, jak: drobno porwany papier toaletowy, klej do tapet, szklanka mąki i woda. Po wymieszaniu składników dzieci zagniatą ciasto.
 - Każde dziecko dmucha balon do bezpiecznej wielkości, następnie smaruje go gęstym klejem do tapet i czeka, aż przeschnie. Wtedy nakłada masę papierową na balon, formując kształt jajka poprzez wygładzanie palcami i całą dłońią. Tak nałożoną masę pozostawiamy do wyschnięcia, wieszając balony pętelką na kijku.
 - Malujemy farbami pędzlem lub dłońmi jajka, a następnie dekorujemy wzorami. Po wyschnięciu obsadzamy balon na podstawce i ozdabiamy krepiną lub wstążkami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *rozwija wyobraźnię twórczą;*
 - *uważnie słucha poleceń;*
 - *przestrzega reguł współdziałania w zespole.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *rozwija własną twórczość;*
 - *rozwijania aktywność ruchową;*
 - *zgodnie współpracuje w grupie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dzieci wykonują zadanie etapami. Należy umiejętnie rozplanować wykonanie tego ćwiczenia, np. co 3 dni wracamy, aby dokończyć swoje dzieło.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** brak.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenia wspomagające koordynację psychoruchową i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Leśna wyliczanka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - reagowanie na polecenia słowne,
 - doskonalenie znajomości schematu i stronniczości ciała,
 - rozwijanie sprawności manualnych i koordynacji ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki z bloku, kredki w dwóch ulubionych przez dziecko kolorach, taśma klejąca.
5. **Przebieg ćwiczenia**
 - Zapoznanie uczniów z tekstem wyliczanki.
 - Pokazanie uczniom, w jaki sposób przedstawiamy daną treść tekstu.
 - Nauka wyliczanki.
 - Przyklejenie kartki do stołu taśmą klejącą.
 - Wspólne ćwiczenie tekstu wraz z ruchem na papierze.

Tekst wyliczanki:

Koło małe, koło duże.

Ręce w dole, ręce w górze.

Ręce w prawo, ręce w lewo.

Tak się w lesie chwieje drzewo.

Ruch do tekstu:

Koło małe – uczeń obiema rękami jednocześnie rysuje na papierze przed sobą małe koło, zaczynając od umownego punktu na wysokości nosa. Koło zatacza lewą ręką w lewą stronę, a prawą ręką – w prawą stronę, tak by obie ręce spotkały się na wysokości brody.

Koło duże – uczeń obiema rękami jednocześnie rysuje wielkie koło, zaczynając od umownego punktu możliwie najwyżej uchwyconego na kartce, pośrodku ciała. Koło zatacza lewą ręką w lewą stronę, a prawą ręką – w prawą stronę, tak by obie ręce spotkały się na dole kartki, pośrodku ciała.

Ręce w dole – dziecko rysuje u dołu kartki poziome kreski, obiema rękami jednocześnie: lewą w lewą stronę, a prawą – w prawą.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ręce w górze – uczeń rysuje pionowe kreski na środku kartki obiema rękami z góry na dół.

Ręce w prawo – uczeń zaczynając, od środka kartki, rysuje łuki w prawą stronę obiema rękami.

Ręce w lewo – uczeń, zaczynając od środka kartki, rysuje łuki w lewą stronę obiema rękami.

Tak się w lesie chwieje drzewo – przechylając ręce raz w prawo a raz w lewo, imituje ruch drzewa w lesie oraz rysuje łuki raz w prawą, raz w lewą stronę obiema rękami.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

- *wykonywanie ćwiczeń na obustronną koordynację;*
- *uczestniczenie w zajęciach rozwijających sprawność manualną i koncentrację uwagi, zgodnie z regułami;*
- *ćwiczenia ruchu na płaszczyźnie i koncentracji uwagi oraz pamięci.*

7. Obszar podstawy programowej: edukacja plastyczna, wychowanie fizyczne.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Nauczyciel zwraca uwagę na poprawność wykonywanych ćwiczeń. Ćwiczenia mogą być modyfikowane, np. można je wykonywać w pozycji siedzącej, stojącej, naciskać mocniej lub słabiej narzędzie pisarskie.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Magdalena Furmaniak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie rozmachowe – rozluźniające napięcie mięśni ramion i przedramienia

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Leśne ścieżki* (zabawa ruchowa).
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających trudności ze skupieniem uwagi i pisaniem.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie percepcji wzrokowej oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - ćwiczenia grafomotoryczne.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kolorowa kreda, tablica.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci wykonują ćwiczenia ruchowe typu: wymachy ramion w przód, w tył, fale (płynnymi ruchami) kreślenie w powietrzu ósemki.
 - Następnie kredą po tablicy wykonują rysunek według instrukcji, np. wielkie koło, z prawej strony trójkąt, w środku dużego koła małe kółko itd. Podajemy również kolory, jakimi dziecko ma się posłużyć. warunkami, które podajemy tworzymy powstały rysunek
 - Możemy powtórzyć zabawę z zakrytymi oczami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *uwaga służy wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
 - *wzbogaca swoje prace o szczegóły świadczące o rozwoju percepcji wzrokowej;*
 - *podejmuje działalność twórczą: posługuje się kształtem i barwą.*
7. **Obszar podstawy programowej**

Uczeń:

 - *uwaga służy wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
 - *planuje etapy pracy;*
 - *zgodnie współpracuje w grupie.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Można wykorzystać różne polecenia, np.: narysuj duży dom, jak wygląda wielki miś itd.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Jest to przykład gry i zabawy zapamiętanej z dzieciństwa.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: umiejętność koncentracji uwagi, relaksacja, integracja sensoryczna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Liczymy i ćwiczymy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania oraz dla dzieci nadpobudliwych. Może się okazać pomocne dla grupy lub całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wprowadzanie nastroju relaksacji,
 - nauka liczenia w zakresie 20,
 - rozwijanie umiejętności koncentracji uwagi,
 - rozróżnianie stron prawa, lewa – orientacja w schemacie ciała,
 - ćwiczenie pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** sala, dywan.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci kładą się na plecach. Zamykają oczy. W myślach liczą w podanym przez nauczyciela tempie do 20. Gdy dane dziecko przeliczyło już do 20, siada po turecku i ponownie przelicza do 20. Kiedy przeliczy, wstaje, a następnie wykonuje ćwiczenie na prawej nodze, na lewej, w pozycji jaskółki (za każdym razem licząc w myślach do 20) itp. Dzieci powinny wykonać ćwiczenie w podobnym czasie. Nauczyciel może modyfikować ćwiczenie w zależności od wieku i umiejętności dzieci, np. liczymy do 10, dodajemy lub odejmujemy kolejne pozycje do zapamiętania.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń liczy w zakresie 100.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - *kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki;*
 - *dziecko rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Weronika Skrentna.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: stymulacja układu proprioceptywnego; ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, stymulacja zmysłu dotyku

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Linochodzik.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów nadpobudliwych, autystycznych oraz uczniów z ADHD.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi, stymulowanie zmysłu dotyku.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** skakanka, „niespodzianka” (np. długopis, kubek, gumka itp.).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Rozkładamy skakanki na podłodze, tworząc węża bądź układając w odpowiednią cyfrę (1, 2, 3, 5, 6, 8 lub 9). Uczeń, mając zawiązane oczy lub patrząc w sufit, przechodzi boso po skakance stopa za stopą. Na końcu drogi znajduje się niespodzianka w pudełku. Dziecko na podstawie dotyku musi odgadnąć, co to jest.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyboru, z przyborem i na przyrządzie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Nie każdy uczeń lubi mieć zawiązane oczy, dlatego należy dać mu wybór.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, umiejętność radzenia sobie z frustracją

1. Tytuł ćwiczenia: *Literowa mandala.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów klas 0–III, uczniów niepełnosprawnych umysłowo, z Autyzmem i zespołem Aspergera, dzieci nadpobudliwych psychoruchowo, z zespołem ADHD, agresywnych.

3. Cele ćwiczenia:

- wprowadzenie w klasie odprężającej ciszy i spokoju,
- zebranie sił psychofizycznych do dalszej pracy,
- wzmocnienie samooceny (doświadczenie radości tworzenia, zadowolenia ze swojej pracy),
- budowanie poczucia własnej wartości.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: karta pracy z literami – wśród liter wyeksponowane samogłoski, kolorowe kredki ołówkowe lub woskowe, kartki z kaligraficznymi mandalami do kolorowania, wstążeczka lub tasiemka, dziurkacz, kartki z brystolu i kolorowy papier do wykonania „okładki książeczki”.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Zabawy rytmiczne na samogłoskach: **a, e, i, u, y**.
- Odpoznawanie samogłosek wśród innych liter i otaczanie ich czerwonym kolorem kredki.
- Prowadzący zapewnia dziecku spokój, włącza relaksacyjną muzykę (np. odgłosy przyrody: lasu, morskich fal, padającego deszczu).
- Następnie przypomina nazwę litery, którą dziecko będzie utrzymywało i kolory stosowane do samogłosek (czerwony) i spółgłosek (niebieski). Sugeruje tym samym, aby właśnie tych kolorów dziecko użyło do wyeksponowania utrwalanego znaku. Dzieci muszą pamiętać o zachowanie kierunku, w jakim należy kolorować mandale: w kierunku od środka do krawędzi koła lub odwrotnie. Nie należy ingerować w wybór pozostałych kolorów do dalszej pracy dziecka. Nie należy krytykować wysiłku dziecka. Prowadzący spełnia rolę tylko obserwatora i doradcy. Zbiera również wszystkie mandale dziecka (podpisane z drugiej strony) i wspólnie z dzieckiem może wykonać piękną kolorową książeczkę. Może stanowić ona źródło inspiracji do tworzenia własnych mandali.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

- *utrwalanie znajomości liter;*
- *ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej;*
- *kształtne, prawidłowe pisanie kolejno poznawanych liter;*
- *kształcenie rozumienia pojęć: głoska, litera.*

7. Obszar podstawy programowej:

Edukacja polonistyczna: Uczeń:

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

2) w zakresie umiejętności czytania i pisania:

b) *zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty,*

c) *pisze proste, krótkie zdania: przepisuje, pisze z pamięci; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma (przestrzega zasad kaligrafii),*

d) *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Małasiewicz Alicja, *Mandale kaligraficzne. Książeczka do kolorowania dla uczniów klas 0–III*, Harmonia, Gdańsk 2007.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Bernadeta Piotrowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, pamięć, ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych, z zaburzeniami zachowania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Londyńska mgła.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy dzieci, szczególnie dla tych, którzy borykają się z zaburzeniami układu dotykowego.
3. **Cele ćwiczenia:** integracja zespołu ćwiczącego, pokonywanie barier wynikających z obawy przed dotykiem, wdrażanie do pracy z zachowaniem ciszy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** opaska na oczy dla każdego uczestnika zabawy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel zawiązuje dzieciom oczy opaskami i wszyscy rozbiegają się po sali, po czym, w absolutnej ciszy, prowadzący ustawia ich w rzędach po pięciu. Każdy gracz dotyka twarzy i ubrania kolegi stojącego przed nim. Na komendę „Biegaj” rzędy rozpadają się, a dzieci krążą po sali. Po komendzie „Stop” muszą z powrotem utworzyć te same rzędy i ustawić się w takim samym porządku jak wcześniej. Aby tego dokonać, muszą zachować ciszę i posługiwać się tylko rękami podczas rozpoznawania kolegów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, współpracuje z innymi w zabawie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne, edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zabawę najlepiej przeprowadzić z małą grupą dzieci – do 10 osób.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznany.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych i koordynację wzrokowo-ruchową

1. Tytuł ćwiczenia: *Lustro nigdy nie kłamie.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów z obniżonym poziomem sprawności manualnej, grafomotorycznej, zaburzeniami w zakresie koordynacji wzrokowo-ruchowej.

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnianie funkcjonowania analizatora kinestetyczno-ruchowego,
- usprawnianie małej motoryki, koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- doskonalenie sprawności grafomotorycznej.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

- lustro,
- kartki papieru,
- arkusze gazety,
- mazaki, kolorowe kredki, węgiel, kolorowa kreda,
- farby w miseczkach.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Uczniowie siadają przed stojącym lustrem.
- Kładą przed sobą dużą kartkę papieru.
- Do lewej ręki biorą arkusz gazety, trzymając go tak, aby zasłaniał leżącą kartkę. Gazeta podparta jest o podłoże od strony lustra w taki sposób, że z jednej strony tworzy odpowiedni kąt do rysowania przez dziecko, z drugiej całkowicie – zasłania kartkę papieru.
- Patrząc jedynie na odbicie w lustrze, należy narysować eksponowany przedmiot lub rysunek, np. kwadrat z przekątnymi, trójkąt z wpisanym kołem, kontury domu, pojazdów utworzone z figur geometrycznych itp.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

- *rozwijanie wyobraźni przestrzennej,*
- *stymulacja spostrzegania wzrokowego.*

7. Obszar podstawy programowej: inteligencja matematyczno-logiczna – *własności figur geometrycznych.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Ćwiczenie to można wykorzystać w różnorodnej wersji, zależy to od tematyki zajęć i realizowanych treści. Proponuję użycie arkusza gazety ilustrowanej o sztywniejszej kartce lub całej, rozłożonej gazety.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło – materiały z warsztatów terapeutycznych (autor nieznany).

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Omańska-Piszc.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające integrację sensoryczną

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Magiczne pudełko.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami SI, trudnościami w pisaniu i czytaniu (zajęcia indywidualne).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - zmniejszenie nadwrażliwości dotykowej,
 - kształcenie dotyku różnicującego,
 - rozwijanie bezpieczeństwa emocjonalnego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłka pajączek, piłka kolczasta, przedmioty o różnej fakturze i wielkości – „magiczne” pudełko.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zadaniem uczniów jest rozpoznawanie dotykiem przedmiotów schowanych w pudełku i nazywanie ich – uczeń rozpoznaje przedmioty prawą ręką, a następnie lewą.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym,...). Celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest: 1) przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości (...).
7. **Obszar podstawy programowej:** Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą: 1) czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa (...), 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zajęcia można przeprowadzić w małej grupie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** warsztaty – Integracja sensoryczna, Poznań 2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę wzrokową, koordynację psychoruchową, integrację sensoryczną

1. Tytuł ćwiczenia: *Magiczne pudełko.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym z rozpoznanym autyzmem atypowym (zajęcia indywidualne).

3. Cele ćwiczenia:

- rozwijanie ogólnej koordynacji ruchowej i sekwencyjności,
- rozwijanie koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej,
- rozwijanie koncentracji uwagi.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: 4 pojemniki w czterech kolorach, kolorowe kulki, patyczek zakończony magnesem.

5. Przebieg ćwiczenia: Dziecko ma przed sobą 4 pojemniki w czterech kolorach, do których za pomocą kolorowego patyczka zakończonego magnesem wrzuca kolorowe (4 podstawowe kolory), metalowe kulki. Dziecko może układać te kulki kolorami i nazywać kolory, segregować wg określonej cechy. Może również przeliczać kulki w dostępnym mu zakresie. Kulki również można wyjmować z pudełek i układać np. na stole. Zadanie to mogą wykonywać również dzieci, które mają zaburzoną koordynację ruchową i sekwencyjność. Zadanie to można również wykonywać na desce rotacyjnej pod warunkiem, że nie jest w ruchu wirowym.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *potrafi powiedzieć zdaniem, jakiego koloru jest kulka,*
- *potrafi ułożyć kulki kolorami,*
- *potrafi przeliczać kulki w dostępnym mu zakresie.*

7. Obszar podstawy programowej:

1. Umiejętność porozumiewania się z otoczeniem, w tym:
 - a) *doskonalenie słownictwa ucznia i umiejętności formułowania wypowiedzi,*
 - b) *doskonalenie wymowy.*
2. Rozwijanie percepcji wzrokowej i spostrzegania:
 - a) *przez manipulowanie przedmiotami i porządkowanie przedmiotów.*
3. Nauka czytania i pisanie z wykorzystaniem ćwiczeń:
 - a) *usprawnianie spostrzegania wzrokowego,*
 - b) *rozwijanie sprawności manualnej,*
 - c) *usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej.*
4. Elementarne umiejętności matematyczne:
 - a) *porównywanie,*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- b) *porządkowanie zbiorów przedmiotów,*
- c) *liczenie.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak uwag.
9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.
10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Kozłowicz-Głowiak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: stymulacja układu dotykowego, ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Malarz.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla uczniów autystycznych i dla uczniów z zaburzoną grafomotoryką ręki piszącej.
3. **Cele ćwiczenia:** utrwalenie obrazu graficznego liter, cyfr, figur geometrycznych, rozwijanie grafomotoryki.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** duży szary papier, krem do golenia, płyta z muzyką relaksacyjną.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel włącza muzykę relaksacyjną. Dziecko, siedząc przy stole, na którym rozłożony jest szary papier, wyciska z tubki krem do golenia i maluje palcami według instrukcji: litery, liczby, figury geometryczne.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *dziecko zna wszystkie litery alfabetu, zapisuje liczby cyframi, rozpoznaje i nazywa koła, kwadraty, prostokąty i trójkąty.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna, matematyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie nie jest zalecane dla uczniów z nadwrażliwością dotykową.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Malowanie deszczu pęczkiem waty.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z dysgrafią.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozluźnianie napięcia mięśni palców,
 - ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - ćwiczenie orientacji przestrzennej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** muzyka relaksacyjna, pęczek waty, zamalowana kartka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci trzymają pęczek waty w trzech palcach, którymi ścierają farbę ze świeżo pomalowanej kartki. Ścieranie wykonują ruchami wg instrukcji nauczyciela: w prawo, lewo, na skos, w górę, w dół, ruchami okrężnymi.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii, (...).*
7. **Obszar podstawy programowej:** *umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zajęcia można przeprowadzić, wykorzystując zestawy gotowych elementów – koralików.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w klasach I–III, ODN w Zielonej Górze.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: integracja sensoryczna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Malowanie rąk, stóp farbami.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone dla dzieci z zaburzeniami integracji sensorycznej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - nauka postrzegania swojego ciała,
 - kształtowanie relacji pomiędzy przedmiotem a ciałem,
 - stwarzanie sytuacji sprzyjających doznawaniu dodatkowych bodźców,
 - kształtowanie koordynacji oko-ręka,
 - usprawnienie końców palców,
 - kształtowanie percepcji słuchowej (jeśli w trakcie ćwiczenia włączymy muzykę).
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** farby plakatowe, oleiste, kartka papieru, kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zabawa polega na robieniu odbitek rąk, stóp dziecka na papierze. Dziecko zanurza rękę w farbie oleistej lub maluje rękę farbą plakatową przy użyciu pędzelka i następnie odbija ją na kartce. Innym wariantem jest malowanie konturów ręki, stopy lub malowanie obiema rękami różnych przedmiotów, wzorów itp. Kolejny etap pracy polega na tym, że dzieci wydzierają odbicie swojej dłoni lub stopy, przyklejają na jednym arkuszu papieru i tworzą portret grupy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *ukształtowania systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata, radzenia sobie w codziennych sytuacjach.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - wychowanie fizyczne: *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną;*
 - edukacja plastyczna: *uczeń wypowiada się w wybranych technikach plastycznych na płaszczyźnie i w przestrzeni;*
 - edukacja muzyczna: *uczeń świadomie i aktywnie słucha muzyki, potem wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Mazur-Nowak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: usprawnianie integracji sensorycznej, ćwiczenie dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą, rozwijające różnicowanie dotykowe

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Malujemy plażę.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - stymulowanie zmysłu dotyku,
 - rozwijanie motoryki rąk,
 - rozwijanie wrażliwości słuchowej,
 - doskonalenie orientacji w przestrzeni.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** odpowiednie farby wymieszane z kaszą, solą itp. (żółta – kasza manna, niebieska – sól morską, brązowa – kasza gryczana), pianka do golenia, arkusze szarego papieru, miseczki, płyta CD – muzyka relaksacyjna (szum morza).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący prosi o zamknięcie oczu i posłuchanie dźwięków (płyta CD – muzyka relaksacyjna; szum morza). Dzieci odgadują, co to za odgłosy. Nauczyciel mówi: „Wyobraźcie sobie, że znajdujemy się na plaży”. Każde dziecko otrzymuje przygotowane miseczki z farbami i pianką. Dzieci malują dłońmi wg instrukcji prowadzącego, każdy na swoim arkuszu papieru przyklejonym taśmą do stolika: na dole żółty piasek, wyżej brązowy mokry piach i najwyżej – falujące niebieskie morze (ruchy faliste). Gdy fale są duże i fala uderza o brzeg, pojawia się biała piana.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *uczeń ilustruje sceny inspirowane wyobraźnią, muzyką.*
 - *rozwijanie wyobraźni przestrzennej,*
 - *budzenie zaciekawienia otaczającym środowiskiem i postawy badawczej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna – uczeń *podejmuje działalność twórczą, posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak barwa, kształt, faktura.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Beata Rodowicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny, umiejętność podejmowania decyzji, motywację do nauki

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Matematyczne puzzle.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami małej motoryki i dla dzieci z problemami grafomotorycznymi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności w zakresie analiz i syntezy wzrokowej,
 - wspieranie uczniów w umiejętności podejmowania decyzji,
 - doskonalenie sprawności grafomotorycznej,
 - nabywanie kompetencji w nabywaniu umiejętności liczenia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka, mazaki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci otrzymują kartki oraz kolorowe mazaki. Na kartkach – w różnych miejscach – piszą liczby (sprawiają wrażenie rozsypanych), np. od 1 do 20, od 1 do 100 (w zależności od wieku i umiejętności). Zaznaczamy, że liczby mają być napisane bardzo starannie. Następnie dzieci mają za zadanie pociąć kartkę starannie na wyznaczoną liczbę kawałków (określamy ją, np. 5, 10 – w zależności od wielkości kartki i wieku dzieci). Możemy zaznaczyć także, że dzieci mają wycinać np. linią falistą. Dzieci zamieniają się między sobą wykonanymi puzzlami – mają za zadanie jak najszybciej je ułożyć.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100.
7. **Obszar podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych;*
 - *przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do ćwiczenia:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Weronika Skrentna.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: wspomaganie procesów słuchowych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Memory dźwiękowe.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (szczególnie z zaburzeniami słuchu).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie wrażliwości słuchowej,
 - doskonalenie umiejętności współdziałania w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pary pudełeczek (słoiczeków) wypełnionych różnym materiałem (grochem, kaszą, guzikami, ryżem, itp.).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący rozkłada wszystkie pojemniczki. Uczeń, który rozpoczyna grę, wybiera dwa pudełeczka i po kolei potrząsa nimi. Jeżeli wydają taki sam dźwięk, odkłada je na bok i dalej szuka następnej pary. Jeżeli pudełeczka wydają różne dźwięki, to odkłada je z powrotem na miejsce, a zabawę kontynuuje następny uczestnik gry. Wygrywa ten uczeń, który zbierze najwięcej par.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń odróżnia różne dźwięki.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna – wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Pudełeczka do gry można zrobić z pojemników po negatywach filmowych lub małych słoiczeków po koncentracie (trzeba je pomalować farbą), ewentualnie po zabawkach z jajek z niespodzianką.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na które podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzńska-Romańska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, pamięć

1. Tytuł ćwiczenia: *Miś.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenia indywidualne oraz dla uczniów niepełnosprawnych umysłowo w stopniu umiarkowanym.

3. Cele ćwiczenia:

- wzmacnianie układu proprioceptywnego i dotykowego,
- uczenie reagowania na polecenia słowne,
- kształcenie znajomości schematu ciała,
- kształcenie sprawności manualnych i motoryki małej,
- rozwijanie znajomości swojego ciała poprzez analogię.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: karta pracy – obrazek misia stojącego na dwóch łapach, kredki, lustro.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Rozpoznanie i nazwanie obrazka – miś, niedźwiedź, niedźwiadek.
- Podział wyrazów na sylaby ze schematem rytmicznym.
- Podział wyrazu „miś” na głoski – wystukiwanie, wytupywanie, pstrykanie.
- Zabawa rytmiczna ze śpiewem i pokazywaniem:

*„Prawa łapka, lewa łapka – ja jestem niedźwiadek,
Prawa nóżka, lewa nóżka, a to jest mój zadek,
Lubię miodek, kocham miodek i kradnę go pszczołkom
Prawą łapką, lewą łapką, albo wciągam rurkę”.*

- Powrót do ławki i pokazywanie łapek i nóg misia na obrazku.
- Kolorowanie rysunku.
- Pokazywanie części ciała misia i, przez analogię, części ciała ucznia, który patrzy do lusterka w trakcie pokazywania oczu, nosa, uszu itd.
- Nagrodzenie ucznia za pracę (tak jak dziecko lubi).

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *wyszukuje podobieństwa w wyglądzie;*
- *potrafi reagować rytmicznie na śpiewanki, rymowanki i rytmiczne podziały;*
- *potrafi pokazywać poszczególne części ciała;*
- *stara się kolorować dany obiekt;*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *uczy się reagować prawidłowo na polecenia słowne.*

7. Obszar podstawy programowej:

3. Umiejętność porozumiewania się z otoczeniem, w tym:

3) Doskonalenie słownictwa ucznia umiejętności formułowania wypowiedzi,

4) Doskonalenie wymowy,

4. Rozwijanie percepcji wzrokowej i spostrzegania:

1) podczas obserwacji wzrokowej i na obrazkach.

3) przez wyszukiwanie różnic i podobieństw oraz zauważanie zmian w otoczeniu.

5. Rozwijanie percepcji słuchowej

2) ćwiczenia rytmiczne,

3) ćwiczenia słuchu fonematycznego,

4) analizę i syntezę słuchową.

7. Nauka czytania i pisanie z wykorzystaniem ćwiczeń:

1) usprawniania spostrzegania wzrokowego i słuchowego,

2) rozwijania orientacji przestrzennej,

3) rozwijania sprawności manualnej,

4) usprawniania koordynacji wzrokowo-ruchowej.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Bernadeta Piotrowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: stymulacja układu, dotykowego, ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych i zaburzeniach uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Miś.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne dla dziecka z zaburzeniami układu dotykowego i koncentracji uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa działania systemu dotykowego, usprawnienie małej motoryki.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karton z narysowanym konturem misia, klej, różne gatunki kaszy, inne nasiona.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko smaruje narysowanego misia grubą warstwą kleju, rozsypuje na to kaszę – inną na brzuszek, inną na łapki, pyszczek. Ugniata oburącz, przyciskając karton.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń wypowiada się w wybranych technikach plastycznych, posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: faktura, barwa.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Petryk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny, koordynację wzrokowo-ruchową i umiejętność podejmowania decyzji

1. Tytuł ćwiczenia: *Mistrz Kleks.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla wszystkich uczniów, szczególnie dla dzieci z deficytami w sferze manualnej, grafomotorycznej, z zaburzeniami zachowania (lękliwych, wycofanych).

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnianie manualne i grafomotoryczne,
- doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- rozwijanie wyobraźni twórczej,
- kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji,
- planowanie ruchu.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

- tusze: zielony, czerwony, niebieski i żółty dla każdej grupy,
- miseczki,
- kartony,
- pędzle.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Nauczyciel rozdaje dzieciom kartony podzielone pionowymi liniami na trzy części. Objaśnia, że zadaniem dzieci będzie zrobienie kleksów z tuszu zgodnie z jego poleceniami. Pokazuje, jak strząsnąć tusz z pędzla na karton. Każdy kleks ma być w oddzielnej „przegródce” na kartonie.
- Nauczyciel poleca dzieciom umoczenie pędzla w czerwonym tuszu i zrobienie kleksa w dowolnie wybranej „przegródce” na kartonie. Następnie bardzo wolno mówi wierszyk, aby wszystkie dzieci wykonały następne kleksy:

*Duży kleks czerwony
Nie chciał być samotny.
Zjawił się zielony –
Efekt był zawrotny.
Przybył też niebieski,
W berka już zagrali
Popatrzcie sami,
Cóż namalowali.*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- Kolejnym elementem ćwiczenia jest doszukiwanie, dostrzeganie wśród kleksów kształtów zwierząt, a także domalowywanie brakujących elementów zwierząt kilkoma ruchami pędzla z wykorzystaniem dostępnych kolorów tuszu; mieszanie kolorów.
- Nauczyciel pyta: „Jakie zwierzęta zrobił Mistrz Kleks?” – wszyscy słuchają wypowiedzi dzieci i oglądają prace rozłożone na stolikach uczniowskich.
- Dzieci starają się dostrzec różne barwy i ich nasycenie uzyskane przez mieszanie kolorów na kartonie.
- Na końcu dzieci sprzątają po sobie i układają prace do wyschnięcia w wyznaczonym miejscu.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

- *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka;*
- *rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata.*

7. Obszar podstawy programowej: edukacja plastyczna:

- *posługiwanie się plamą w pracy plastycznej,*
- *barwy podstawowe, mieszane, nasycenie barw.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: W stworzonym obrazie można doszukiwać się różnorodnych rzeczy, np. postaci, kwiatów, liści itp. (zależy to od wybranej tematyki całego bloku zajęć).

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Regina Grabbet, *Książka gier. Poradnik dla rodziców i wychowawców*, Muza, Warszawa 1999.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Omańska-Piszc.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój koordynacji wzrokowo-ruchowej i doskonalenie sprawności dłoni i palców

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Mój przyjaciel pies.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z upośledzeniem w stopniu umiarkowanym.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnienie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - usprawnienie dłoni i palców,
 - rozwijanie w uczniach wiary we własne możliwości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** obrazki zwierząt (pies, kot), obrazek konturowy psa, klej, kasza.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Głośne nazywanie prezentowanych obrazków (różne rasy psów),
 - Wskazywanie wymienionych części ciała psa,
 - Smarowanie konturu obrazka psa klejem i posypywanie kaszą.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *zna budowę ciała psa.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza – uczeń *nazywa części ciała zwierząt.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Skwierzyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie stymulujące percepcję wzrokową, słuchową, smakową, dotykową oraz wyzwajające aktywność ruchową

1. Tytuł ćwiczenia: *Moja przygoda w parku.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla wszystkich uczniów, szczególnie dla dzieci nadpobudliwych, mających problemy z koncentracją, wykazujących zaburzenia zachowania.

3. Cele ćwiczenia:

- stymulacja dotykowa, słuchowa, węchowa, wzrokowa,
- poznanie świata zmysłami innymi niż wzrok,
- nawiązanie kontaktu emocjonalnego z przyrodą,
- wyrażanie swoich emocji,
- kształcenie dotyku różnicującego,
- wyciszenie, odprężenie, relaks,
- czerpanie przyjemności z kontaktu z przyrodą.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

wersja I: chustka do zawiązania oczu, szyszki, kasztany, żołądź, liście, kwiaty, kamienie, gałązki itp.

wersja II: chustka do zawiązania oczu, lusterko, lupa, rolka od papieru toaletowego dla każdego dziecka, aparat fotograficzny.

5. Przebieg ćwiczenia:

Wersja I: Dziecko wędrujące z zamkniętymi oczami po wyznaczonej, w parku lub ogrodzie szkolnym ścieżce napotyka różne elementy przyrody (szyszki, kasztany, żołądź, liście, kwiaty, kamienie, gałązki), aż dochodzi do drzewa, które dokładnie „bada”. Może te przedmioty rozpoznać za pomocą innych zmysłów niż wzrok. Ponownie przechodzi trasą z otwartymi oczami i porównuje własne odczucia.

Wersja II: Zawiązujemy chustę tak, aby dziecko nic nie widziało. Prowadzimy je do drzewa. Zadaniem dziecka jest „poznanie drzewa”. Po kilku minutach odchodzimy z dzieckiem od drzewa i odwiązujemy mu oczy. Jego zadaniem jest znaleźć „swojego nowego przyjaciela”. Gdy tego dokona proponujemy, aby obeszło drzewo dookoła ze spuszczoną głową, patrząc w lusterko, w którym odbijać się będzie korona drzewa (pozwala ono dostrzec drzewo z innej perspektywy). Następnie dzieci obchodzą swoje drzewo z głową zadartą do góry i porównują to, co widzą w obu przypadkach. Dzieci oglądają drzewo przez lupę, rolkę z papieru toaletowego. Te nowe, interesujące sposoby obserwacji ukazują świat za każdym razem z innej perspektywy, ułatwiają dzieciom skupienie się i dostrzeżenie elementów dotychczas niezauważalnych. „Co mówi moje drzewo?” – dziecko

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

zapoznaje się z drzewem za pomocą słuchu. Przykłada do pnia najpierw ucho, a potem rolkę po papierze toaletowym. „Moje drzewo nazywa się...” – każde dziecko po obserwacji nadaje własne imię drzewu, opowiada o nim. Po zakończeniu wypowiedzi nauczyciel fotografuje dziecko na tle „jego” drzewa.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka:

- *rozwijanie wyobraźni przestrzennej,*
- *stymulacja planowego spostrzegania,*
- *rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej,*
- *doskonalenie umiejętności koncentracji uwagi,*
- *doskonalenie umiejętności orientacji w otoczeniu.*

7. Obszar podstawy programowej:

- *treści stymulujące inteligencję kinestetyczną,*
- *psychomotoryka.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Zabawę najlepiej przeprowadzać indywidualnie lub w grupach kilkuosobowych.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Szlegel.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające integrację sensoryczną w zakresie koordynacji psychoruchowej

1. Tytuł ćwiczenia: *Moje ciało.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla dzieci z zaburzeniami w zakresie orientacji w schemacie ciała i przestrzeni.

3. Cele ćwiczenia:

- rozwijanie orientacji w schemacie własnego ciała,
- doskonalenie orientacji w przestrzeni,
- rozróżnianie prawej i lewej strony.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

- tekturowe, czerwone serduszka,
- agrafki,
- arkusze szarego papieru pakowego,
- pisaki,
- czerwona i żółta farba,
- pędzelki.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Umiejscowienie serca w swoim ciele – dzieci starają się wyczuć jego bicie (w razie potrzeby pomaga im w tym nauczyciel). Przypięcie z lewej strony tekturowego serduszka – podkreślenie jego położenia z lewej strony ciała.
- Ćwiczenia w określaniu części ciała znajdujących się po jego lewej i prawej stronie na podstawie skojarzeń wzrokowych: czerwone serduszko – lewa strona, po przeciwnej – prawa strona, np.:
 - Podnieś prawą rękę.
 - Złap się za lewe ucho.
 - Pokaż prawe oko.
 - Unieś do góry lewą nogę.
 - Zegnij prawy łokieć.
- Odrysowanie konturów dłoni i stóp na papierze. Kolorowanie ich farbami: lewe – na czerwono, prawe – na żółto. Można wprowadzić dodatkowy element ćwiczenia tkwiący w określaniu, wyliczaniu przedmiotów znajdujących się po prawej i lewej stronie stojących uczniów. Dzieci mogą również zrezygnować z malowania pędzlami – zamiast tego mogą malować palcami (uczniowie z nadwrażliwością dotykową mogą mieć z tym problem, należy im wtedy umożliwić korzystanie z pędzli).

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka, wyposażenie dziecka w umiejętności i sprawności potrzebne w sytuacjach życiowych, szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *inteligencja matematyczno-logiczna:*
 - *stymulowanie procesów poznawczych,*
 - *rozwijanie myślenia przez analogie,*
 - *znajomość stosunków przestrzennych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można realizować dowolnie, np. w ramach edukacji przyrodniczej – podczas wprowadzenia tematyki „Moje ciało”, edukacji plastycznej, ruchowej.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Omańska-Piszc.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: wspomaganie koncentracji uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Mylące polecenia.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności koncentracji uwagi,
 - usprawnianie koordynacji słuchowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** skakanki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniów dzielimy na grupy. Dzieci w poszczególnych grupach ustawiają się w szeregu jedno obok drugiego, do rąk dostają skakankę, której się chwytają. Prowadzący wydaje komendy: na słowo „trzymaj” dzieci puszczają linę, na słowo „puść” – trzymają. Kto się pomyli, odpada z gry. Zwycięzcą zostaje ta grupa, w której zostanie najwięcej dzieci.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *współpracuje z innymi w zabawie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami.
8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzińska-Romańska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową, słuchową, koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Na którą stronę?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnienie spostrzegania, kształtowanie stronności ciała, wspomaganie umiejętności koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ilustracje roślin, zwierząt, rzeczy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń nazywa rzeczy na obrazku, wyróżnia pierwszą głoskę. Po lewej stronie układa ilustracje rozpoczynające się od samogłoski, a po prawej – od spółgłoski.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozpoznaje rośliny, zwierzęta, rzeczy; posługuje się ze zrozumieniem określeniami głoska, samogłoska, spółgłoska; wyprowadza kierunki od siebie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna, edukacja przyrodnicza, edukacja matematyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Petryk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: analiza słuchowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Na łące.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami analizy słuchowej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - stymulowanie analizy słuchowej,
 - ćwiczenie płynności ruchu.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** nagrania na płycie CD, odtwarzacz CD.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci podzielone na trzy grupy: świerszcze, żaby, pszczoły – stoją w gromadce. Każda grupa wywoływana jest do poruszania się w rytm innego akompaniamentu. Na dany sygnał, np. klaskanie, świerszcze biegają i wydają głosy – **cyk, cyk...**; pozostałe dzieci kucają. Potem zmienia się sygnał, np. uderzenie w bębenek to znak dla żab, które wołają – **kum, kum, rech, rech** i skaczą. Trzeci sygnał, np. gra na trąbce, wywołuje pszczoły – **bzzz, bzzz....** Kolejność poszczególnych sygnałów czy zmiana melodii wywołujących poszczególne grupki jest różna, co zmusza do uczniów do uważnego słuchania i szybkiego reagowania na nie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - edukacja muzyczna – uczeń *świadomie i aktywnie słucha muzyki, potem wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie.*
 - edukacja społeczna (wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi) – uczeń *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Mazur-Nowak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo

1. Tytuł ćwiczenia: *Naśladowanie paluszkami.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów z zaburzoną grafomotoryką, dla grupy.

3. Cele ćwiczenia:

- doskonalenie małej motoryki oraz płynności ruchów,
- stymulowanie rozwoju manualnego przy zaburzeniach grafomotorycznych,
- ćwiczenie nadgarstka.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: brak.

5. Przebieg ćwiczenia: uczniowie w pozycji stojącej bądź siedzącej wykonują ćwiczenia naśladowcze manualnie (ćwiczenie możemy wykonywać przed przepisywaniem, wycinaniem i innymi zajęciami manualnymi):

- gra na pianinie,
- pranie ubrań w misce,
- pranie ubrań na tarce,
- padający deszcz,
- pisanie na maszynie,
- pukanie do drzwi,
- krocący owad,
- toczenie kuli,
- lepienie plasteliny,
- ugniatanie ciasta,
- wałkowanie ciasta,
- przyszywanie guzika,
- wchodzenie po schodkach,
- schodzenie po schodkach,
- cięcie nożyczkami,
- rysowanie w powietrzu: konturów drzew, kwiatów, tęczy, chmur itp.,
- pisanie w powietrzu liter i cyfr.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, rozwijanie sprawności manualnej.

7. Obszar podstawy programowej: uczeń rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Weronika Skrentna.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające procesy słuchowe, rozwój manualny i umiejętność współpracy

1. Tytuł ćwiczenia: *Nasz klasowy smok.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla wszystkich uczniów.

3. Cele ćwiczenia:

- doskonalenie percepcji słuchowej,
- kształcenie słuchania ze zrozumieniem,
- poszerzanie słownictwa,
- doskonalenie sprawności manualnych,
- pogłębianie umiejętności współpracy.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

- książka T. Jansson *Opowieści z Doliny Muminków*,
- karteczki z nazwami części ciała smoka (ogon, tułów, nogi, głowa),
- kolorowe pisaki, mazaki, kredki,
- arkusze papieru,
- taśma klejąca.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Słuchanie czytanego przez nauczyciela fragmentu książki (rozdział „Historia o ostatnim smoku na świecie”).
- Rozmowa na temat wyobrażeń dzieci po wysłuchaniu tekstu.
- Podział klasy na 4 zespoły.
- Losowanie karteczek z nazwami części ciała smoka.
- Grupowe wykonanie ilustracji wylosowanego fragmentu.
- Połączenie elementów w jeden obraz.
- Wskazanie, że efekt jest zależny od współdziałania, umiejętności pracy w grupie.
- Zawieszenie portretu klasowego smoka.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: inteligencja językowa – słuchanie ze zrozumieniem, wyrażanie myśli w sposób komunikatywny; inteligencja wizualno-przestrzenna – rozwijanie wyobraźni twórczej; inteligencja interpersonalna – kształtowanie umiejętności pracy w zespole.

7. Obszar podstawy programowej: edukacja polonistyczna – praca z lekturą.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Ćwiczenie jest elementem całego bloku poświęconego opracowaniu lektury.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane – materiały z warsztatów szkoleniowych.

10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Omańska-Piszc.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność współpracy – dla całej klasy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Nasz rysunek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, które nie potrafią współpracować.
3. **Cel główny ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności współpracy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka i kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dwoje dzieci musi wspólnie narysować jakiś rysunek, np. dom. Każde z nich może wykonać jeden „ruch”. Jedno dziecko stawia kreskę poziomą jako podłogę, drugie kreskę pionową – jako ścianę itd.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *budowanie przez dziecko pozytywnego obrazu siebie w kontakcie z innymi ludźmi;*
 - *rozwijanie spontanicznej ekspresji plastycznej dziecka.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *współpracuje z innymi w zabawie, nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych;*
 - *wypowiada się w różnych technikach plastycznych na płaszczyźnie;*
 - *podejmuje działalność twórczą.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Jaroszewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. Tytuł ćwiczenia: *Nasza choinka.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla całej klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- doskonalenie motoryki małej,
- podniesienie poczucia wartości uczniów,
- doskonalenie umiejętności współpracy w grupie.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: arkusze zielonej bibułki i krepiny, stożek z dużego arkusza brystolu, klej.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Wydzieranie z bibuły i krepiny kawałków o umówionej wielkości.
- Zgniatanie kartek papieru jedną ręką w kulki.
- Oklejanie stożka kulkami z bibuły i krepiny.
- Formowanie choinki.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *posiada umiejętności: odmierzania potrzebnej ilości materiału; cięcia papieru, tektury;*
- *utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy.*

7. Obszar podstawy programowej: zajęcia techniczne – uczeń *realizuje „drogę” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, pamięć, analizę wzrokową; ćwiczenie dla grupy, dla klasy.

1. **Tytuł ćwiczenia:** Nasze zabawki
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** uczniowie klasy pierwszej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - utrwalenie podstawowych barw,
 - doskonalenie koncentracji uwagi,
 - pamięci i spostrzegawczości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pięć zabawek wybranych spośród tych, które przyniosły do szkoły dzieci, pięć kolorowych kółek w różnych kolorach (czerwony, żółty, niebieski, zielony, brązowy), pięć papierowych rulonów z naklejonymi kolorowymi kołami, takimi samymi, jak poprzednio.
5. **Przebieg ćwiczenia:** nauczyciel wybiera pięć zabawek spośród tych, które przyniosły na zajęcia dzieci. Ustawia je w rzędzie i do każdego przyporządkowuje kolorowe kółko. Kilkakrotnie utrwała nazwy kolorów po to, aby uczniowie zapamiętali, jaki kolor odpowiada danej zabawce. Następnie przykrywa przedmioty papierowymi rulonami, do których są przyklejone takie same kolorowe kółka (pojedyncze kółka chowa). Przez uniesienie rulonów sprawdza, czy dzieci zapamiętały kolejność zabawek. Potem zamienia rulony miejscami, a dzieci określają kolejność ukrytych zabawek.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** „realizuje proste schematy rytmiczne”, „układa obiekty w serie rosnące i malejące, numeruje je: wybiera obiekty w takiej serii, określa następne i poprzednie”.
7. **Obszar podstawy programowej :** edukacja muzyczna i matematyczna.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji :** w pracy z grupą można wykorzystać przedmioty dostępne w szkole (np. książka, piórnik, linijka, kredki, ołówek) lub instrumenty perkusyjne.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji :** „Raz dwa trzy teraz my” – scenariusze zajęć muzycznych – Janina Osiecka.
10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie :** Joanna Migus-Matusiak

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Nawlekanka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne lub dla grupy uczniów wykazujących trudności w pisaniu.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie manualne,
 - nauka prawidłowego rozróżniania kolorów,
 - rozwój analizy wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** komplet koralików, żyłka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko nawleka według wzoru kolorowe koraliki na żyłkę, z uwzględnieniem kolejności kolorów. Następnie rysuje ten wzór na kartce.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *kontynuuje regularność w prostych motywach,*
 - *pisze czytelnie i estetycznie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *początkowa nauka czytania i pisania.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Sylwia Szpopper.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę słuchową, wzrokową, koordynację psychoruchową

1. Tytuł ćwiczenia: *Nazwij części ciała.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, upośledzonymi umysłowo w stopniu umiarkowanym, z rozpoznaniem autyzmem atypowym. Można je również wykorzystać podczas zajęć indywidualnych.

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnianie koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej,
- kształtowanie obrazu i schematu ciała oraz orientacji przestrzennej,
- doskonalenie słownictwa.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: lustro.

5. Przebieg ćwiczenia: Dziecko stoi twarzą do lustra, a nauczyciel za dzieckiem. Nauczyciel wydaje dziecku polecenia typu: „Spójrz w lusterko i powiedz, co widzisz?”, „Pokaż, gdzie jest twoje oko?”, „Teraz drugie?”, „Pokaż, gdzie masz nos, policzki, brodę, uszy, gdzie jest twoje czoło?”. Należy zwrócić uwagę, żeby dziecko pokazywało to wszystko zarówno na sobie, jak i w lustrzanym odbiciu.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *potrafi w skupieniu słuchać poleceń nauczyciela,*
- *potrafi wypowiedzieć się zdaniem,*
- *potrafi wskazać część ciała nazwaną przez nauczyciela.*

7. Obszar podstawy programowej:

1. Umiejętność porozumiewania się z otoczeniem, w tym:
 - a) *doskonalenie słownictwa ucznia i umiejętności formułowania wypowiedzi,*
 - b) *doskonalenie wymowy.*
2. Rozwijanie percepcji wzrokowej i spostrzegania:
 - a) *podczas obserwacji rzeczywistości i na obrazkach.*
3. Rozwijanie percepcji słuchowej:
 - a) *ćwiczenia wrażliwości słuchowej.*
4. Nauka czytania i pisanie z wykorzystaniem ćwiczeń:
 - a) *rozwijania orientacji przestrzennej.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak uwag.

9. Źródło ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Kozłowicz-Głowiak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: doskonalenie motoryki dużej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Nie daj się!*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie grupowe, dla dzieci nienadążających, nieśmiałych, agresywnych, wycofanych, z zaburzeniami koncentracji i uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie płynności przechodzenia od stanu kontrolowanego do automatycznego działania, wzmacnianie koncentracji, kształtowanie wytrwałości w działaniu i realizacji celów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karimaty, muzyka relaksacyjna z odgłosami wiatru.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Opowiadanie nauczyciela: „Jesteś polnym kamieniem. Wiatr chce Cię przetoczyć, a Ty lubisz swoje miejsce i masz zamiar w nim pozostać. Mobilizujesz wszystkie swoje siły i przeciwstawiasz się podmuchom. Jesteś silniejszy niż wiatr. Pomagasz sobie, wydając dźwięki, np. fffffff, juuuuuuuu, psssssss, haaaaaa”. Dzieci kładą się na lewym boku i zwijają się w kłębuszek. Następnie dobierają się w pary. Nauczyciel mówi: „Partner/ Partnerka, siedząc przed Tobą, kładzie ręce na Twoim prawym ramieniu i biodrze – zamierza delikatnie odwrócić Cię na plecy, ale Ty stawiasz opór”, a następnie: „Partner/Partnerka, siedząc za Tobą, próbuje Cię przewrócić na brzuch, a Ty stawiasz opór (na wydechu)”. Dzieci powtarzają ćwiczenie, kładąc się na prawym boku. Po czym zamieniają się rolami i powtarzają całą zabawę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *improwizuje głosem i na instrumentach według ustalonych zasad; umie wykonać próbę mięśni brzucha oraz próbę gibkości dolnego odcinka kręgosłupa.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna (w zakresie tworzenia muzyki); wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna (w zakresie sprawności fizycznej).
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** materiały z warsztatów terapeutycznych.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Edyta Szaraniec.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: wspomaganie procesów słuchowych i pamięciowych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Niewidomy pianista.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie percepcji słuchowej, doskonalenie umiejętności pracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** nagranie z muzyką fortepianową, ilustracje fortepianu i pianina, papierowa laska, chustka do zawiązania oczu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siedzą na dywanie i słuchają nagrania z muzyką fortepianową. Rozpoznają na ilustracjach fortepian i pianino. Następnie dzieci zostają ustawione w rzędzie, jeden obok drugiego. Wyciągają przed siebie ręce (są to „klawisze” pianina). Wyznaczony pianista papierową laską uderza lekko w wyciągnięte ręce uczestników zabawy. „Uderzone” dziecko wydaje ton – dźwięk (dziecko stara się zmienić swój głos). Kiedy wszystkie klawisze zostają sprawdzone, pianiście zawiązuje się oczy, zaś „klawisze” zmieniają miejsca. Zadaniem pianisty jest odgadnąć, kto wydaje ton – dźwięk. Wygrywa ten pianista, który odgadnie najwięcej imion dzieci, które wydawały dźwięki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozpoznaje instrumenty muzyczne i ich brzmienie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna – uczeń *orientuje się w rodzajach głosów ludzkich (sopran, bas) oraz w instrumentach muzycznych (fortepian, gitara, skrzypce, trąbka, flet, perkusja).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzńska-Romańska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: wspomaganie procesów koordynacji wzrokowo-ruchowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Obrus drukowany pieczętkami.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie orientacji przestrzennej i pamięci wzrokowej, doskonalenie sprawności manualnej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pieczętki z warzyw, kartki, farby.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Przygotowujemy różne wzory pieczętek z warzyw,
 - Nakładamy farby na przygotowane pieczętki, odbijamy na kartce,
 - Tworzymy układy kompozycji.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozmieszcza, rozplanowuje, tworzy wzajemnie układy, rozpoznaje i porównuje kształty.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna – uczeń *podejmuje działalność twórczą; wyraża własne myśli i uczucia w różnych formach plastycznych; posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Skwierzyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie koncentracji uwagi

1. Tytuł ćwiczenia: *Odszyfrowywanie.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie przeznaczone dla dzieci z zaburzeniami koncentracji uwagi.

3. Cele ćwiczenia:

- ćwiczenie koncentracji uwagi,
- rozwijanie umiejętności logicznego myślenia.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: przygotowane zestawy ćwiczeń np. „zaszyfrowana wiadomość”.

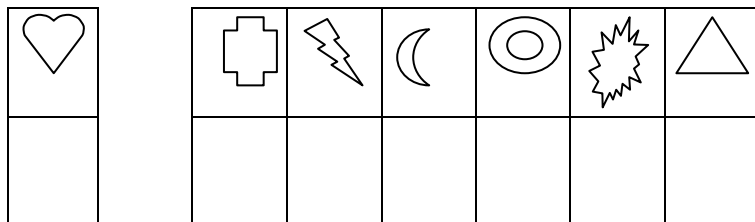
Nauczyciel mówi: „Pewną zagadkową wiadomość nadano szyfrem, w którym każdej literze odpowiada inny znaczek. Rozszyfruj to hasło”:

D	I	L	N	O	P	S	A	C	E	Ł	Ń	R	Z

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

5. **Przebieg ćwiczenia:** Różne znaki oznaczają zaszyfrowane litery. Zadanie polega na odszyfrowaniu ich. Znaki mogą układać się w słowa, zdania.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej**
- edukacja polonistyczna: w zakresie umiejętności czytania i pisania: uczeń *rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy.*
 - edukacja matematyczna: w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego uczeń *zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Mazur-Nowak.

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające dokonywanie analizy i syntezy wzrokowej – analiza i synteza sylabowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ortograficzna rozsypanka.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?**

- Dla uczniów klas III,
- Dla uczniów w lekkim stopniu upośledzenia umysłowego,
- Dla uczniów z zespołem Aspergera.

3. **Cele ćwiczenia:**

- doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- kształtowanie umiejętności orientacji w przestrzeni i schemacie ciała,
- rozwijanie umiejętności ortograficznego pisania,
- kształcenie nawyku sprawdzania poprawności zapisanych wyrazów pod względem trudności ortograficznych.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** odtwarzacz CD, kartony z sylabami, flipchart i blok do flipchartów.

5. **Przebieg ćwiczenia:**

- Na ścianach klasy, w różnych miejscach, powieszone są kartki (kartony), na których napisane są sylaby: **da, bo, od, na, ma, ko, ka, la, kie, rek, le** itp. Wśród nich są także sylaby z trudnościami ortograficznymi: **ów, ówka, rze, arz, cór, cu** itp.
- Dajemy dzieciom czas na zaznajomienie się z wszystkimi sylabami – dzieci spacerują po sali w rytm spokojnej muzyki i czytają poszczególne sylaby.
- Na hasło nauczyciela („Szukamy **trudnego** wyrazu”) dzieci ustawiają się pod kartonem z sylabą, od której rozpoczną swój „trudny” wyraz.
- Przejście pod sylabę odbywa się w określony, wymyślony przez nauczyciela sposób: „Idźcie tyłem, skaczcie na prawej nodze, skaczcie na lewej nodze, idźcie jak raki” itp.
- Ćwiczenie polega na ułożeniu wyrazu z sylab (z trudnością ortograficzną) i zapisanie go flamastrem na flipcharcie.
- Dzieci, które ułożyły i zapisały swój wyraz, czekają spokojnie na zapisanie ułożonych wyrazów przez wszystkich uczestników, a następnie zabawę powtarzamy.
- Uczniowie mają teraz ułatwione zadanie, bo poznali wyrazy innych uczestników ćwiczenia, a wyrazy mogą się powtarzać.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

- *dokонуje analizy i syntezy sylabowej;*
- *potrafi pisać z przestrzeganiem zasad ortografii;*
- *stara się współpracować z innymi w nauce i zabawie.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

7. Obszar podstawy programowej:

Edukacja polonistyczna. Uczeń kończący klasę III:

3) tworzy wypowiedzi:

e) *dostrzega różnicę pomiędzy literą i głosek; dzieli wyrazy na sylaby;*

f) *pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Ponieważ jest to trudne ćwiczenie, proponuję wprowadzić je w klasie II (pod koniec roku szkolnego) na łatwych wyrazach, a następnie kontynuować w klasie III, po każdorazowym poznaniu nowej zasady ortograficznej.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Bernadeta Piotrowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, analizę słuchową, umiejętność współpracy, wyrażanie emocji; ćwiczenie dla grupy, dla klasy.

1. **Tytuł ćwiczenia:** Pada deszczyk
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** uczniowie klasy I.
3. **Cele ćwiczenia:** nauka na pamięć tekstu rymowanego, doskonalenie reakcji na sygnał dźwiękowy, usprawnianie gry na instrumentach perkusyjnych, rozwijanie ekspresji ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** instrumenty perkusyjne : tamburyna, trójkąty.
5. **Przebieg ćwiczenia:** nauczyciel recytuje rytmicznie wierszyk :

Pada deszczyk, pada deszczyk,
kap, kap, kap, kap, kap, kap.
Lecą listki z drzewa, lecą listki z drzewa,
szumi wiatr, szumi wiatr.

Następnie śpiewa wierszyk do melodii „Panie Janie”, a dzieci powtarzają za nauczycielem na zasadzie echa muzycznego. Potem śpiewają razem. Dzieci dzielone są na pięć grup, z których każda otrzymuje inne zadanie do wykonania: I grupa wystukuje na tamburynie rytm do słów : „Pada deszczyk, pada deszczyk”, II grupa wystukuje na trójkącie rytm do słów : „kap, kap, kap, kap, kap, kap”, III grupa śpiewa i pokazuje ruchem fragment : „Lecą listki z drzewa, lecą listki z drzewa” wspinając się na palce i wolno opadając na pięty, IV grupa wymawiając sylabę „szuuu”, naśladuje głosem szum wiatru, V grupa naśladuje ruchem ramion podmuchy wiatru do słów : „szumi wiatr, szumi wiatr”. Następnie wspólnie śpiewają i realizują swoje zadania. Jeśli dzieci wprawiły się już w wykonaniu zadań dla grupy, można zamienić zadania dla poszczególnych zespołów.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** „powtarza prostą melodię; śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego, wykonuje śpiewanki i rymowanki”, „odtwarza proste rytmy głosem i na instrumentach perkusyjnych”, „wyraża nastrój i charakter muzyki płasząc i tańcząc”.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** brak
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** „Raz dwa trzy teraz my” – scenariusze zajęć muzycznych – Janina Osiecka.
10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie :** Joanna Migus-Matusiak

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenia wspomagające: koncentrację uwagi, pamięć, analizę słuchowo-wzrokową i umiejętność współpracy

1. Tytuł ćwiczenia: *Pajęczynka.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie jest zalecane dla: grupy, klasy, uczniów nadpobudliwych i dla uczniów z zaburzeniami funkcji poznawczych.

3. Cele ćwiczenia:

- stymulowanie percepcji wzrokowej,
- planowanie motoryczne, stymulowanie napięcia mięśniowego,
- planowanie przestrzeni,
- kształcenie sprawności manualnych (zwijanie kłęбка z wełną).

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: kłębek wełny, odtwarzacz CD, płyty z muzyką relaksacyjną.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Dzieci siedzą w kręgu na dywanie.
- Ćwiczenie rozpoczyna nauczyciel, który rzuca kłębek wełny, trzymając jej koniec i wymienia wyraz z trudnością ortograficzną, np. król.
- Uczeń, do którego nauczyciel rzucił kłębek wełny, chwytą go i rozwija tak, aby mógł rzucić kłębek dalej, trzymając jednocześnie nitkę.
- Rzucając kłębek do następnego dziecka, mówi kolejny wyraz z trudnością ortograficzną (mogą to być wyrazy z różnymi problemami ortograficznymi lub jedną, np. z „ó”. Jest to podane uczniom w regulaminie ćwiczenia).
- Zabawa toczy się do momentu, aż wszystkie dzieci dostaną kłębek.
- Uczniowie tworzą „pajęczynkę”.
- Teraz trzymając pajęczynkę, nauczyciel podaje zadania do wykonania, np.:
 - Wstańcie wszyscy.
 - Podskoczcie 5 razy na prawej nodze (lewej).
 - Zróbcie 5 przysiadów itd.
- Końcowa część ćwiczenia polega na kolejnym odrzucaniu kłęбка z wełną, tak aby można go było zwinąć.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *dokonyuje analizy i syntezy wzrokowo-słuchowej;*
- *uczy się przestrzegać zasad ortografii;*
- *stara się współpracować z innymi w nauce i zabawie;*
- *wie, jaka jest różnica pomiędzy głoską a literą.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

7. Obszar podstawy programowej:

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się. Dbłość o kulturę języka. Początkowa nauka czytania i pisanie. Kształtowanie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych. Uczeń:

1) w zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka:

a) *obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia [...],*

d) *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera.*

5. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń:

2) *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Ćwiczeniu może towarzyszyć cicha muzyka relaksacyjna. W klasie powinien panować dobry nastrój, dzieci mogą bez ograniczeń czasowych wymyślać „swoje” wyrazy.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Bernadeta Piotrowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Paluszkowe drzewo.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie małej motoryki, ruchów ręki, dłoni, nadgarstka i palców.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka z bloku, kolorowe farby.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Nauczyciel rozdaje uczniom kartki z bloku, na których na dole narysowany jest kontur pnia drzewa. Zadaniem dzieci jest namalowanie: dłońmi moczonymi w farbie korony drzewa, palcami (całą długością) gałęzi, a opuszkami palców – kolorowych liści. Uczeń zaciśniętą pięść moczy w farbie i wypełnia kontur pnia drzewa. W punkcie finalnym następuje prezentacja prac.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *posługiwanie się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak kształt, barwa, faktura;*
 - *przygotowanie do prawidłowego i poprawnego graficznie pisma oraz przestrzegania zasad kaligrafii.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna i edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Należy pomóc dziecku przy odbijaniu dłoni i palców na papierze. Można także użyć innych konturów do wypełnienia, np. ryby, ptaka, kwiatu. Modyfikacja – edukacja przez ruch: dzieci malują na arkuszach, chodząc, podskakując wokół stołu w rytm muzyki.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Furmaniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozładowanie napięć, wyrażanie emocji, umiejętność współpracy, koordynację psychoruchową; ćwiczenia małej motoryki

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Papierowa bitwa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla klasy, grupy oraz dla uczniów z zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie małej motoryki i stabilizacji lateralnej, wspomaganie rozładowania napięć, kształcenie właściwej reakcji na sukces i porażkę.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki kolorowego papieru, kreda lub taśma malarska do wyznaczenia linii.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci zginiatają obiema dłońmi jednocześnie dwie kule z kolorowych kartek papieru w rytm śpiewanej przez nauczyciela lub słuchanej piosenki (np. *Stary Donald, Stokrotka* itp.) bądź w nadawanym przez niego tempie (wystukiwanym na bębnie, tamburynie lub kołatce). Następnie dzieci podzielone zostają na dwa zespoły, ustawiają się po dwóch stronach narysowanej na podłodze linii i rzucają w siebie papierowymi kulami. Wygrywa ten zespół, na którego polu po sygnale kończącym zabawę jest mniej kul.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi; współpracuje z innymi w zabawie; potrafi chwytać piłkę, rzucać nią do celu i na odległość.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna, wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Należy zwrócić dzieciom uwagę na zasady bezpieczeństwa podczas zabawy, właściwe zachowanie, zasady zdrowej rywalizacji, odpowiedniego reagowania na sukces czy porażkę.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Rosemarie Portmann, *Gry i zabawy przeciwko agresji, Jedność*, Kielce 1999.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, wyrażanie emocji, pobudzające wyobraźnię

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pędzel malarza.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami w zakresie propriocepcji: niezdarność ruchowa, zaburzenia kontroli i planowania ruchu, stabilizacji posturalnej, bezpieczeństwa emocjonalnego.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie koordynacji psychoruchowej,
 - stymulacja układu przedsionkowego i propriocepcji,
 - rozwijanie wyobraźni i kreatywności.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** rekwizyty w ręku malarza (paleta barw, gąbka, różne przybory).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie dobierają się parami. Jedna osoba z pary jest malarzem, druga pędzlem malarza. Stoją naprzeciwko siebie, w odległości niekrępującej ich ruchy. Malarz wyciągniętą ręką – powoli, we wszystkich kierunkach – maluje różnorodne wzory. Zaczyna od najprostszych, np. linie proste, faliste jako ramki, szkic. Maluje dalsze szczegóły zależnie od tematyki. Zadaniem drugiej osoby (pędzla malarza) jest baczna obserwacja malarza, naśladowanie jego ruchów – ruchami całego ciała, odtwarzanie ich precyzyjnie z zachowaniem kierunków i odległości. Uczniowie wymieniają się rolami i powtarzają ćwiczenie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka: rozwijanie wyobraźni przestrzennej, stymulacja planowego spostrzegania, rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej, rozumienie i nazywanie emocji.*
7. **Obszar podstawy programowej:** treści stymulujące inteligencję kinestetyczną, psychomotoryka.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie to można realizować w wersji bez żadnych dodatkowych przyborów, wykorzystując tylko pomysłowość i kreatywność malarza. Tematycznie można je powiązać z każdym rodzajem edukacji (polonistycznej, przyrodniczej, muzycznej). Temat „obrazu” malarza może być narzucony, wynikać z tematyki zajęć lub indywidualnych propozycji uczniów.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Omańska-Piszc.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację ruchową, uwagę

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pełzaj, czworakuj, skacz.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnienie koordynacji ruchowej oraz koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 3 taśmy bawełniane, tunel, beczka, tyczki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel przywiązuje 3 taśmy na różnych wysokościach do tyczek, ustawiając z nich tor przeszkód. Następnie wprowadza tunel i beczkę. Nauczyciel demonstruje uczniom przebieg ćwiczenia:
 - 1 taśma zawieszona na wysokości kostek – uczeń przeskakuje,
 - 2 taśma zawieszona na wysokości kolan – uczeń pełza,
 - 3 taśma zawieszona na wysokości bioder – uczeń przechodzi, czworakując,
 - tunel – uczeń pełza,
 - beczka – uczeń turla się do linii mety.Uczniowie po kolei przechodzą przez przygotowany tor przeszkód, przeskakując pełzając, czworakując, i turlając się w beczce.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Przy braku tyczek można wykorzystać krzesła.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** A. Kalińska, B. Oziemblewska, D. Rączyńska, *Razem w szkole 3. Przewodnik metodyczny*, WSiP, Warszawa 2009.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Piaskowy obrazek*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne dla uczniów z zaburzeniami grafomotorycznymi.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie manualne.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tacka z piaskiem, patyk.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń rysuje palcem lub patykiem na tacy z piaskiem zgodnie z poleceniem nauczyciela, np.: narysuj zwierzątko, którego nazwa zaczyna się głoską k, narysuj literę k itd.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *pisze czytelnie i estetycznie*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Sylwia Szpopper.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych, mających problemy z koncentracją oraz z motoryką

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Piłka dalej.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy, klasy oraz dla uczniów wykazujących problemy z koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie umiejętności współpracy,
 - wspomaganie koordynacji psychoruchowej,
 - rozwój motoryki.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci ustawione są w kole. Mają za zadanie przekazywanie sobie piłki tak, aby obeszła całe koło, ale za każdym razem innym sposobem:
 - przekazujemy piłkę kolejnej osobie, trzymając ją w górze obiema rękami,
 - przekazujemy piłkę, turlając ją po ziemi,
 - przekazujemy piłkę, używając tylko prawej ręki,
 - przekazujemy piłkę, używając tylko lewej ręki,
 - przekazujemy piłkę za pomocą nóg w pozycji siedzącej,
 - przekazujemy piłkę w pozycji stojącej tak, aby raz odbiła się o ziemię, a kolejna osoba ją złapała,
 - przekazujemy piłkę obiema rękami, ale każda kolejna osoba, która ją otrzyma, musi, trzymając piłkę, wykonać dodatkowe ćwiczenie, np. przysiad, skłon, obrót, podskok itp.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami;*
 - *potrafi chwytać piłkę, rzucać nią do celu i na odległość, toczyć ją i kołować.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych;*
 - *przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** ćwiczenie wykonujemy raz w lewą, a raz w prawą stronę – naprzemiennie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Weronika Skrentna.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, pamięć i motywację do nauki

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Piłka matematyczna.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie koordynacji psychoruchowej,
 - usprawnianie pamięci,
 - rozwijanie potrzeby uczenia się i osiągnięć.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłki.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci stają w kręgu, ustalamy liczbę, poprzez którą dzieci będą utrwały mnożenie, np. 2.
 - Jedno dziecko mówi na przykład 7 i rzuca piłkę do następnego dziecka, które podaje wynik 14.
 - Następnie odrzuca piłkę do kolejnego dziecka, które podaje swoją liczbę itd.
 - Ćwiczenie można przeprowadzać w parach po jednej piłce dla pary.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - uczeń *sprawnie mnoży i dzieli liczby w zakresie 100.*
 - *tworzenie sytuacji umożliwiających dziecku zrozumienie swoich procesów poznawczych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – rozwijanie spostrzegania, uwagi i pamięci.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Za pomocą tego ćwiczenia można utrwać także dzielenie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Beata Rodowicz.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, koordynację psychoruchową, analizę słuchową i wzrokową, umiejętność współpracy, integrację sensoryczną

1. Tytuł ćwiczenia: *Piłka.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie: Dla dzieci, które biorą udział w zajęciach integracji sensorycznej, upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, z zespołem Aspergera, z zaburzeniami zachowania. Ćwiczenie można wykorzystać dla klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- rozwijanie koncentracji uwagi,
- usprawnianie koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej,
- wdrażanie do szybkiego reagowania na polecenia,
- rozwijanie umiejętności uważnego słuchania.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: piłka i pudełko z literami alfabetu.

5. Przebieg ćwiczenia: Dzieci ustawione w kole. Przy dźwiękach muzyki podają sobie piłkę. Gdy muzyka umilknie, dziecko, które jest w posiadaniu piłki, losuje z czarodziejskiego pudełka jedną z liter. Ma wymienić 3 przedmioty na podaną literę. Możemy zwiększyć trudność zadania, wówczas żadne dziecko nie będzie mogło powtórzyć wymienianych już wcześniej przedmiotów. Jeżeli ktoś powtórzy wyrazy, musi wykonać zadanie, które również otrzymuje poprzez losowanie.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *potrafi współdziałać z innymi;*
- *potrafi wymienić wszystkie litery alfabetu;*
- *wie, co to litera, głoska, sylaba;*
- *potrafi chwytać piłkę oburącz.*

7. Obszar podstawy programowej:

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się. Dbłość o kulturę języka. Uczeń:
 - a) *obdarza uwagą dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia,*
 - b) *w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób, dostosowuje ton głosu do sytuacji, np. nie mówi zbyt głośno,*
 - c) *zna wszystkie litery alfabetu,*
 - d) *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.*
2. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń:

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

a) współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.

3. Wychowanie fizyczne. Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna. Uczeń:

a) uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami;

b) potrafi chwytać piłkę, rzucać nią do celu i na odległość, toczyć ją i kozłować.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak uwag.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Kozłowicz-Głowiak.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: problemy z koncentracją, wady i zaburzenia mowy, nadpobudliwość i agresja

1. Tytuł ćwiczenia: *Pilnowanie skarbu.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla dzieci nadpobudliwych, wycofanych, dla dysgrafików, dla dzieci z problemami z koncentracją, z trudnościami w uczeniu się matematyki oraz dla dzieci z wadami i zaburzeniami mowy.

3. Cele ćwiczenia:

- kształtowanie właściwej postawy – świadomość pracy centrum ciała w trzech wymiarach (lewa – prawa, przód – tył, góra – dół),
- korygowanie wad postawy,
- rozwijanie wytrwałości w działaniu i realizacji celów,
- doskonalenie pamięci krótko- i długoterminowej,
- rozwijanie koncentracji i podzielności uwagi,
- inspirowanie współdziałania w grupie.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: brak.

5. Przebieg ćwiczenia: „Usiądźcie w kręgu, dotykając rąk i nóg partnerów siedzących po obu stronach. Wasza prawa ręka dotyka lewej ręki sąsiada po prawej stronie, zaś prawa stopa styka się z jego lewą stopą. Lewą ręką dotyka prawej ręki sąsiada siedzącego po lewej stronie, lewa stopa styka się z jego prawą stopą. Licząc, mruczając, sycząc, krzycząc (na wydechu):

- wszyscy jednocześnie naciskajcie na ręce partnerów (pracują tylko wasze ręce),
- wszyscy jednocześnie naciskajcie na nogi partnerów (pracują tylko wasze nogi),
- wszyscy jednocześnie naciskajcie na nogi i ręce partnerów (pracują i ręce i nogi)
- wszyscy naciskajcie tylko lewą ręką (nogą) na rękę (nogę) partnera z lewej strony,
- jak wyżej – z prawej strony.
- wszyscy naciskajcie lewą ręką i prawą nogą na prawą rękę i lewą nogę partnera i odwrotnie.

Wymyślcie własne kombinacje. Mogą to wykonywać równocześnie wszystkie osoby, trzymając ręce na różnych wysokościach i naciskając w różnych kierunkach.

Możemy w poszczególne komendy wpleść taki wierszyk:

„Pilnujemy skarbu w przepastnym Sezamie.

Noga jest przy nodze, przy ramieniu ramię.

Gdy nadchodzą zbójcy, powietrze wciągamy,

Dociskamy ręce i mocno dmuchamy.

Znów nadchodzą zbójcy powietrze wciągamy,

Dociskamy nogi i mocno dmuchamy.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Gdy nadchodzą zbójcy...”.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *korzysta z informacji.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Joanna Zwoleńska, *Radosna kinezylogia*, Kined, Kraków 2005.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marta Derewecka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: percepcja wzrokowa i słuchowa, stymulacja układu proprioreceptywnego

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pinokio*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla dzieci z zaburzeniami percepcji słuchowej i wzrokowej, wadami i zaburzeniami mowy oraz dla dzieci agresywnych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - obniżanie nadmiernego napięcia mięśniowego obręczy barkowej i szyi,
 - doskonalenie percepcji wzrokowej i słuchowej (m.in. pisanie ze słuchu),
 - doskonalenie organizacji i koncentracji w procesie przyswajania informacji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** przygotowane na kartonikach dłuższe i krótsze wyrazy, sztywny paseczek o szerokości 1 cm i długości 3–4 cm, dwa kawałki plastra (do przyklejenia paska do czubka nosa).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko wykonuje ćwiczenie w pozycji siedzącej, klęczącej lub stojącej. Wydajemy dziecku komendy, które wykonuje, np.: „Nosem narysuj półkole od lewej do prawej strony, opuszczając brodę najniżej jak potrafisz. Następnie poruszaj głową od lewej strony do prawej w taki sposób, aby twój nos narysował linię poziomą. Rób wdech, kiedy głowa znajdzie się nad ramieniem, a wydech – kiedy poruszasz głową”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *pisze z pamięci i ze słuchu*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna (tworzenie wypowiedzi) – uczeń *pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną, przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu; w miarę swoich możliwości samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe*.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Po wykonaniu kilku ćwiczeń ruchowych możemy dyktować uczniowi dowolne wyrazy, a jego zadaniem jest napisanie tych wyrazów, ale nosem w powietrzu. Możemy również pokazywać wyrazy uprzednio zapisane na kartonikach i polecić uczniowi, by je odtworzył z pamięci, a następnie pisał nosem w powietrzu.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Joanna Zwoleńska, *Radosna kinezjologia*, Kined, Kraków 2005.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marta Derewecka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę i syntezę wzrokową; ćwiczenie indywidualne.

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Piramidka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z problemem nauki czytania oraz z analizą i syntezą wzrokową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie czytania,
 - ćwiczenie analizy i syntezy wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansza z alfabetem, nakrywki (kartoniki wielkości liter alfabetu), plansza z piramidką (np. 1 poziom – 9 kratek, 2 poziom – 8 kratek, 3 poziom – 7 kratek, 4 poziom – 6 kratek). Możemy przygotować kilka różnych piramidek składających się z różnej liczby poziomów i zaczynających się od innej liczby kratek, zestawy wyrazów dla nauczyciela (np. kolory, owoce, zwierzęta itp.).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dajemy dziecku planszę z narysowaną „piramidką” oraz planszę z alfabetem. W kratki piramidki dziecko wpisuje odgadniętą literę, aby powstał wyraz. Każdy następny wyraz musi być krótszy o 1 literę, np.:

B I A Ł Y
C Z A R N Y
Z I E Ł O N Y
C Z E R W O N Y
F I O Ł E T O W Y

Dziecko odgaduje wyrazy osobno, najpierw 1 poziom, później następne. Prosimy dziecko, aby wybrało literę alfabetu. Zakrywamy kartonikiem tę literę. Jeżeli taka litera jest w wyrazie, to dziecko ją wpisuje, jeżeli nie – mówi kolejną. Aby dziecko mogło wpisać literę, nauczyciel mówi dziecku, gdzie ona jest, np. w 3 i 5 kratce.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształcenie umiejętności czytania i pisania.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste i krótkie teksty.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Jaroszewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, pamięć, umiejętność radzenia sobie z frustracją, umiejętność współpracy, umiejętność podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pirat.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, dla klasy, dla uczniów nadpobudliwych i ujawniających zaburzenia zachowania (klasy I–III).
3. **Cele ćwiczenia:** nauka na pamięć tekstu rymowanego, integracja grupy, doskonalenie szybkości i stosowanie reguł zabawy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szarfy w 3–4 różnych kolorach.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na wyznaczonej linii, oddzielającej połowy, porusza się „pirat”. Dzieci zaczynają wspólnie mówić tekst rymowanki: „Kto stateczek szybki ma, piratowi radę da. Przyszedł sztorm, zeszła mgła, który kolor ruszyć ma?”. Pirat wywołuje kolor „żagli” (szarf), które „przebiegają” na drugą stronę: czerwony, niebieski, żółty itd. Dzieci starają się przebiec na drugą stronę tak, aby nie zostać złapany przez „pirata”. Schwytane dzieci siadają w siadzie ugiętym wzdłuż środkowej linii, zawężając przesmyk, przez który przebiegają inne dzieci. Sposoby wybawiania: jeśli któraś grupa dzieci oznaczonych jednym kolorem szarf przebiegnie w całości na drugą stronę, wszystkie inne dzieci są wolne i następuje zmiana „pirata”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami; wykonuje śpiewanki i rymowanki.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne, edukacja muzyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Przed zabawą należy przeciwiczyć wypowiedzianie rymowanki.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Dorota Bąk, *Raz dwa trzy teraz my* – scenariusze zajęć wychowania fizycznego, Nowa Era, Warszawa 2009.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: wspomaganie koncentracji uwagi oraz pamięci

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Planujemy trasę.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie można przeprowadzić z małą grupą lub całą klasą. Ćwiczenie zalecane jest dla uczniów mających kłopot z koncentracją uwagi, pamięcią i orientacją w przestrzeni.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie orientacji w przestrzeni,
 - doskonalenie umiejętności koncentracji uwagi i pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** bez pomocy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą w kręgu: Nauczyciel zaczyna: *Idę z naszej klasy do szatni. Otwieram drzwi i skręcam w lewo.* Dziecko powtarza i dodaje, jak będzie dalej przebiegać trasa: *Idę z naszej klasy do szatni. Otwieram drzwi, skręcam w lewo i idę prosto.* Następne dziecko powtarza zdanie i je uzupełnia o kolejny element trasy: *Idę z naszej klasy do szatni. Otwieram drzwi, skręcam w lewo, idę prosto i schodzę po schodach....* Zabawę prowadzimy tak długo, aż dzieci wymienią wszystkie etapy drogi nauczyciela. W dalszej części zabawy można zaproponować konkurs. Komu uda się wrócić, wymieniając kolejne etapy trasy, w odwrotnej kolejności. Trasy mogą być rzeczywiste lub wymyślone, np.: do czarodzieja.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzińska-Romańska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych; ćwiczenie indywidualne lub dla grupy.

1. **Tytuł ćwiczenia:** Plastelinowe wałeczki
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** uczniowie z zaburzeniami grafomotoryki i koordynacji wzrokowo-ruchowej
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie grafomotoryki, koordynacji wzrokowo-ruchowej, utrwalanie umiejętności kreślenia „leniwej ósemki”, uaktywnianie obu półkul mózgowych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** wałeczek plasteliny w jednym kolorze, kartka papieru, podkładka, kredka (dla nauczyciela – podkładka i plastelina).
5. **Przebieg ćwiczenia:** zaczynamy od ćwiczeń na dywanie – dziecko wykonuje „leniwe ósemki” najpierw prawą ręką, potem lewą, obiema, a na końcu biodrami. Następnie siada do stolika i rozgrzewa w dłoniach plastelinę. Następnie układa ją na podkładce i wałkuje do uzyskania wałeczka o grubości około 2 mm. Przy tej czynności naśladuje nauczyciela, który wykonuje taki wałeczek na podkładce obok. Stara się rozciągnąć wałeczek poprzez delikatne rozsuwanie palców dłoni po plastelinie. Z uzyskanego wałeczka układa na papierze, w jego górnej części, „leniwą ósemkę”. Potem przy użyciu kredki wielokrotnie kreśli pod spodem na kartce „leniwe ósemki” prawą, a następnie lewą ręką.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** „uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami”.
7. **Obszar podstawy programowej :** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** uczeń może najpierw kreślić „leniwe ósemki” w powietrzu, a następnie kredką na kartce.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji :** autor nieznany
10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie :** Joanna Migus-Matusiak

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Plastelinowe samogłoski.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla dzieci z upośledzeniem w stopniu umiarkowanym (Zespół Downa) i upośledzeniem w stopniu lekkim (niepełnosprawność sprzężona).
3. **Cel główny ćwiczenia:** doskonalenie sprawności manualnej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szablony liter samogłosek, plastelina, podkładki.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Rozpoznawanie samogłosek i ich nazywanie.
 - Lepienie cienkich wałeczków z plasteliny.
 - Formowanie z nich liter: **a, e, i, o, u, y.**
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - poprawnie artykułuje głoski;
 - posługuje się pojęciem: kształt;
 - poznaje samogłoski.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna – uczeń *podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt*, edukacja polonistyczna – uczeń *dba o kulturę wypowiedzianą się, poprawnie artykułuje głoski.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Skwierzyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, wyrażanie emocji, pobudzenie wyobraźni

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podaj dalej.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozluźnienie uczniów,
 - zmniejszenie napięcia psychicznego,
 - integracja zespołu klasowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** jakaś maskotka do podawania lub woreczek do ćwiczeń.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci stoją w kole zwrócone do siebie twarzami. Prowadzący daje przedmiot, który dzieci podają sobie w taki sposób, jakby ten przedmiot był: bardzo ciężki, gorący, delikatny (kruchy), cuchnący (śmierdzący), lekki. Po każdej rundce prowadzący zmienia polecenie.
 - Podczas zabawy dzieci chodzą po sali. Prowadzący zmienia co jakiś czas polecenie: chodzimy jak ludzie bardzo zmęczeni, smutni, weseli, zamyśleni; chodzimy z otwartym parasolem pod wiatr, w głębokim śniegu, po gorącym piasku, skaczemy po kamyczkach w górskim potoku.
 - Wymyślamy głupie kroki – każdy wymyśla śmieszny sposób chodzenia, pozostali naśladują.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *tworzenie warunków do rozwijania aktywności ruchowej dziecka, stawianie dziecka w sytuacjach, które umożliwiają mu rozróżnianie, nazywanie swoich emocji oraz kierowanie nimi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** inteligencja kinestetyczna – wykorzystanie ciała do wyrażania emocji.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Beata Rodowicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową i umiejętność współpracy

1. Tytuł ćwiczenia: *Podaj dalej.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla całej klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- kształtowanie umiejętności współpracy,
- rozwój koordynacji psychoruchowej.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: woreczki, piłki (lub szarfy, baloniki), pojemniki.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy.
- Każde dziecko ma 1 piłkę (szarfę lub balonik) i 1 woreczek.
- Pod ścianą ustawiamy pojemniki, w których mają znaleźć się woreczki i piłki (szarfy lub baloniki).
- Dzieci ustawiają się naprzeciw – mogą tworzyć rząd.
- Zadaniem dzieci jest przetransportowanie wszystkich przedmiotów i woreczków do drugiego pojemnika, po drugiej stronie klasy.
- Uczniowie muszą je sobie przekazywać bez użycia dłoni; mogą używać stóp, kolan, łokci.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej, w sytuacjach życiowych;*
- *przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej;*
- *uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*

7. Obszar podstawy programowej

- edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi,
- wychowanie fizyczne – kształtowanie sprawności fizycznej dzieci.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, pamięć, analizę słuchową, analizę wzrokową; ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych, z zaburzeniami zachowania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pojazdy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klasy pierwszej.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie szybkiej reakcji na sygnał wzrokowy i pamięci, stymulowanie aparatu mowy, integrowanie zespołu klasowego, pobudzanie ekspresji ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 5 ilustracji przedstawiających kolejno: rower, pociąg, samochód, pojazd konny, samolot.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli uczniów na pięć zespołów. Każdej grupie przyporządkowuje nazwę pojazdu, jego odgłos (**rower – dryń, pociąg – stuk, samochód – wrrrr, pojazd konny – naśladowanie chodu konia z kłaskaniem języka, samolot – szuu**) oraz właściwy ruch. Następnie dzieci swobodnie poruszają się po sali. Na sygnał nauczyciela – podniesienie jednej z ilustracji – odpowiednia grupa naśladuje ruch i odgłos pojazdu przedstawionego na ilustracji. Następnie pokazuje dwa obrazki naraz, potem trzy inne, a na końcu pokazuje ich pięć. Po zakończeniu zabawy dzieci oceniają, jaki wpływ i znaczenie ma hałas dla organizmu człowieka.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy, uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Do ćwiczenia można włączyć podkład muzyczny ułatwiający dzieciom zabawy bieżne.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Joanna Osiecka.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: stymulacja układu przedsionkowego, ćwiczenie wspomagające umiejętność wyrażania emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pokaż, jak się zachowuje.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, szczególnie dla dzieci z zaburzeniami a zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie komunikacji niewerbalnej, ćwiczenie wyrażania emocji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szklany pojemnik, losy (kartki za napisami), np. rozbawiony kotek, wesoła małpka, rozkapryszone dziecko.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko losuje karteczkę, odtwarza jej treść za pomocą ruchów ciała, mimiki, a grupa odgaduje.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem...*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak/
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora ćwiczenia:** Krystyna Petryk.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Poruszaj się w takt poleceń.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane do pracy indywidualnej z dzieckiem autystycznym.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wdrażanie do koncentracji uwagi,
 - ćwiczenie percepcji wzrokowej i sprawności manualnej,
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta 1 (3 listki: 1 listek kompletny, a 2 z brakującymi elementami), karta 2 (4 pary listków: w każdej parze jeden listek kompletny, drugi z brakującymi elementami), karta 3 (5 jabłuszek do zamalowania).
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dorysowywanie brakujących elementów listków i ich kolorowanie.
 - Uzupełnianie ilustracji, aby liście w parach były takie same.
 - Kolorowanie jabłek wg instrukcji nauczyciela (trzecie na zielono, piąte na czerwono)
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym (...). Celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest: 1) przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad (...).
7. **Obszar podstawy programowej:** Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą: 1) czytanie..., 2) myślenie matematyczne(...), 6) umiejętność uczenia się.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zajęcia można przeprowadzić w małej grupie, maksymalnie 3-osobowej.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** A. Jankowska, D. Kochanowska, A. Koślacz, *Chcę wiedzieć więcej*, Nowa Era, Warszawa 2009.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, analizę wzrokową i integrujące zespół klasowy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pory roku.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenia dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie koordynacji psychoruchowej,
 - usprawnianie wrażliwości słuchowej,
 - reagowanie na sygnały dźwiękowe,
 - usprawnianie percepcji wzrokowej,
 - integracja zespołu klasowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** chusta animacyjna, płyta CD – piosenka pt. *Rok na karuzeli*, szarfy w czterech kolorach lub karteczki w tych kolorach (zielony, żółty, czerwony, niebieski).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniów dzielimy na cztery grupy poprzez rozdanie szarf w 4 kolorach. Uzgadniamy, z jakimi kolorami kojarzą się im poszczególne pory roku i dlaczego: zielony – wiosna, żółty – lato, czerwony – jesień, niebieski – zima. Dzieci w poszczególnych grupach chwytają się za ręce i tworzą koła. Poruszają się w rytm piosenki, a gdy usłyszą nazwę pory roku swojej grupy, wspólnie podnoszą ręce do góry. Dzieci łapią chustę i wachlują delikatnie. Gdy zostaje wywołana pora roku, dzieci podnoszą chustę w górę, a pod nią wbiegają dzieci z odpowiadającej jej grupy. Wersja instrumentalna: chusta leży na podłodze, dzieci poruszają się w rytm muzyki po jej obwodzie. Gdy usłyszą nazwę pory roku, wbiegają na tę część, która swoim kolorem symbolizuje wywołaną porę roku (w wersji instrumentalnej utworu dzieci nie są już podzielone na grupy).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - skupia uwagę na słuchanym tekście i muzyce;
 - nawiązuje bliskie, pozytywne kontakty z innymi ludźmi;
 - ilustruje ruchem ciała rytm piosenek i melodie;
 - rozumie zmiany zachodzące w przyrodzie w poszczególnych porach roku.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza – uczeń jest świadomy cykliczności zjawisk przyrodniczych.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zabawę można modyfikować, wprowadzając nazwy miesięcy (np. odpowiadające urodzinom poszczególnych uczniów – ustalamy, w jakiej porze roku dany uczeń się urodził).
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Beata Rodowicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie rozwijające percepcję zmysłową

1. Tytuł ćwiczenia: *Posmakuj i powiedz...*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla dzieci, które mają trudności z wyrażaniem odczuć na bodźce smaku i węchu oraz dla dzieci z nadwrażliwością sensoryczną.

3. Cele ćwiczenia:

- ćwiczenie percepcji zmysłów smaku i węchu,
- stymulowanie wrażeń sensorycznych.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: chusteczka, owoce i warzywa, nóż, łyżeczki, talerzyki plastikowe, kartoniki z nazwami warzyw i owoców.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Dziecko siedzi przed nauczycielem i zanim rozpoczniemy zabawę, rozmawiamy o potrawach, które lubi, zwracając uwagę na warzywa i owoce („Co najchętniej kupujesz w sklepie?”). Następnie dopasowuje ono podpisy do owoców i warzyw.
- Dziecko rozkłada elementy – za jego zgodą zasłaniamy mu oczy chusteczką i wyjmujemy wcześniej przygotowane pokrojone produkty. Dziecko (może najpierw powąchać) degustuje dany produkt z łyżeczki lub naprowadzone ręką – samo bierze kawałek, a następnie określa, co zjadło. Jeśli się wzdryga, nie zmuszamy go do konsumpcji – wykonujemy kilka prób.
- Po odsłonięciu oczu rozmawiamy o tym, w jaki sposób muszą zostać przetworzone produkty, aby je przechować przez zimę.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
- *rozszerza zasób słownictwa;*
- *doświadcza i obserwuje.*

7. Obszar podstawy programowej:

Uczeń:

- *potrafi wymienić nazwy owoców i warzyw uprawianych w Polsce oraz je rozpoznaje,*
- *wie, jak zbudowana jest roślina warzywna,*
- *wie, jakie przetwory można otrzymać z warzyw i owoców oraz jak je przechowywać w stanie surowym.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Wybieramy warzywa i owoce krajowe, najczęściej przetwarzane w domu.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. **Źródło danego ćwiczenia, na które podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** artykuł Małgorzaty Kargi – *Zaburzenia przetwarzania sensorycznego*.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i rozwój manualny

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Powiększ i pomniejsz obrazek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne dla dzieci z zaburzeniami analizy wzrokowej, z zaburzeniami grafomotorycznymi i koncentracji uwagi.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie analizy wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** trzy karty z narysowanymi 15 kwadratami (poziomo po 5, pionowo – po 3) różnej wielkości; małe, większe, największe, na średnich kwadratach narysowane kontury nietoperza.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń powiększa i pomniejsza obrazek na przygotowanych kartach.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *dziecko zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej, rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna i edukacja plastyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** G. Hylińska, E. Mrówka, M. Twardowska, *Potrafię więcej.*
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Petryk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: umiejętność radzenia sobie z frustracją

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pozaziemskie oddychanie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie grupowe, indywidualne, dla dzieci nadpobudliwych, agresywnych, nienadążających, dyslektycznych.
3. **Cele ćwiczenia:** obniżanie nadmiernego napięcia emocjonalnego, doskonalenie organizacji procesu uczenia się.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karimaty, opowiadanie, muzyka relaksacyjna.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Opowiadanie nauczyciela: „Oglądałeś film fantastyczny. Zasnąłeś pełen wrażeń i oczywiście przyśniły ci się dziwne sceny z życia istot, które były podobne do ludzi, ale oddychały zupełnie inaczej: niektóre stopami, inne biodrami, jeszcze inne ramionami. Właściwie mogły oddychać każdą częścią ciała. Znalazłeś się wśród nich i mogłeś oddychać nawet kolanem. Po przebudzeniu się spróbowałeś raz jeszcze. To bardzo dziwne uczucie”. Po wysłuchaniu opowiadania dzieci kładą się na plecach, zamykają oczy, odprężają się, spokojnie oddychają. Nauczyciel mówi: „Pomyśl, że z każdym wdechem odżywasz ciało, wzmacniasz swoje ciało i mózg, a z każdym wydechem pozbywasz się tego, co już jest ci niepotrzebne. Wyobraź sobie, że oddychają twoje dłonie, stopy, biodra, ramiona, serce, oczy...”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** **znaczenie powietrza i wody dla życia.**
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza – uczeń *zna wpływ przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Można przeprowadzić powyższe ćwiczenie przy muzyce relaksacyjnej lub ustalić odpowiednie sygnały słowne lub dźwiękowe, na które dzieci oddychają poszczególnymi częściami ciała.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Edyta Szaraniec.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę słuchową, pamięć, motywację do nauki i aktywności

1. Tytuł ćwiczenia: *Prawda czy fałsz?*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?

- Dla dzieci, które biorą udział w zajęciach integracji sensorycznej,
- Dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim,
- Dla dzieci z zespołem Aspergera,
- Dla całej klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- uczenie szybkiego reagowania na polecenia,
- usprawnianie koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej,
- usprawnianie uwagi i koncentracji.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: Do realizacji ćwiczenia potrzebne będą zdania prawdziwe i nieprawdziwe.

5. Przebieg ćwiczenia: Dzieci słuchają różnych zdań mówionych przez nauczyciela (prawdziwych i nieprawdziwych) w pozycji stojącej. Gdy usłyszą zdanie zgodne z prawdą (np. Każdy z nas ma nos.), posuwają się krok do przodu, gdy zdanie jest fałszywe (np. Nos służy do słuchania.) – stoją w miejscu. Gdy się pomylią – robią krok do tyłu. Dzieci mogą skakać obunóż oraz robić tiptopy.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- potrafi słuchać wypowiedzi innych,
- potrafi szybko reagować na polecenia słowne,
- potrafi przeliczać w dostępnym mu zakresie.

7. Obszar podstawy programowej:

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się. Dbłość o kulturę języka. Uczeń:
a) *obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują.*
2. Edukacja matematyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci.
3. Edukacja przyrodnicza. Wychowanie do rozumienia i poszanowania przyrody ożywionej i nieożywionej.
a) w zakresie rozumienia i poszanowania świata roślin i zwierząt,
b) w zakresie rozumienia warunków atmosferycznych.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

4. Wychowanie fizyczne. Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna. Uczeń
a) uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.
8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak uwag.
9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.
10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Kozłowicz-Głowiak.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: układ proprioreceptywny, napięcie emocjonalne, motoryka duża

1. Tytuł ćwiczenia: *Primabalerina.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla dzieci z wadami postawy, dla dzieci agresywnych oraz dla dzieci z wadami i zaburzeniami mowy.

3. Cele ćwiczenia:

- korygowanie wad postawy,
- rozwijanie świadomości wykorzystania trzech wymiarów ciała w aktywności fizycznej (lewa – prawa, góra – dół, przód – tył),
- aktywizowanie dużej motoryki,
- stymulowanie układu propriocencji,
- obniżanie napięcia emocjonalnego i wzmacnianie równowagi emocjonalnej.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: krzesło dla każdego ucznia.

5. Przebieg ćwiczenia: Nauczyciel objaśnia uczniom ich zadania:

- „Usiądź na krześle, skrzyżuj nogi. Skrzyżowane ręce połóż na kolanach. Zamknij oczy, oddychaj spokojnie. Możesz ziewać, kreślić oczami znak nieskończoności („leniwej ósemki”). Wstań, skrzyżuj nogi. Unieś ręce i je skrzyżuj nad głową. Spokojnie oddychaj i rozglądaj się wokoło”.
- „Usiądź na brzegu krzesła. Wykonaj skłon tak, aby głowa znalazła się między kolanami. Dłonią chwyć zewnętrzne kostki stóp. Oddychaj spokojnie. Z każdym oddechem pogłębiaj skłon. Rozluźnij mięśnie pleców”.
- „Usiądź na krześle. Oprzyj się na dłoniach skierowanych do tyłu. Oddychaj spokojnie”.

Uczeń sam decyduje o kolejności ćwiczeń i czasie ich trwania.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- dba o prawidłową postawę, np. siedząc w ławce, przy stole,
- przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych; posługuje się przyborami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem.

7. Obszar podstawy programowej: wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna: w zakresie bezpieczeństwa i edukacji zdrowotnej.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Joanna Zwoleńska, *Radosna kinezylogia*, Kined, Warszawa 2005.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Marta Derewecka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych

1. Tytuł ćwiczenia: *Przebieganie pod chustą.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?

- Dla uczniów nadpobudliwych psychoruchowo,
- Dla uczniów w lekkim stopniu niedorozwoju umysłowego,
- Dla całej klasy,
- Dla uczniów z Zespołem Aspergera.

3. Cele ćwiczenia:

- uczenie się współdziałania w relacjach z innymi,
- kształtowanie umiejętności orientacji w przestrzeni i schemacie ciała,
- wspomaganie umiejętności koncentracji uwagi.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: chusta integracyjna, wielkie litery alfabetu na kartonie do demonstrowania, podstawowe kolory.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Uczniowie podnoszą i opuszczają chustę trzymaną za uchwyty.
- W momencie, gdy chusta jest w górze, uczniowie na polecenie nauczyciela dokonują zmiany miejsc, ale w określony sposób. Polecenia:
„Niech przebiegną wszyscy ci uczniowie, których imię rozpoczyna się na: A, B, C, D...” (nauczyciel wymienia kolejno pierwsze litery imion uczestników ćwiczenia).
„Niech przebiegną wszyscy ci uczniowie, których imię rozpoczyna się na literę...” (nauczyciel podnosi i pokazuje wylosowaną przez siebie ze stosu literę).
„Niech przebiegną wszyscy ci uczniowie, którzy trzymają kolor: czerwony, zielony, niebieski, żółty” (nauczyciel wymienia kolejno kolory).
„Niech przebiegną wszyscy ci uczniowie, którzy noszą okulary” itd.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- stara się współpracować z innymi w nauce i zabawie;
- sprawnie reaguje na polecenia nauczyciela;
- koncentruje uwagę na wykonaniu ćwiczenia;
- dokonuje analizy i syntezy słuchowej.

7. Obszar podstawy programowej:

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- edukacja społeczna – uczeń *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych.*
- edukacja polonistyczna: uczeń (w zakresie umiejętności czytania i pisania) *zna wszystkie litery alfabetu.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Bernadeta Piotrowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. Tytuł ćwiczenia: *Przestrzenna mapa Polski.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla grupy dzieci z opóźnieniem i zaburzeniem rozwoju ruchowego.

3. Cele ćwiczenia:

- wyrabianie sprawności manualnej,
- dostarczanie bodźców dotykowych,
- usprawnianie motoryki dużej i małej.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: arkusze brystolu z narysowanymi konturami Polski, kolorowa bibuła, plastelina, farby, markery, ilustracje przedstawiające krajobrazy, fizyczna mapa Polski, klamerki, sznurek.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Rozłożona na podłodze fizyczna mapa Polski: wspólne układanie sznurka wzdłuż granicy Polski.
- Nauczyciel wydaje polecenia dla uczniów: „Ustawcie się wzdłuż zachodniej granicy naszego kraju, skaczcie na jednej nodze wzdłuż wschodniej granicy, przejdźcie wzdłuż północnej granicy, naśladując ruchy pływaka, stańcie wzdłuż południowej granicy i pokażcie, jak wspinacie się po górach”.
- Klamerkami przypięte do sznurka kolorowe kartki: „Jak przedstawione są na mapie niziny (wyżyny, góry, jeziora, morze)?”. Uczniowie podchodzą i zdejmują kartki w tym kolorze, który odpowiada kolorom na mapie.
- Skręcanie z bibuły sznureczków, których uczniowie użyją do wyznaczenia granic oraz rzek na arkuszach z konturami Polski.
- Podział na grupy – zadaniem uczniów jest wykonanie przy użyciu zgromadzonych materiałów przestrzennej mapy Polski (góry wyklejają z kolorowej plasteliny, rzeki ze skręconej w sznurek bibuły, niziny wyżyny wyklejają z bibuły w odpowiednich kolorach, wkomponowują ilustracje przedstawiające różnorodne krajobrazy, podpisują ważniejsze rzeki i miasta).

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- określa na mapie główne kierunki geograficzne;
- wskazuje na mapie Polski góry wyżyny, niziny, morze;
- współpracuje w grupie.

7. Obszar podstawy programowej

Uczeń:

- uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *przedstawia pomysły rozwiązań technicznych: planuje kolejne czynności, dobiera odpowiednie materiały;*
- *posiada umiejętność odmierzania potrzebnej ilości materiału;*
- *nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Lucyna Bzowska, Renata Kownacka, *Uczymy się bawiąc. Propozycje bloków tematycznych, zabaw i metod aktywizujących*, Klanza, Warszawa 2004.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Elżbieta Cichoń.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową i koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Przesyłka ekspresowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności pracy w grupie,
 - usprawnianie koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** różne piłki, np. koszykowa, plażowa, tenisowa, pingpongowa.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzielimy dzieci na dwie grupy – uczestnicy siadają jedno za drugim w szeregach w siadzie skrzyżnym. Pierwszy uczestnik w każdej grupie na sygnał prowadzącego podaje piłkę następnej osobie, ale w określony sposób – oburącz i nad głowę. Piłka nie może upaść, bo wtedy trzeba zadanie powtórzyć.
 - Kiedy piłka pomyślnie dotrze do ostatniego dziecka, biegnie ono jak najszybciej na początek swojego szeregu i powtarza ćwiczenie z podawaniem.
 - Ćwiczenie kończy się, gdy pierwsza osoba w każdym szeregu wróci na swoje miejsce.
 - Wygrywa ta grupa, która pierwsza poprawnie wykona ćwiczenie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - wie, że różne formy ruchu są mu potrzebne do skutecznego uczenia się;
 - nawiązuje bliskie, pozytywne kontakty z innymi;
 - zna i stosuje zasady sportowej rywalizacji.
7. **Obszar podstawy programowej:** inteligencja kinestetyczna – tworzenie warunków do rozwijania aktywności ruchowej dziecka.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Wykonując to ćwiczenie, warto je powtórzyć, stosując za każdym razem różne piłki (pod względem wielkości, ciężaru, faktury).
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Beata Rodowicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Radosne imię.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie umiejętności wskazywania pozytywnych cech we własnej osobie,
 - wdrażanie do umiejętnego wyrażania emocji,
 - wdrażanie do pozytywnej samooceny ucznia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka i długopis.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Nauczyciel rozdaje uczniom kartki.
 - Uczeń zapisuje pionowo swoje imię.
 - Poziomo do każdej litery – uczeń dopisuje pozytywne cechy swojego charakteru, umiejętności oraz to, z czego jest zadowolony, tworząc jakby krzyżówkę, której hasłem jest jego imię.
 - Po wykonaniu zadania krzyżówki zawieszane są na tablicy i omawiane przez uczniów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *sprzysianie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** etyka i edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Uczniowie, jeśli chcą, mogą w hasło zawrzeć imię i nazwisko. Nauczyciel motywuje uczniów do tego, by znaleźli w sobie jak najwięcej cech pozytywnych.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Furmaniak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową

1. Tytuł ćwiczenia: *Robimy porządki.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów z zaburzeniami w zakresie propriocepcji; koordynacji wzrokowo-ruchowej, kontroli i planowania ruchu.

3. Cele ćwiczenia:

- poprawa działania systemu proprioceptywnego i przedsionkowego,
- doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- rozwijanie bezpieczeństwa grawitacyjnego,
- kontrolowanie i planowanie ruchu,
- utrwalenie samogłosek i spółgłosek,
- utrwalenie figur geometrycznych.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

wersja I: platforma, plastikowe klocki z literami, kosz niebieski i czerwony;

wersja II: platforma, plastikowe figury geometryczne (koła, kwadraty, prostokąty, trójkąty), 4 podpisane kosze (koła, kwadraty, prostokąty, trójkąty).

5. Przebieg ćwiczenia:

Wersja I: Ćwiczenia na platformie podwieszanej ze stabilizatorem w pozycji leżącej na brzuchu. Platforma jest w ruchu. Na podłodze rozsypane są klocki z różnymi literami. Zadaniem dziecka jest zbieranie z podłogi po jednym klocku i wrzucanie go do odpowiedniego kosza: klocek z samogłoską do czerwonego kosza; ze spółgłoską – do niebieskiego. Ręce pracują naprzemiennie: raz prawa, raz lewa.

Wersja II: Ćwiczenia na platformie podwieszanej ze stabilizatorem w pozycji leżącej na brzuchu. Platforma jest w ruchu. Na podłodze rozsypane są figury geometryczne. Zadaniem dziecka jest zbieranie z podłogi po jednej z figur i wrzucanie jej do odpowiedniego kosza. Ręce pracują naprzemiennie: raz prawa, raz lewa.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka; wyposażenie dziecka w umiejętności i sprawności potrzebne w sytuacjach życiowych, szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*

7. Obszar podstawy programowej:

- *inteligencja matematyczno-logiczna – stymulowanie procesów poznawczych,*
- *edukacja polonistyczna – stymulowanie procesów spostrzegania.*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** ćwiczenie indywidualne.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Szlegel.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: doskonalenie umiejętności pisania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Różnobarwne motyle.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie grupowe, dla dzieci: z zaburzeniami emocjonalnymi, nadpobudliwych, z zaburzoną koordynacją wzrokowo-ruchową.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej, rozwijanie kreatywności i płynności ruchów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piosenka *Maluj motyla* z płyty *Kinezyjologiczne Nutki* lub dowolnie wybrany utwór muzyczny, obręcze, sylwety motyli dla każdego dziecka do założenia na rękę, materiały plastyczne: kredki, klej, kolorowy papier.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Picie wody: ruchy naprzemienne, pozycja Dennisona.
 - Rozdanie dzieciom sylwet motyli. Dzieci, siedząc w kręgu, opowiadają o swoich motylach, ich charakterystycznych cechach. Zabawa ruchowa:
 - zamieniają się miejscami motyle, które mają czerwone skrzydełka,
 - zamieniają się miejscami motyle, które mają kolorowe kropki,
 - zamieniają się miejscami motyle, które mają dwa zielone skrzydełka.
 - Następnie motyle (dzieci) budzą się, przeciągają, kreślą „leniwe ósemki”, słuchając piosenki. Lecą na łąkę, na znak dźwiękowy siadają na kwiatkach (obrożach) i odpoczywają. Zmęczone motyle ćwiczą swoje nóżki (pompowanie stopą), wreszcie zmęczone fruwaniami układają się do snu (energetyczne ziewanie).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń zna i stosuje następujące rodzaje aktywności muzycznej: realizuje gestem oraz ruchem proste rytmy; bierze udział w zabawach.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna (w zakresie odbioru muzyki), wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna (w zakresie sportów całego życia i wypoczynku).
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** materiały ze szkoleń terapeutycznych.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Edyta Szaraniec.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową; ćwiczenie indywidualne.

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rozpoznawanie liter wśród zestawów innych liter.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami analizy i syntezy wzrokowej oraz koncentracji uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - *doskonalenie analizy i syntezy wzrokowej,*
 - *doskonalenie umiejętności czytania,*
 - *ćwiczenie wydłużania koncentracji uwagi.*
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansze z sylabami (wyrazami), karteczki z sylabami, (wyrazami).
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Pokazujemy dziecku planszę z rozsypanymi sylabami (wyrazami). Prosimy dziecko o przeczytanie sylab.
 - Następnie pokazujemy dziecku sylabę (wyraz). Zadaniem dziecka jest odszukanie tych samych sylab (wyrazów) na planszy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształcenie umiejętności czytania.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie krótkie i proste teksty,*
 - *uczeń posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz głoska, litera, sylaba.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Jaroszewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: doskonalenie orientacji przestrzennej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rozumiem i wykonuję.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne, dla grupy, dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo oraz dla uczniów z zaburzoną orientacją przestrzenną.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie umiejętności rozumienia i stosowania określeń dotyczących położenia przedmiotów w przestrzeni, ćwiczenie orientacji w schemacie ciała.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusze papieru, farby.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Rozumienie i wykonywanie poleceń – ćwiczenie w parach:
 - „Stań przede mną”.
 - „Stań do mnie przodem”.
 - „Stań za mną”.
 - „Stań przede mną i obróć się”.
 - „Idź do przodu”.
 - „Idź do przodu i obróć się”.
 - „Idź do przodu, obróć się, idź do przodu”.
 - „Idź do tyłu” (ćwiczenie z asekuracją).
 - „Rób to, co ja” (zabawy naśladowcze) – kreślenie ruchów dłonią w powietrzu: do góry, na dół, w bok (linie pionowe, poziome, faliste, okrągłe).
 - „Rób tak, jak ja” – odwzorowywanie ruchów i czynności wykonywanych przez drugą osobę (kreślenie, malowanie na dużej powierzchni).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *korzysta z informacji.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Powyższe ćwiczenie można wykonywać z przedmiotem (np. z piłką) lub wskazywać i nazywać położenie przedmiotów w przestrzeni.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** materiały z warsztatów szkoleniowych.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Edyta Szaraniec.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, pamięć, analizę słuchową, umiejętność radzenia sobie z frustracją, umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ruchliwa ulica.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, dla klasy, dla uczniów nadpobudliwych, z zaburzeniami zachowania (klasy I–III).
3. **Cele ćwiczenia:** integracja grupy, doskonalenie szybkości i reakcji na sygnał głosowy, ćwiczenie pamięci, koncentracji uwag, ćwiczenie doskonalące wydawanie odpowiednich dźwięków (fonacyjne).
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** gwizdki (tyle, ile grup).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na wstępie rozmawiamy z dziećmi o bezpieczeństwie zachowania się pojazdów na drodze. Następnie ustalamy z dziećmi, jakie odgłosy wydają poszczególne pojazdy, np. karetka pogotowia – iu, iu, iu; policja – eo, eo, eo; straż pożarna – ei, ei, ei; motocykl – brr, brr; rower – dzyń, dzyń. Dzielimy dzieci na kilka grup w zależności od tego, ile rodzajów pojazdów zechcemy umieścić na drodze. W każdej z grup wyznaczamy jedno dziecko do roli policjanta drogowego. Dzieci biegają po sali, naśladując pojazdy – każde wykonuje przypisany mu odgłos. Jednocześnie uważają, bo gdy policjant zagwizdże i poda odgłos pojazdu, wówczas przypisane do niego pojazdy z głośnym warkotem czy sygnałem – podjeżdżają do niego. W ten sposób kolejne grupy pojazdów kończą jazdę, ustawiając się jedno za drugim przed swoimi policjantami. Następnie dzieci przesiadają się do innych pojazdów, czyli zmieniają wydawane dźwięki. Wszyscy kierowcy ruszają w drogę, każdy z nich naśladuje inny pojazd. Policjanci zatrzymują kolejne grupy pojazdów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń odtwarza proste rytmy głosem, współpracuje z innymi w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna, edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: doskonalenie koordynacji psychoruchowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ruchoma tąka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, dla dzieci z zaburzoną koordynacją ruchową i równowagą, dzieci wycofanych, dzieci nadpobudliwych, dzieci dyslektycznych.
3. **Cele ćwiczenia:** aktywizacja układu propriocepcji, stymulowanie prawidłowej organizacji procesu uczenia się, rozwijanie umiejętności współdziałania w grupie, kształtowanie precyzji ruchów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** materac, obszerny materiał, balony, piłeczki lekkie, muzyka relaksacyjna, poduszki, puffy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** „Bardzo lubię spacerować po letniej łące i oglądać, co się na niej dzieje. Widzę piękne, kolorowe motyle, przezroczyste ważki, pszczoły siadające na kwiatach, osy, które chcą mnie użądlić i natarczywe muchy. Czasem, idąc, potykam się o kopczyk kreta, ale nie mam do niego żalu, bo przy okazji widzę i obserwuję, co się dzieje w trawie: mrówki ciągną patyczki, żuczek toczy grudkę ziemi, biedronka szykuje się do lotu. Jakie to wszystko ciekawe!”. Po opowieści nauczyciela dzieci na miękkim podłożu rozrzucają różnej wielkości poduszki, puffy. Przykrywają je obszernym, mocnym materiałem i kładą na materiale baloniki, lekkie piłeczki. Kilkoro dzieci wchodzi pomiędzy te rekwizyty. Reszta podnosi brzegi materiału tak, by baloniki i piłeczki zaczęły się przetaczać. Dzieci stojące na materiale usiłują je złapać, przetoczyć, bawić się nimi. Zamieniają się rolami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *uważnie słucha wypowiedzi;*
 - *posługuje się piłką: rzuca, chwytą, odbija.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *korzysta z informacji*; wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna (w zakresie sportów całego życia i wypoczynku).
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Do ćwiczenia mogą być używane również lekkie figury geometryczne, materiałem zaś może być chusta animacyjna.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Edyta Szaraniec.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę i syntezę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ruchome sylaby* – zabawa ruchowa.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z trudnościami w opanowaniu umiejętności czytania (ryzyko dysleksji).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie percepcji wzrokowo-słuchowej oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - stymulacja układu przedsionkowego i proprioceptywnego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z sylabami, klamerki, deskorolka, huśtawka.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dziecko siedzące na rozbudowanej huśtawce mówi początek wyrazu (pierwszą sylabę), rzuca woreczek do drugiego dziecka siedzącego na materacu. Dziecko to ma za zadanie złapać woreczek i dokończyć wyraz.
 - Kartoniki z sylabami są rozłożone w różnych miejscach sali. Nauczyciel czyta głośno sylabę – zadaniem ucznia jest podjechać na deskorolce, leżąc na brzuchu, do wymienionej sylaby, zabranie jej i powrót na miejsce.
 - Kartoniki z sylabami są przyklejone klamerkami do sznurka. Dzieci losują kartonik z zapisaną sylabą, odczytują ją głośno, następnie szukają wśród rozwieszonych na sznurku kartoników drugą sylabę, z którą wylosowana utworzy wyraz. Odpinają kartonik i czytają cały wyraz.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - czyta ze zrozumieniem na głos i po cichu;
 - dzieli wyraz na sylaby;
 - rozwija swoją sprawność ogólną.
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;
 - zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty;
 - posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W zależności od umiejętności dzieci na kartonikach mogą być zapisane samogłoski i spółgłoski, wówczas dzieci układają i odczytują sylaby bądź wyrazy tworzące proste zdania.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Jadwiga Stasica, *160 pomysłów na zajęcia zintegrowane z języka polskiego w klasach I–III*, Impuls, Kraków 2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Cichoń.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: usprawnianie motoryki dużej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ruchy zabawek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci agresywnych, wycofanych oraz dla dzieci z zaburzoną koordynacją psychoruchową.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie koordynacji psychoruchowej, wzmacnianie naturalnego rozwoju zdolności manualnych, przygotowanie do uczenia się przez obserwację i naśladowanie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** magnetofon, muzyka do marszu, biegu, skoku; ilustracje żołnierza, wiewiórki, zająca.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel omawia (z pokazem) sposób poruszania się znanych zwierząt, zabawek. Następnie dzieci poruszają się zgodnie z danym rytmem melodii:
 - marsz – dzieci maszerują jak żołnierze,
 - bieg – biegną drobnymi krokami na palcach jak wiewiórki,
 - skoki obunóż – skaczą jak zające.Po kilkakrotnym wykonaniu ćwiczeń nauczyciel ogłasza bal zabawek i zwierząt – wspólna zabawa.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń bierze udział w zabawach; zna i stosuje następujące rodzaje aktywności muzycznej: realizuje sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne, reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany, zmiany tempa, metrum i dynamiki (maszeruje, biega, podskakuje).*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne (w zakresie sportów całego życia i wypoczynku); edukacja muzyczna (w zakresie odbioru muzyki).
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Można dzieci podzielić na grupy – na dany sygnał dźwiękowy, słowny lub barwę dzieci wykonują podane ruchy.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Edyta Szaraniec.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rysowanie w powietrzu.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne dla uczniów mających trudności z analizą wzrokową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształcenie spostrzegawczości,
 - rozwijanie pamięci wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel kreśli w powietrzu figurę geometryczną. Dziecko naśladuje ruchy nauczyciela, następnie odgaduje, jaka to figura. Można rysować również litery i cyfry.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego, zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – w zakresie czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Sylwia Szpopper.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój orientacji przestrzennej

1. Tytuł ćwiczenia: *Rysowanie na kratkowanym papierze.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla uczniów zagrożonych dysleksją rozwojową.

3. Cele ćwiczenia:

- kształcenie orientacji w schemacie ciała i przestrzeni,
- rozwijanie ogólnej koordynacji ruchowej,
- doskonalenie umiejętności przekraczania linii środka ciała.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: piłki, sznurek do wyznaczenia trasy, duży arkusz z powiększoną kratką, kartki z powiększoną kratką, instrukcja dla nauczyciela prowadząca do powstania rysunku na kratkowanym papierze.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Uczniowie wykonują polecenia nauczyciela – pomachaj prawą ręką, skacz na lewej nodze, pociągnij się za ucho prawą ręką, zrób dwa kroki do przodu, trzy do tyłu...
- Uczniowie stają tyłem do siebie: podają piłkę wg instrukcji nauczyciela – górą, dołem, z prawej strony, z lewej strony.
- Jeden uczeń ma zawiązane oczy – nauczyciel wyznacza przy pomocy sznurka trasę, drugi uczeń instruuje kolegę, jak ma iść – dwa kroki prosto, jeden w lewo itd., aż doprowadzi kolegę do celu. Potem następuje zamiana ról.
- Uczniowie rysują wspólnie na dużym arkuszu wg instrukcji, zaczynając od wyznaczonego punktu: „Narysuj linię: jedna kratka w górę, dwie kratki w prawo, trzy kratki w górę, pięć kratek w lewo, cztery po skosie”. Uczniowie kolejno podchodzą i wykonują polecenia.
- Uczniowie otrzymują kartki z powiększonymi kratkami. Nauczyciel dyktuje, jak mają rysować. Po wykonaniu pracy sprawdzają, czy otrzymali taki sam rysunek.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- rozumie i wykonuje polecenia nauczyciela;
- różnicuje pojęcia góra- dół, prawo- lewo, przód- tył, potrafi wykorzystać słowną instrukcję kolegi, aby dojść do celu;
- orientuje się w schemacie własnego ciała i przestrzeni;
- wykonuje rysunek na kratkowanym papierze, korzystając ze słownej instrukcji.

7. Obszar podstawy programowej:

Uczeń:

- uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu;*
- *orientuje się na kartce papieru.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Elżbieta Dominik, Barbara Jędrzejewska-Rudak, *Już w szkole B Radzę sobie coraz lepiej*, Nowa Era, Warszawa 2009.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Elżbieta Cichoń.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: usprawnianie integracji sensorycznej, ćwiczenie dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą

1. Tytuł ćwiczenia: *Rysujemy wiatr.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów z zaburzeniami w zakresie integracji sensorycznej (dotyk, węch).

3. Cele ćwiczenia:

- stymulacja zmysłów dotyku i węchu,
- doskonalenie procesów poznawczych,
- doskonalenie motoryki,
- usprawnianie manualne.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

- wachlarz,
- suszarka,
- wiatraczek,
- paski papieru, piórka,
- olejek zapachowy,
- nagranie z dźwiękami wichury,
- arkusze papieru,
- klej,
- kolorowe elementy papierowe (trójkąty, kółka, kwadraty, paski itp. do wyboru).

5. Przebieg ćwiczenia: Rozmowa z dziećmi na temat wiatru:

- Czy można dotknąć wiatr?
Wrażenie dotyku na skórze, chłodny podmuch na twarzy, doświadczenie z wachlarzem, wiatraczkiem.
- Czy można zobaczyć wiatr?
Doświadczenie z wachlarzem i piórkami, z wiatraczkiem i paskami papieru.
- Czy można wiatr powąchać?
Roznosimy zapach olejku za pomocą suszarki, wiatraczka, delikatnie za pomocą wachlarza.
- Czy można usłyszeć wiatr?
Wysłuchanie nagrania z dźwiękami wichury.

Zabawa kinestetyczna: Dzieci poruszają się swobodnie po sali, kreśląc oburącz ślimaki i fale w rytm muzyki. Podchodzą do stołu, na którym są przygotowane: arkusz papier, kolorowe elementy papierowe, klej. Swobodnie nakleją swoją wizję wiatru, cały czas poruszając się do muzyki. Ćwiczenie można z powodzeniem wykonać w terenie, wykorzystując naturalne warunki pogodowe.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka:*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *stymulowanie procesów spostrzegania, myślenia i wyobrażeń;*
- *wizualne przedstawianie treści;*
- *budzenie zaciekawienia otaczającym środowiskiem i postawy badawczej.*

7. Obszar podstawy programowej:

- *inteligencja przyrodnicza,*
- *pogoda i jej elementy.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Stosowany zapach olejku nie powinien być zbyt intensywny ze względu na różną tolerancję u uczniów.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Omańska-Piszc.

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój percepcji słuchowej i orientacji przestrzennej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rysunek według instrukcji.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów zagrożonych dysleksją rozwojową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie percepcji słuchowej,
 - utrwalanie orientacji w schemacie ciała i przestrzeni.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** woreczki, kartoniki z rysunkami, elementy rysunku do umieszczenia na tablicy magnetycznej, pisaki, kartki papieru.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel wydaje polecenia: „Wykonaj dwa podskoki na prawej nodze, potem trzy na lewej. Dotknij lewą ręką prawego kolana, dotknij prawą ręką lewego ucha. Przejdź dwa kroki do przodu, cztery do tyłu, wykonaj jeden skok w lewo, dwa w prawo. Podrzuć woreczek lewą ręką, złap prawą” itp. Następnie uczniowie przypinają na tablicy magnetycznej różne elementy rysunku wg instrukcji nauczyciela: „Przyczep piłkę w prawym górnym rogu, drzewo w lewym dolnym rogu, na środku umieść samochód, nad samochodem jabłko” itp. Uczniowie dobierają się w pary – jedna osoba losuje obrazek zawierający kilka elementów. Siadają odwrócenii do siebie plecami. Zadaniem ucznia jest przyjrzenie się rysunkowi i takie instruowanie kolegi, by mógł jak najdokładniej odtworzyć ilustrację. Następnie kładą obok siebie oba rysunki i je porównują. Następuje zamiana ról.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - rozumie i wykonuje polecenia nauczyciela;
 - wykonuje rysunek według słownej instrukcji kolegi;
 - orientuje się w schemacie własnego ciała i przestrzeni;
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;
 - wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu;
 - orientuje się na kartce papieru.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W zależności od wieku i możliwości uczniów rysunki mogą zawierać więcej lub mniej elementów.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Lucyna Bzowska, Renata Kownacka, *Uczymy się bawiąc. Propozycje bloków tematycznych, zabaw i metod aktywizujących*, Klanza, Warszawa 2004.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Cichoń.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: analiza słuchowa i koncentracja uwagi; ćwiczenie indywidualne

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rytmiczne sylaby.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzoną analizą słuchową i koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie analizy i syntezy słuchowej,
 - utrwalanie umiejętności dzielenia wyrazów na sylaby,
 - ćwiczenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** instrument perkusyjny, obrazki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Rozdajemy dziecku obrazki przedstawiające jedną rzecz, owoc, zwierzę, np. piłkę, konia, pomarańczę, porzeczkę itp. W zależności od możliwości dziecka kładziemy mniej lub więcej obrazków. Zadaniem dziecka będzie wybieranie odpowiednich obrazki w zależności od liczby sylab. Nauczyciel na instrumencie perkusyjnym wystukuje liczbę sylab. Zadaniem dziecka jest wybranie odpowiednich obrazków.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształcenie umiejętności czytania.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, sylaba,*
 - *dzieli wyrazy na sylaby.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Jaroszewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: doskonalenie percepcji słuchowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rzut na dźwięk.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Ćwiczenie jest skierowane dla uczniów z wadą słuchu oraz dzieci z problemami z analizą słuchową.
3. **Cele ćwiczenia:** stymulowanie resztek słuchowych, usprawnianie analizatora słuchowego, usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** instrumenty perkusyjne (instrumentarium Orffa), woreczki lub inne małe przedmioty, wiaderko (pudełko).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko siedzi tyłem do osoby prowadzącej. Na usłyszany dźwięk musi włożyć do wiaderka (pudełka) woreczek lub inny przedmiot. Kolejnym etapem jest wsłuchiwanie się w wypowiedziane przez nauczyciela wyrazy. Uczeń wrzuca woreczek do wiaderka (pudełka), gdy usłyszy wyraz z trudnością ortograficzną, np. *Kasia, woda, mróz, lody* – na słowo *mróz* uczeń powinien wrzucić woreczek do wiaderka (pudełka). Możemy na początku określić, na jaką trudność uczeń wrzuca woreczek, np. tylko wtedy, kiedy usłyszy wyrazy, w których piszemy „ó”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *posługuje się piłką: rzuca, chwyta, kozłuje, odbija i prowadzi ją.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna: w zakresie sportów całego życia i wypoczynku.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marta Derewecka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: stymulacja układu przedsionkowego, ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych, z zaburzeniami zachowania, koncentracji uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Segregacja.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów klasy I, szczególnie tych, którzy wykazują zaburzenia koncentracji uwagi.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** platforma rotacyjna, 2 balony – pierwszy koloru żółtego, który symbolizuje przedmioty kuchenne, drugi koloru niebieskiego, który symbolizuje przedmioty szkolne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń, wirując wokół własnej osi, słucha poleceń nauczyciela, który wymienia naprzemiennie nazwy przedmiotów kuchennych i szkolnych. Nad głową znajdują się przywieszzone kolorowe balony, z których żółty symbolizuje przedmioty kuchenne, a niebieski przedmioty szkolne. Zadaniem ucznia jest uderzenie ręką w odpowiedni balon.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *klasyfikuje obiekty.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zbiory dopasowujemy do aktualnej tematyki zajęć.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, wyrażanie emocji i integrujące zespół klasowy

1. Tytuł ćwiczenia: *Serce uczyć.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów zaburzonych emocjonalnie, z trudnościami w zakresie rozpoznawania i wyrażania uczuć (klasy wymagające działań integrujących).

3. Cele ćwiczenia:

- integracja zespołu klasowego,
- budowanie dobrego nastroju,
- nazywanie uczuć i emocji,
- doskonalenie umiejętności pisania i czytania.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: flamastry, papierowe serca, duży arkusz papieru, klej.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Dzieci siedzą w kręgu – nauczyciel odbywa z nimi krótką rozmowę na temat wyrażony w pytaniach: „Jakie uczucia towarzyszą nam na początku grudnia, kiedy zbliżają się Święta Bożego Narodzenia?”, „Jakie uczucia żywimy w naszych sercach dla innych ludzi?”.
- Dzieci zapisują na serduszkach swoje uczucia – jedno uczucie na jednym papierowym serduszkach. Każdy uczeń ma do dyspozycji dwie karteczki.
- Nauczyciel umieszcza na tablicy arkusz papieru z rysunkiem konturowym dużego serca i napisem: SERCE PEŁNE UCZUĆ.
- Dzieci przyklejają swoje serduszka – wypełniają nimi duże serce.
- Dzieci stają w dużym kole, podają sobie ręce i jednocześnie mówią głośno słowa, które wypisały na swoich serduszkach – „wypuszczają swoje uczucia do innych ludzi”.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

- *sprzysianie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego, twórczego uczestnictwa w życiu społecznym;*
- *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych.*

7. Obszar podstawy programowej:

- inteligencja językowa – *wzbogacanie słownictwa;*
- inteligencja matematyczno-logiczna – *stymulowanie procesów poznawczych;*
- inteligencja interpersonalna – *rozwijanie empatii.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie powinno być poprzedzone działaniami wyciszającymi, rozluźniającymi w celu stworzenia odpowiedniej atmosfery; przyjaznej i radosnej.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** materiały z warsztatów terapeutycznych.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Omańska-Piszczyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Skaczące piłeczki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich uczniów.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie małej motoryki,
 - doskonalenie koordynacji ruchowej i wzrokowej,
 - usprawnianie dwóch półkul mózgowych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłeczki, płyta z muzyką.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Żonglowanie piłeczkami,
 - Podrzucanie piłeczki jedną ręką i chwytanie drugą ręką.
 - Żonglowanie dwiema, a nawet trzema piłeczkami.
 - W czasie ćwiczenia dzieciom towarzyszy muzyka.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *bierze udział w zabawach, respektuje reguły.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna – uczeń posługuje się piłką: rzuca, chwyta bierze udział w zabawach, radzi sobie z porażkami w miarę swoich możliwości; przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Małgorzata Taraszkiewicz, Agnieszka Karpa, *Razem w szkole. Nauczanie wielozmysłowe. Poradnik dla nauczycieli kl. 1–3*, WSiP, Warszawa 2010, s. 34.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Skwierzyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową, koordynację ruchową, koncentrację uwagi

1. Tytuł ćwiczenia: *Skamieniałość.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?

- Dla uczniów klasy III, którzy biorą udział w zajęciach integracji sensorycznej,
- Dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim,
- Dla dzieci z zespołem Aspergera,
- Dla uczniów z zaburzeniami zachowania,
- Dla całej klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- kształtowanie umiejętności reagowania na polecenia słowne,
- kształtowanie obrazu i schematu ciała oraz orientacji przestrzennej,
- rozwijanie ogólnej koordynacji ruchowej.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: magnetofon, płyta CD z muzyką.

5. Przebieg ćwiczenia: Dzieci biegają po sali w rytm muzyki. Na hasło słowne określające którąś z części ciała (np. prawa ręka, lewa dłoń, prawa noga) zatrzymują się i naprężają wymienioną część ciała. Inne mięśnie w tym czasie pozostają rozluźnione. Dzieci głośno mówią, jaką część ciała naprężyli mocniej, np. lewą rękę, lewą nogę, prawą stopę itp.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *potrafi pokazać i naprężyć wymienioną część ciała;*
- *potrafi w skupieniu słuchać muzyki i poleceń nauczyciela;*
- *potrafi szybko reagować na polecenia słowne;*

7. Obszar podstawy programowej:

- edukacja muzyczna – wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie; uczeń:
 - a) *realizuje proste schematy rytmiczne (ruchem całego ciała),*
 - b) *świadomie i aktywnie słucha muzyki, potem wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie.*
- wychowanie fizyczne – kształtowanie sprawności fizycznej dzieci; uczeń:
 - a) *uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną zgodnie z regułami.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak uwag.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Kozłowicz-Głowiak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koordynacja psychoruchowa, koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Skarby dla królowej.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, dla klasy, dla uczniów nadpobudliwych, dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą (klasy I–III).
3. **Cele ćwiczenia:** aktywne uczestniczenie w zabawach ruchowych, doskonalenie umiejętności chwytania i rzucania piłki, usprawnianie dużej motoryki, koncentracji uwagi na wykonywanych czynnościach, kształtowanie umiejętności spokojnego reagowania na sytuacje stresowe.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pojemnik na piłki lub obręcze gimnastyczne ułożone jedna na drugą, piłki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci (pszczoły) stoją w rzędach po 4 osoby, każde oddalone od siebie na ok. 2 m. Pierwsze dziecko stoi przed pojemnikiem z sześcioma piłkami, a ostatnie dziecko (królowa) stoi przed takim samym pustym pojemnikiem (pojemnik za dzieckiem). Na sygnał pierwszy zawodnik bierze piłkę i rzuca nią do drugiego dziecka – zadaniem drugiego zawodnika jest wówczas przekazanie piłki następnym uczestnikom zabawy (piłki rzucają się jedna za drugą, jak najszybciej) – aż dotrą one do królowej, czyli ostatniego dziecka w rzędzie, która układa piłki w „skarbcu” (pudełku). Nie wolno podnosić piłek, które upadną na ziemię. Po zakończeniu zabawy dzieci liczą, która królowa zgromadziła najwięcej skarbów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Odległość między uczestnikami uzależniona jest od umiejętności rzucania i łapania piłki przez dzieci. W wersji dla starszych dzieci pojemniki mogą być ustawione w dalszej odległości od pierwszego i ostatniego dziecka, wtedy pierwszy musi biec po piłki, a ostatni celnie trafiać w pojemnik lub – po odebraniu piłki od przedostatniego dziecka – biec z każdą piłką i układać ją w pojemniku.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Dorota Bąk, *Raz dwa trzy teraz my – scenariusze zajęć wychowania fizycznego*, Nowa Era, Warszawa 2009.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Skarby pirata.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami grafomotorycznymi.
3. **Cele ćwiczenia:** stymulacja układu dotykowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:**
 - pudełko po butach,
 - ryż, makaron lub kasza,
 - niewielkie przedmioty.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Obszerną miskę wypełniamy suchym piaskiem. Wewnątrz ukrywamy kilka przedmiotów. Dziecko, posługując się jedynie dłonią, wyszukuje ukryte przez nas przedmioty. Możemy dodatkowo przewiązać opaską oczy dziecka, a następnie poprosić go o opisanie znalezionej przedmiotu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *tworzenie wypowiedzi na konkretny temat, opisywanie przedmiotu.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Edukacja polonistyczna – uczeń:

3) tworzy wypowiedzi:

a) w formie ustnej i pisemnej: kilkudzaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie,

c) uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli uczeń ma trudności z odnalezieniem przedmiotu, nauczyciel może go naprowadzać, albo kierunkowo „trochę w prawo, w górę”, albo poprzez kierowanie ręki ucznia w miejsce ukrytego przedmiotu. Jeżeli uczeń nie chce wykonać pierwszej części ćwiczenia, tj. odszukać przedmiotu, można go poprosić, żeby najpierw opisał wypełnienie naszego pudełka. A dopiero potem przedmiot, który znajdzie lub który nauczyciel znajdzie za niego. Jeżeli uczeń samodzielnie nie podejmuje się opisu, nauczyciel zaczyna zadawać pytania, na które uczeń odpowiada.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marta Derewecka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia : ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi; ćwiczenie dla grupy, ćwiczenie dla klasy.

1. **Tytuł ćwiczenia:** SMS z pozdrowieniami
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** uczniowie klas I – III.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie zręczności, koordynacji i uważności.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłka (ew. kilka piłek).
5. **Przebieg ćwiczenia :** uczniowie siadają w dwuszeregu naprzeciwko siebie w odległości około 5-7 kroków. Pierwsza osoba z jednego rzędu toczy oburącz piłkę po podłodze do dziecka siedzącego naprzeciw w drugim szeregu. Piłka „SMS” przechodzi z jednego rzędu do drugiego, nie omijając nikogo na zasadzie : dostałem piłkę od kolegi z naprzeciwka i toczę ją do osoby kolejnej w rzędzie drugim (po skosie). W wersji dla bardziej zaawansowanych włączamy do zabawy kilka piłek równocześnie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** „uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami”.
7. **Obszar podstawy programowej :** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** przy zabawie z udziałem dzieci z ograniczeniami sprawności ruchowej i koordynacji powinny one ćwiczyć z nauczycielem, który siedzi za uczniem i pomaga w wyborze osoby, do której powinna być toczona piłka.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** „Raz dwa trzy teraz my” – scenariusze zajęć wychowania fizycznego – Katarzyna Cieciora.
10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie :** Joanna Migus-Matusiak

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: koordynacja ruchowa, nadpobudliwość

1. Tytuł ćwiczenia: *Spacer w sadzie.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla grupy, dla dzieci nadpobudliwych psychoruchowo.

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnianie koordynacji ruchowej,
- uczenie odpowiedniego reagowania na polecenia nauczyciela,
- integracja grupy,
- zachęcanie do wyrażania emocji,
- relaksacja, wyciszenie.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: sala, obszar otwarty.

5. Przebieg ćwiczenia: Nauczyciel opowiada o wycieczce do parku, lasu, sadu itp. Dzieci wykonują ćwiczenia ruchowe ilustrujące opowiadanie nauczyciela: „Dzisiaj byliśmy na wycieczce w sadzie (marsz w miejscu). Wysoko na niebie świeciło słońce (podnosimy ręce do góry). Wiał lekki wiatr (lekkie ruchy rąk w górę). W sadzie kwitły drzewa owocowe (zataczamy kółka). Zrywaliśmy jabłka (rękami pokazujemy kształt jabłek). Były soczyste i chrupiące (naśladujemy chrupanie, wyobrażamy sobie smak, wciągamy powietrze jakbyśmy je wąchali). Nad kwiatami latały pszczoły, które zapylały kwiaty (ruszamy paluszkami, naśladując lot pszczoł, mówimy „bzz, bzz”). Wokół pachniało kwiatami (wciągamy powietrze nosem, a wypuszczamy powoli ustami). Zrywaliśmy kwiaty i tworzyliśmy bukiety (nachylamy się po kwiaty, układamy w dłoniach bukiety). Widzieliśmy na płocie kota (wypinamy grzbiet w pozycji na czworakach). Jak miło i przyjemnie jest w sadzie (rozluźniamy ręce).

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata.*

7. Obszar podstawy programowej: *uczeń uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem...*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Musimy dostosować miejsce spaceru w opowiadaniu do pory roku, np. wiosną – sad, latem – las, jesienią – park. Ćwiczenie wykonujemy powoli, tak by miało funkcję relaksacyjną, wyciszającą.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Weronika Skrentna.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenia wspomagające rozwój koncentracji uwagi i umiejętność współpracy

1. Tytuł ćwiczenia: *Statki ortograficzne.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenia dla klasy, w której są uczniowie z nadpobudliwością psychoruchową.

3. Cele ćwiczenia:

- rozwijanie koordynacji słuchowo-wzrokowo-ruchowej i orientacji przestrzennej,
- rozwijanie umiejętności koncentracji uwagi,
- doskonalenie umiejętności współdziałania w grupie.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: paski papieru z zapisanymi wyrazami z trudnością ortograficzną, zasady ortograficzne zapisane na planszach, duże plansze do gry w statki, kartoniki do zakrycia wszystkich pól, przybory do pisania.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Uczniowie siedzą w kole, każdy uczeń losuje z pudełka zapisany na pasku papieru wyraz z „ó”, odczytuje go, a następnie odszukuje wśród rozwieszonych w różnych miejscach klasy zasad tę, która objaśnia pisownię wylosowanego wyrazu i ustawia się przy niej.
- Nauczyciel wydaje polecenia: „Wszystkie „wyrazy” z „ó” wymiennym podskoczą teraz na jednej nodze, wszystkie „wyrazy” z „ó” niewymiennym zrobią dziesięć przysiadów” itd.
- Wszystkie wyrazy wracają do pudełka, klasę dzielimy na dwie grupy, każda grupa otrzymuje dużą planszę do gry w statki oraz kartoniki do zakrycia pól planszy.
- Uczniowie ponownie losują dla swojej grupy wyrazy, które umieszczają na planszy, dzielą je na sylaby i zapisują na kartonikach (jeden kartonik – jedna sylaba). W grupie ustalają, w którym miejscu umieszczą ortograficzne statki.
- Plansze z zakrytymi polami umieszczamy na środku, uczniowie z obu grup na zmianę podają współrzędne kartonika (litera cyfra), który ma być odkryty. Wygrywa ta grupa, która pierwsza zlokalizuje i „zatopi” wszystkie statki przeciwnika oraz zapisze poprawnie odkryte wyrazy.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- objaśnia pisownię wyrazów z „ó”;
- dzieli wyraz na sylaby;
- odnajduje na planszy miejsce o podanych współrzędnych;
- współpracuje w grupie.

7. Obszar podstawy programowej

Uczeń:

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
- *pisze czytelnie i estetycznie, dba o poprawność ortograficzną;*
- *dzieli wyraz na sylaby;*
- *bierze udział w zabawach, respektując reguły.*

8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Dobór wyrazów z trudnością ortograficzną musi być dostosowany do potrzeb w danym zespole. Wielkość planszy (liczba pól) może być większa lub mniejsza (w zależności od możliwości dzieci). Ćwiczenie można przeprowadzić w parach podczas zajęć z mniejszą grupą dzieci.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Jolanta Głowacka, *Statki sylabowo-ortograficzne*, Seventh Sea, Warszawa 2003.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Cichoń.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową i umiejętność współdziałania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Stonoga.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie umiejętności pracy w grupie, usprawnianie koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** duża kostka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci ustawiają się jedno za drugim, chwytają się za łokcie – tworzą stonogę. Nauczyciel określa, jakie kroki ma wykonać stonoga, np. skakać na jednej nodze, dostawiać stopę do stopy, iść na palcach, na piętach, na wewnętrznej krawędzi stopy, skakać obunóż itp. Następnie rzuca kostką. Ich zadaniem jest teraz wykonanie tylu zadanych w danym momencie ruchów, ile oczek wypadnie na kostce. Dzieci muszą uważać, żeby nie puścić sąsiada i nie przewrócić się. Kiedy tak się stanie, nauczyciel rzuca jeszcze raz kostką i stonoga musi powtórzyć nieudane kroki. Ćwiczenie kończy się, gdy stonoga dojdzie w wyznaczone miejsce.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka, przestrzeganie reguł współdziałania w zespole.*
7. **Obszar podstawy programowej:** inteligencja kinestetyczna – *uczeń wie, że różne formy ruchu są mu potrzebne do skutecznego uczenia się.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Aneta Rawska, Balbina Piechocińska, Grażyna Śliwa, *Zabawy edukacyjne.*
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Beata Rodowicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: stymulacja polisensoryczna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Stymulacja polisensoryczna.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej grupy bez względu na specyficzne potrzeby edukacyjne.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie umiejętności podejmowania decyzji, stymulacja polisensoryczna.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kilka ponumerowanych, pustych słoików z nakrętkami, ocet, sól, cukier, mąka, sok z cytryny, bułka tarta, karty z tabelką.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Każdy uczeń otrzymuje kartę, na której znajduje się tabelka z 6 kolumnami (numer słoika, kolor, zapach, konsystencja, smak, nazwa) oraz z kilkoma ponumerowanymi wierszami. Uczeń podchodzi do słoika z konkretnym numerem i opisuje jego zawartość, uzupełniając kolejno kolumny tabelki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *obserwuje i prowadzi proste doświadczenia przyrodnicze, analizuje je i wiąże przyczynę ze skutkiem; tworzy wypowiedzi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza, edukacja polonistyczna – uczeń (tworzy wypowiedzi) *w formie ustnej i pisemnej: kilkudzaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Przed rozpoczęciem ćwiczenia należy uświadomić uczniów o różnorodności smaków i zapachów. Ćwiczenie można przeprowadzić z uczniami indywidualnie lub w grupie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marta Derewecka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające integrację sensoryczną

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Stymulacja przedsionkowa, proprioceptywna i dotykowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami SI, trudnościami w czytaniu i pisaniu, zaburzeniami zachowania oraz dla dzieci autystycznych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - zmniejszanie wrażliwości na bodźce dotykowe,
 - poprawa działania układu proprioceptywnego i przedsionkowego,
 - kształtowanie poczucia stronności ciała i przekraczanie linii środkowej ciała.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** huśtawka terapeutyczna, piłeczki sensoryczne różnej wielkości.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zadaniem dzieci jest bujanie się na huśtawce w pozycji siedzącej z równoczesnym łapaniem piłeczek od terapeuty i odrzucaniem.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym (...). Celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest: 1) przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii (...).
7. **Obszar podstawy programowej:** Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą: 1) czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa (...), 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie należy realizować w ramach zajęć indywidualnych.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** warsztaty – Integracja sensoryczna, Poznań 2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, pamięć, analizę i syntezę wyrazów; usprawnianie zmysłu dotyku.

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Sylabowy zawrót głowy.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy dzieci z klasy I (szczególnie z zaburzeniami koncentracji uwagi, nadpobudliwych).
- 3. Cele ćwiczenia:** doskonalenie analizy i syntezy wyrazów; utrwalenie pojęć: sylaba, zdanie; rozwijanie umiejętności budowania zdania oraz wypowiadania się.
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** przedmioty codziennego użytku, np. kubek, piłka, kredka, zeszyt, parasol, widelec, zegarek, klucze, itp. (przedmiotów powinno być więcej niż uczestników zabawy), pojemnik, aby schować dane przedmioty; karteczki z sylabami: ku, bek, pił, ka, kred, ka, pa, ra, sol, wi, de, lec, ze, ga, rek, klu, cze.
- 5. Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siadają przy wspólnym stole. Każde dziecko podchodzi do prowadzącego, który zakrywa mu oczy i wyciąga z pudełka po jednym przedmiocie codziennego użytku. Dziecko, angażując zmysł dotyku, stara się odgadnąć, co to jest i do czego służy. Następnie nauczyciel rozkłada na stole karteczki z sylabami, spośród których każde dziecko musi odnaleźć odpowiednie sylaby i ułożyć z nich nazwę wyciągniętego przedmiotu. Ostatnim etapem ćwiczenia jest ułożenie zdania z utworzonym wyrazem.
- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty; posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.*
- 7. Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zamiast sylab można przygotować karteczki z literami i z nich tworzyć wyrazy. Realizując to ćwiczenie kolejny raz, można przygotowywać różne zbiory, np.: zabawki, owoce.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację wzrokowo-ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Szyfowa praca.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów, szczególnie tych, którzy wykazują zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** dwa kawałki sznurka o długości około 3 metrów, piłka plażowa, platforma, woreczki, kosz.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zadaniem ucznia jest toczenie głową piłki plażowej po wyznaczonym przez sznury torze, a po wstaniu zebranie rozsypanych wokół woreczków, przejście na platformę i wrzucenie jej do kosza z bujającą platformą.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Nauczyciel, wprowadzając ćwiczenie, demonstruje je osobiście. Przy braku tarczy można wykorzystać woreczki i pudło.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, koordynację wzrokowo-ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Szewc.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla zespołu klasowego.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie pamięci sekwencyjnej, koordynacji wzrokowo-ruchowej, integracja zespołu, doskonalenie umiejętności rytmizacji tekstu.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tekst:
*Zepsuł mi się prawy but, musiał szewc załatać spód,
Chwycił dratwę, igłę, klej, podzelał tak, że hej.*
5. **Przebieg ćwiczenia:** W rytm wyuczonej wcześniej rymowanki dzieci przy słowach:
*Zepsuł mi się prawy but – klaszczą w dłonie,
musiał szewc załatać spód – uderzają (przed sobą) prawą ręką o lewą podeszwę,
Chwycił dratwę, igłę, klej – ponownie klaszczą w dłonie,
podzelał tak, że hej – uderzają za sobą lewą ręką o prawą podeszwę.*
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *wykonuje śpiewanki i rymowanki, uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna, wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Po kilkakrotnym powtórzeniu zabawy nauczyciel zwiększa tempo wypowiedzania rymowanki.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznany.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: stymulacja przedsionkowa, ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową i analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Szukaj piłki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy dzieci z problemami koordynacji psychoruchowej.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** platforma obrotowa, piłka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko z zasłoniętymi oczami w siadzie na platformie, wykonuje obroty dookoła osi (jeden obrót w jedną stronę i jeden w drugą stronę). Następnie głosem kieruje inne dziecko do piłki umieszczonej na kolumnie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń obdarza uwagę dzieci, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; ćwiczenie równoważne.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna i fizyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Petryk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: analiza wzrokowa, integracja sensoryczna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Szukaj przedmiotu.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne, do zastosowania podczas zajęć pozalekcyjnych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie orientacji przestrzennej,
 - utrwalanie pojęć: pod, pomiędzy, obok, bliżej, dalej, na lewo, na prawo, wyżej, niżej,
 - doskonalenie analizy oraz syntezy wzrokowej i słuchowej,
 - rozwijanie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** różne przybory użytku codziennego, stół, dywan.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel rozkłada na stoliku przedmioty codziennego użytku o zróżnicowanej strukturze, np. szczotka, książka, mazak, kubek, gąbka, chustka, łyżka, wata itp. Wydaje dziecku polecenia:
 - Wybierz ze stołu przedmiot, który jest najbardziej miękkiej, połóż go na środku dywanu.
 - Wybierz przedmiot najzimniejszy, połóż go po prawej stronie.
 - Wybierz przedmiot najtwardszy, połóż go poniżej najmniejszego itp.

Nauczyciel różnicuje polecenia – wymienia różne cechy przedmiotów dotyczące struktury, wielkości oraz miejsca położenia: nad, pod, pomiędzy, obok, bliżej, dalej, na lewo, na prawo, wyżej, niżej itp.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Weronika Skrentna.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi oraz percepcję słuchową i dotykową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tajemnicza paczka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich uczniów, szczególnie dla dzieci nadpobudliwych, mających problemy z koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie percepcji słuchowej,
 - stymulowanie układu dotykowego,
 - ćwiczenie koncentracji, uwagi dowolnej,
 - rozwijanie wyobraźni na podstawie doznań słuchowych i dotykowych,
 - ćwiczenie umiejętności kojarzenia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pudełko, muszelka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W kartonowym, zamkniętym pudełku schowana jest muszelka. Kiedy poruszamy pudełkiem, słysząc jej stukanie. Dzieci siedzą w kręgu. Tajemnicza paczka przechodzi z rąk do rąk. Każde dziecko wsłuchuje się w dźwięki, jakie wydaje pudełko, próbuje zgadnąć, co jest w nim ukryte. Gdy kartonik wróci do nauczyciela, ten delikatnie robi w nim dziurę, do której dzieci będą mogły wsadzić jedną rękę. Kartonik jeszcze raz krąży w ciszy po sali. Gdy wróci do nauczyciela, ten każe, aby dzieci powiedziały na ucho koledze z siedzącemu z lewej strony, co ich zdaniem znajduje się w pudełku (podobnie jak w zabawie głuchy telefon, tylko że każdy podaje swoją propozycję). Nauczyciel wyjmuje z pudełka muszelkę. Muszelka krąży po sali. Dzieci ją oglądają i słuchają jej szumu. Nauczyciel wyjaśnia, że ten dźwięk, który słyszą, to odgłos płynącej w ich żyłach krwi. Dzieci wsłuchują się w dźwięki swojego ciała: bicie serca, oddech, tętno.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka:*
 - *stymulowanie procesów spostrzegania, myślenia i wyobrażeń,*
 - *budzenie zaciekawienia otaczającym środowiskiem i postawy badawczej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** inteligencja przyrodnicza – budzenie zaciekawienia otaczającym światem i postawy badawczej.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenia wymagają pozytywnej atmosfery, ciszy, skupienia. Nic nie powinno absorbować uczniów, zakłócać przebiegu ćwiczenia.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Szlegel.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową, wzrokową i umiejętność współpracy w zespole

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tajemnicze kropki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie analizy wzrokowej i słuchowej,
 - bogacenie słownictwa,
 - doskonalenie umiejętności pracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** duża kostka do gry, kartoniki z wybranymi obrazkami z gier Memory.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci losują kartoniki z obrazkami do gier Memory. Wybrane dziecko rzuca kostką. Zadaniem dzieci jest położenie tych obrazków, których nazwy składają się z takiej samej liczby głosek, jak liczba oczek na kostce.
 - Dzieci losują kartoniki z obrazkami do gier Memory. Wybrane dziecko rzuca kostką – zadaniem dzieci jest położenie tych obrazków, których nazwy składają się z takiej liczby sylab, jaką wskazuje kostka, np. obrazek przedstawiający dłu-go-pi-sy: kostka pokazuje 4 oczka.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *posługuje się ze zrozumieniem określeniami głoska, litera, sylaba, umie dokonać analizy i syntezy słuchowej wyrazu.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – rozwijanie wrażliwości na cechy fonologiczne języka.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Beata Rodowicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: doskonalenie percepcji słuchowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Taniec morskiej fali.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie grupowe, indywidualne, dla dzieci z zaburzeniami równowagi, dla dzieci z zaburzoną percepcją słuchową, wzrokową oraz dla dzieci dyslektycznych.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie percepcji słuchowej i wzrokowej, wzmacnianie koncentracji na szczególe, stymulowanie kreatywnego myślenia, koordynowanie ruchu ciała.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** opowiadanie słowno-ruchowe, narysowane fale morskie, pałeczki do dyrygowania.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel mówi: „Stoisz nad brzegiem morza. Obserwujesz fale. Jedna z nich biegnie Ci na spotkanie. Kiedy chce Cię dotknąć, pokazujesz jej, by się cofnęła. Gdy powraca za chwilę, powtarzasz magiczny gest. Doskonale się rozumiecie. Jesteś dyrygentem morskich fal. Wspólnie ćwiczyć przyprawy i odpływy”. Uczeń wykonuje następnie zadania dane przez nauczyciela:
 - Stań na lekko zgiętych nogach.
 - Ręce zegnij w łokciach i przyciągnij do klatki piersiowej.
 - Zwróć dłonie na zewnątrz.
 - Kreśl całym ciałem koła, jakbyś chciał przyjąć (odchylasz się na wdechu) lub odepchnąć falę (pochyłasz się na wydechu).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - uważnie słucha wypowiedzi innych i korzysta z przekazywanych informacji;
 - przyjmuje pozycje wyjściowe;
 - wykonuje ćwiczenia równoważne.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – korzysta z informacji, wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna (w zakresie treningu zdrowotnego).
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:**
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia:** Edyta Szaraniec.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: stymulacja układu proprioceptycznego

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tapeta.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, szczególnie dla dzieci z problemami manualnymi i zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:** ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** papier format A3, ziemniaki, farba plakat.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Wykonujemy wspólnie z uczniami pieczątki z ziemniaka, wypełniamy kartki kolorowym nadrukiem.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń wypowiada się w wybranych technikach plastycznych na płaszczyźnie, posługuje się takimi środkami wyrazu, jak: kształt, barwa, faktura.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Petryk.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, pamięć, układ dotykowy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Telegraf*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy (4–5 osobowej).
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie układu dotykowego, utrwalenie wybranych figur geometrycznych – rozpoznawanie ich i nazywanie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** wzory figur geometrycznych, kartka, pisak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W ćwiczeniu bierze udział 4–5 osobowa grupa, której członkowie siadają na dywanie jedno za drugim. Dziecko siedzące na końcu dostaje od nauczyciela obrazek figury geometrycznej i jego zadaniem jest kreślenie palcem – na plecach kolegi siedzącego przed nim – takiego samego kształtu. Dzieci w tej zabawie nie mogą ze sobą rozmawiać. Dziecko siedzące jako pierwsze musi narysować na kartce figurę kreśloną mu na plecach i głośno powiedzieć jej nazwę. Uczeń siedzący na końcu weryfikuje jego odpowiedź. Następnie ten uczeń, który siedział jako ostatni, przechodzi na początek i nauczyciel pokazuje kolejną figurę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej; rozpoznaje i nazywa koła, kwadraty, prostokąty i trójkąty*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna, edukacja matematyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające układ przedsionkowy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tor przeszkód.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci wykazujących zaburzenia zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej
 - normalizowanie układu przedsionkowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** elementy klocków pianowych, trampolina, beczka.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci same układają tor przeszkód z klocków gąbkowych – ważne jest, aby zbudowały ślizgawkę i wstawiły beczkę i trampolinę. Musimy zadbać o bezpieczeństwo podczas budowania toru.
 - Każde dziecko w swoim tempie pokonuje tor, pamiętając, aby być na wszystkich jego elementach: skoki, pełzanie pod tunelem, ślizganie na brzuchu, przeturlanie się w beczce itd.
 - Po zakończeniu ćwiczenia dzieci przebudowują i doskonalą tor przeszkód, wprowadzając dodatkowe elementy lub wspólnie odkładają wszystko na miejsce
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *rozwinął sprawność fizyczną i świadomość potrzeb własnego ciała,*
 - *jest świadomy swoich fizycznych możliwości,*
 - *przestrzega reguł współdziałania w zespole.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *rozwija sprawność fizyczną i świadomość potrzeb własnego ciała,*
 - *rozwijania aktywność ruchową,*
 - *zgodnie współpracuje w grupie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dzieci wykonują zadanie indywidualnie – mogą działać na czas według innych podanych warunków.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Polly Godwin Emmons, Liz McKendry Anderson, *Dzieci z zaburzeniami integracji sensorycznej*, K.E. LIBER, Warszawa 2007.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową

1. Tytuł ćwiczenia: *Tory przeszkód.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla całej klasy.

3. Cele ćwiczenia:

- wspomaganie rozwoju koordynacji ciała,
- ćwiczenie poczucia równowagi.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: płotki, materace, linka sznurkowa, woreczki po 2 na każde dziecko, trampolina, deskorolka, skakanka, hula-hop, koszyk lub miska.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Rozgrzewka – kilka rund po ósemce,
- Materace (3 szt.) do czołgania się na brzuchu.
- Dwa niskie płotki do wykonania przeskoków (przejścia – dzieci z MPD).
- Linka sznurkowa lub skakanki (ok. 3 m) do przejścia stopa za stopą.
- Trampolina – 5 skoków.
- Bieg ze skakanką – przeskoki na dystansie 5 m.
- Pokonanie dystansu 5 m w leżeniu brzuchem na deskorolce.
- Zaznaczony dystans – ok. 4 m do biegu tyłem.
- Leżące hula-hop, skąd dzieci wykonują rzuty woreczkami do pojemnika.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej;*
- *uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*

7. Obszar podstawy programowej: wychowanie fizyczne – *kształtowanie sprawności fizycznej.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć, koncentrację uwagi, umiejętność współpracy, integrację sensoryczną, analizę wzrokową i słuchową

1. Tytuł ćwiczenia: *Trampolina imion.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie jest zalecane dla:

- dzieci, które biorą udział w zajęciach integracji sensorycznej,
- dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim,
- dzieci z zespołem Aspergera,
- uczniów z zaburzeniami zachowania,
- 4–5 osobowej grupy.

3. Cele ćwiczenia:

- rozwijanie koncentracji uwagi,
- usprawnianie koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej,
- rozwijanie ogólnej koordynacji ruchowej i sekwencyjności.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: piłka i trampolina.

5. Przebieg ćwiczenia: Skoki na trampolinie – jedno dziecko skacze na trampolinie obunóż, pozostałe stoją wkoło trampoliny. Jedno dziecko rzuca piłkę do dziecka skaczącego na trampolinie, które musi ją złapać oburącz i odrzucić do drugiego dziecka stojącego obok trampoliny (mówi jego imię) itd.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *potrafi współdziałać z innymi;*
- *potrafi chwytać piłkę oburącz;*
- *potrafi aktywnie słuchać wypowiedzi innych.*

7. Obszar podstawy programowej:

1. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń:

a) *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*

2. Wychowanie fizyczne. Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna. Uczeń:

- a) *uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami;*
b) *potrafi chwytać piłkę, rzucać nią do celu i na odległość, toczyć ją i kozłować.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak uwag.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Kozłowicz-Głowiak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Trening głośnego czytania.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy (w tym dla uczniów z porażeniem dziecięcym oraz dla dzieci z niskim postępowaniem w zakresie czytania głośnego).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie koncentracji uwagi,
 - ćwiczenie umiejętności prawidłowego czytania,
 - rozwijanie wrażliwości słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** krótki tekst, ołówek, zeszyt, długopis.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Cała grupa dzieci obecnych na zajęciach czyta wybrany tekst (czytanie chóralne).
 - Uczniowie dobierają się w pary – jedna osoba czyta, a druga śledzi czytany tekst wzrokiem – zniekształcone wyrazy podkreśla ołówkiem.
 - Następuje zamiana ról w parach.
 - Zapis w zeszytach – uczniowie zapisują w zeszytach wyrazy, których przeczytanie sprawiło im trudność.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń czyta teksty z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – w zakresie umiejętności czytania i pisania: uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty; pisze proste, krótkie zdania: przepisuje [...].
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** M. Taraszkiewicz, A. Karpa, *Nauczanie wielozmysłowe*, WSiP, Warszawa 2010, s. 59.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perskiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój spostrzegawczości i pamięci wzrokowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tydzień dzieci miał...*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzoną pamięcią.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie koncentracji uwagi,
 - doskonalenie procesów pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty z nazwami dni tygodnia, płyta z muzyką, nagranie wiersza J. Brzechwy *Tydzień dzieci miał siedmioro*, historyjka obrazkowa.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Wysłuchanie nagrania wiersza J. Brzechwy *Tydzień dzieci miał siedmioro*.
 - Układanie historyjki obrazkowej.
 - Układanie nazw kolejnych dni tygodnia w formie dywanika.
 - Przechodzenie kolejno po dniach tygodnia i jednocześnie wymawianie (na głos) ich nazw.
 - Wymienianie dni tygodnia od końca.
 - Zabawa: „Dziś jest środa, wczoraj był..., jutro będzie...”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń wymienia kolejno dni tygodnia.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – uczeń zna kolejność dni tygodnia.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Małgorzata Taraszkiewicz, Agnieszka Karpa, *Razem w szkole. Nauczanie wielozmysłowe. Poradnik dla nauczycieli kl. 1–3*, WSiP, Warszawa 2010, s. 42.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Skwierzyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Układanie zdań i dzielenie ich na wyrazy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z trudnościami w pisaniu i czytaniu.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie analizatora wzrokowo-słuchowego,
 - ćwiczenie analizy słuchowej,
 - usprawnianie syntezy zdaniowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:**
 - obrazki (pies, słoń, kaczką, biedronka, kot),
 - klocki, płyta CD z odgłosami zwierząt,
 - loteryjka wyrazowa.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci wypowiadają zdania na temat obrazków.
 - Każde dziecko wybiera jeden obrazek i układa o nim zdania.
 - Dzieci dzielą zdania na wyrazy (odkładanie klocków w szeregu: jeden wyraz – jeden klocek; wyklaskiwanie wyrazów).
 - Dzieci układają zdania bez obrazków (odkładanie klocków w szeregu), przeliczanie zdań i wyrazów.
 - Ćwiczenia relaksacyjne – naśladowanie chodu zwierząt i ich dźwięków (kot, pies, słoń, kaczką).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym (...). Celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest: 1) przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyki (...).
7. **Obszar podstawy programowej:** Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą: 1) czytanie (...), 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenia można przeprowadzić w ramach zajęć indywidualnych.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** J. Mickiewicz, *Ćwiczenia ułatwiające naukę czytania i pisania dla uczniów klas młodszych*, Dom Organizatora, Toruń 2006.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ukłony.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne lub dla grupy uczniów wykazujących trudności w pisaniu.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie manualne,
 - usprawnianie motoryki palców.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** małe pacynki, czapeczki z numerkami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel nakłada uczniowi na kolejne palce, np. małą pacynkę. Palec z pacynką kłania się, czyli zgina się i prostuje. Dzieci mogą bawić się w parach. Można też założyć dziecku na palce czapeczki z numerkami od 1–10 i podawać polecenia: „Kłania się pierwszy paluszek, kłania się piąty paluszek” itd.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *pisze czytelnie i estetycznie;*
 - *sprawnie liczy obiekty.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych; edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Sylwia Szpopper.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ukryty wyraz.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzoną analizą wzrokową i zaburzonym spostrzeganiem.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności czytania,
 - doskonalenie analizy wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** Paski ze zdaniami
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dajemy dziecku zdanie, w którym ukryty jest wyraz, np. z kategorii zwierzę. Zadaniem dziecka jest odszukanie tego wyrazu. W wersji łatwiejszej mówimy dziecku, jaki to wyraz. W wersji trudniejszej – wskazujemy tylko kategorię.

Przywieziono kartofle w workach.
W dali słyhać było gwar dzieci.
Chłopiec uciekł szybko za płot.
Wczoraj nie było słońca.
Koło śliw rosły jabłonie.
Autokar przyjechał punktualnie.
Do końca lekcji zostało pięć minut.
Paweł biegł szybko, trzymając się z poręczy.
Na mapie szukałam swojego miasta.
W lesie rosły krzaki jeżyn i malin.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształcenie umiejętności czytania.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste i krótkie teksty;
 - wyszukiwanie w tekście potrzebnych informacji.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Jaroszewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie na koncentrację uwagi, umiejętność współpracy i wyrażanie emocji

1. Tytuł ćwiczenia: Urodzinowe pudełko.

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?

- Dla grupy,
- Dla klasy,
- Dla uczniów nadpobudliwych,
- Dla uczniów z zaburzeniami funkcji poznawczych.

3. Cele ćwiczenia:

- doskonalenie umiejętności koncentracji uwagi,
- integracja zespołu klasowego,
- kształtowanie umiejętności wyrażania emocji związanych z obdarowywaniem się prezentami,
- rozwijanie umiejętności współpracy.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: ozdobione, dość duże pudełko imitujące prezent urodzinowy, ozdobione kartki z zagadkami do odgadnięcia.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Uczniowie siedzą w kręgu na dywanie.
- Z rąk do rąk w bardzo szybkim tempie (prezent musi jak najszybciej dotrzeć do solenizanta) podawane jest pudełko – czas podawania jest wyznaczony przez nastawiony minutnik.
- W momencie, gdy minutnik zaczyna dzwonić, dziecko, które w tym czasie trzyma pudełko, zostaje solenizantem i proszone jest o wyciągnięcie upominku, czyli zagadki na ozdobionej kartce (dzieci na zajęciach wcześniejszych mogą takie kartki wykonać, a nawet zapisać ułożone przez siebie zagadki).
- „Solenizant” odczytuje zagadkę. Jeżeli ją odgadnie prawidłowo, decyduje, od kogo rozpocznie się zabawa i przekazuje pudełko wybranemu przez siebie koledze. Jeżeli nie odgadnie zagadki, zabawa toczy się dalej (może być tylko zmiana kierunku).
- Nauczyciel znowu nastawia minutnik.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- potrafi rozwiązywać zagadki;
- potrafi uważnie słuchać innych i czekać cierpliwie na swoją kolej;
- stara się współpracować z innymi;
- potrafi przestrzegać reguł zabawy, gry, ćwiczenia.

7. Obszar podstawy programowej:

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się. Dbłość o kulturę języka. Początkowa nauka czytania i pisanie. Kształtowanie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych. Uczeń:
 - 1) w zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka:
 - a) *obdarza uwagą dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują.*
 5. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń:
 - 2) *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zagadki można przygotować tematycznie lub przypadkowo. U starszych dzieci – III klasa, zagadki mogą wcześniej przygotować sami uczniowie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Bernadeta Piotrowska.

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, pamięć, analizę słuchową, umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Urodziny.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?**

- Dla uczniów klasy III, którzy biorą udział w zajęciach integracji sensorycznej,
- Dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim,
- Dla dzieci z zespołem Aspergera,
- Dla uczniów z zaburzeniami zachowania,
- Dla całej klasy.

3. **Cele ćwiczenia:**

- integracja zespołu klasowego,
- usprawnianie pamięci, uwagi i koncentracji,
- usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowo-słuchowej.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** niepotrzebne.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Umawiamy się z jednym dzieckiem, że obchodzi dzisiaj urodziny. Kolejno podchodzą do niego uczestnicy zabawy, składają życzenia i mówią, jaki przynieśli prezent. Jubilat musi w dowolnej kolejności powtórzyć zestaw otrzymanych prezentów. Zadanie można utrudnić w ten sposób, że jubilat musi wymienić prezenty w kolejności ich otrzymania.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

- *potrafi wymienić zestaw otrzymanych prezentów;*
- *potrafi współpracować z innymi dziećmi;*
- *potrafi aktywnie słuchać wypowiedzi innych.*

7. **Obszar podstawy programowej:**

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się. Dbłość o kulturę języka. Uczeń:
 - a) *obdarza uwagą dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują, komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia;*
 - b) *w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, dostosowuje ton głosu do sytuacji.*
2. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń:
 - a) *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak uwag.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Kozłowicz-Głowiak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Usłysz głoskę.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy uczniów mających trudności z analizą słuchową wyrazów.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie analizy słuchowej,
 - usprawnianie koordynacji słuchowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pałeczki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci otrzymują pałeczki. Nauczyciel wymawia wyrazy. W momencie, gdy dziecko usłyszy podaną wcześniej głoskę, stuka w stół pałeczką. Za najszybsze prawidłowe stuknięcie dziecko otrzymuje punkt.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty;*
 - *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, zdanie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Sylwia Szpopper.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające zmysł słuchu oraz koncentrację uwagi

1. Tytuł ćwiczenia: *Usłysz szept.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów z zaburzoną percepcją słuchową oraz koncentracją uwagi.

3. Cele ćwiczenia:

- uwrażliwienie percepcji słuchowej,
- doświadczenie ciszy rozumianej jako przeciwieństwo hałasu,
- doskonalenie umiejętności kojarzenia dźwięku z jego źródłem,
- pogłębianie świadomości relacji społecznych.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: kartki, przybory do pisania lub rysowania klocki, kreda.

5. Przebieg ćwiczenia:

Wersja I: Nauczyciel zachęca dzieci, aby nasłuchiwały dźwięków dochodzących z sali i spoza niej. Jeśli któreś dziecko coś usłyszy – mówi o tym szeptem.

Wersja II: Znajdując się w wygodnej pozycji, dzieci nasłuchują tego, co do nich dociera – jednocześnie rysują lub zapisują usłyszane dźwięki na kartce.

Wersja III: Dzieci są rozproszone po sali. Nauczyciel siedzi na linii kręgu i szepce imiona dzieci. Dziecko, które słyszy swoje imię, podchodzi bezszelestnie i również siada na linii okręgu.

Wersja IV: Nauczyciel siedzi z dziećmi w kręgu. Szepce kolejno imiona dzieci. Dziecko, które słyszy swoje imię – bezszelestnie wstaje i idzie wykonać jakieś zadanie, np. narysować drzewo, ułożyć wieżę z klocków, napisać na tablicy swoje imię itp.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka:*

- *rozwijanie wyobraźni przestrzennej,*
- *stymulacja planowego spostrzegania,*
- *rozwijanie koordynacji słuchowo-ruchowej.*

7. Obszar podstawy programowej:

- treści stymulujące inteligencję kinestetyczną,
- psychomotoryka.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Wersję IV można wykorzystać, sprawdzając obecność lub wtedy, gdy chcemy, aby zadanie było wykonywane przez uczniów w różnym czasie (uczniowie, którzy potrzebują więcej

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

czasu na wykonanie danego zadania są wyczytywani przez nauczyciela na początku). Zabawa ta ćwiczy u uczniów umiejętność oczekiwania na swoją kolej – może to być także głównym celem tej zabawy.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego postawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Szlegel.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Usprawnianie analizatora wzrokowego.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z trudnościami w czytaniu.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie analizatora wzrokowego w zakresie różnicowania,
 - ćwiczenie logicznego myślenia,
 - ćwiczenie pamięci wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** dwa obrazki takiej samej treści różniące się drobnymi szczegółami, kredki, loteryjka literowa.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci otrzymują dwa obrazki, znajdują różnice i zaznaczają je na pierwszym obrazku.
 - Zastanawiają obrazki i mówią, co zapamiętały.
 - Kolorują pierwszy obrazek wg instrukcji, drugi wg własnego uznania.
 - Układają tytuł do obrazka z loteryjki literowej.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym (...). Celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest: 1) przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości (...).*
7. **Obszar podstawy programowej:** *Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą: czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można przeprowadzić indywidualnie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** *Radzę sobie coraz lepiej. Materiały do pracy w domu, Nowa Era.*
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie usprawniające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Uzupełnianie obrazka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - utrwalanie określeń słownych dotyczących stosunków przestrzennych,
 - analiza polecenia słownego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka papieru białego, kolorowe kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Nauczyciel rozdaje uczniom kredki i kartki.
 - Tłumaczy, na czym polega zadanie: rysowanie elementów obrazka zgodnie z instrukcją słowną. Nauczyciel czyta zdanie po zdaniu, powtarzając je 2 razy.
 - Uczeń samodzielnie wykonuje ilustrację w określonym czasie.
 - Po skończeniu ilustracji nauczyciel jeszcze raz czyta polecenia, a uczeń sprawdza, czy poprawnie wykonał zadanie.

Treść zadania:

1. Na środku kartki narysuj czarny dom z oknami i drzwiami.
 2. Zielony komin narysuj po prawej stronie dachu.
 3. Nad kominem narysuj szary dym.
 4. Po prawej stronie domu narysuj czerwony płot.
 5. Po lewej stronie domu narysuj niebieską budę dla psa.
 6. Nad domem po lewej stronie narysuj żółte słońce.
 7. Przed domem narysuj zieloną trawę.
 8. Na płocie narysuj szarego kota.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Nauczyciel czyta zdania głośno i wyraźnie dbając, o ciszę w klasie. Modyfikuje teksty, zmienia je w razie potrzeby, skraca lub zwiększa treść. Dostosowuje tempo pracy do możliwości dzieci.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Magdalena Furmaniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia : ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, umiejętność radzenia sobie z frustracją, umiejętność współpracy, wyrażanie emocji, ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych; ćwiczenie dla grupy, dla klasy.

1. **Tytuł ćwiczenia:** W cztery strony.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** uczniowie klas I – III, szczególnie nadpobudliwi.
3. **Cele ćwiczenia:** normalizowanie układu przedsionkowego i proprioceptywnego, usprawnianie dużej motoryki, integracja zespołu ćwiczącego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** mocne, grube linki o długości około 5 – 6 metrów, (liczba linek : 4 osoby do jednej linki), woreczek dla każdego uczestnika.
5. **Przebieg ćwiczenia:** dzieci dobierają się czwórkami równymi pod względem siły. Każda czwórka dostaje linkę mocno związaną w koło. Czwórki ustawiają się tak, aby każde dziecko mogło uchwycić linkę w równym odstępie od sąsiada. Chwytają linkę oburącz. Z tyłu za każdym uczestnikiem w odległości 2 kroków prowadzący kładzie woreczek. Na sygnał nauczyciela dzieci odwracają się w stronę swoich woreczków, a linkę trzymaną dotąd oburącz, chwytają jedną ręką. Na drugi sygnał każdy stara się uchwycić swój woreczek. To wymaga równoczesnego ciągnięcia z całych sił trzymanej linki. Wygrywa ten, kto pierwszy uchwyci swój woreczek.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** „uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami”.
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji :** bardzo istotne jest dobranie wspólnie ćwiczących zgodnie z ich możliwościami wytrzymałościowymi i siłowymi. Najczęściej jednak wygrywa ten, kto najszybciej zareaguje na sygnał.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Roman Trześniowski
10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie :** Joanna Migus-Matusiak

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Warcaby ruchowe.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie obrazu i schematu ciała oraz orientacji przestrzennej, doskonalenie słuchu i reakcji na sygnał dźwiękowy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zbędne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli uczniów na dwa zespoły i oznacza je szarfami w dwóch kolorach. Zespoły stają naprzeciwko siebie w dużej odległości. Są pionkami na szachownicy i poruszają się zgodnie z komendami prowadzącego podawanymi na zmianę obu zespołom, np. **białe** – *dwa kroki w przód*, **czarne** – *jeden krok w lewo*, **białe** – *jeden przysiad*, **czarne** – *dwa podskoki w przód* itp. Gdy oba zespoły spotykają się, prowadzący musi wydać takie polecenia, aby „pionki” mogły minąć się.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Gdy nie mamy szarf w kolorach „warcabowych”, stosujemy dostępne barwy.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznan.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające integrację sensoryczną

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wariacje z piłeczką.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami SI, trudnościami w pisaniu i czytaniu, zaburzeniami mowy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawa jakości odbierania, przesyłania i organizowania bodźców sensorycznych;
 - ćwiczenie planowania ruchowego i obustronnej koordynacji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłeczki sensoryczne, płyta CD z muzyką.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci wykonują szereg czynności: rzucanie, łapanie, przerzucanie piłeczki: z ręki do ręki, podrzucenie – klaśnięcie – złapanie; podrzucenie (2x) – klaśnięcie – złapanie; podrzucenie – klaśnięcie w uda – złapanie itp. Ćwiczenie do wykonania w pozycji siedzącej, stojącej, w połączeniu z marszem.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym (...). Celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest: 1) przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii (...).
7. **Obszar podstawy programowej:** Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą: 1) czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa (...), 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie najlepiej stosować podczas zajęć indywidualnych.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** warsztaty – Integracja sensoryczna, Poznań 2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i pamięć

- 1 **Tytuł ćwiczenia:** *Warstwy lasu.*
- 2 **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
- 3 **Cele ćwiczenia:** doskonalenie umiejętności koncentracji uwagi i pamięć, kształcenie koordynacji psychoruchowej.
- 4 **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** płyta CD (piosenka *Korale jesieni*), kartoniki z nazwami poszczególnych warstw lasu.
- 5 **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci losują po jednym kartoniku z napisami: drzewo, podszyt, runo, ściółka. Mają je przeczytać i podzielić się na grupy, w których będą osoby z takimi samymi nazwami. Dzieci głośno przedstawiają nazwę swojej grupy, np. drzewa, podszyt itd. Nauczyciel mówi: „W lesie drzewa rosną najwyżej – grupa drzew wstaje, unosi ręce i porusza nimi na boki. Niższe od drzew są rośliny rosnące w warstwie podszytu – są to krzewy i małe drzewka” (grupa wstaje i kładzie ręce na biodra). Jeszcze niżej rosną rośliny w warstwie runa (grupa wstaje, a następnie klęka). Dno lasu wyścieta ściółka, grupa ściółki wstaje, a następnie kładzie się”. Następnie dzieci poruszają się swobodnie po dywanie w rytm piosenki. Gdy muzyka cichnie, każdy obrazuje pozycją ciała odpowiednią dla swojej grupy warstwę lasu. Dzieci wymieniają się kartonikami i powtarzamy zabawę do momentu, gdy każde dziecko będzie „reprezentowało” każdą warstwę lasu. Na koniec zabawy dzieci wymieniają nazwy warstw lasu od najwyższej do najniższej.
- 6 **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - poznanie elementarnych faktów przyrodniczych dotyczących własności materii i zjawisk.
 - tworzenie warunków do aktywności ruchowej dziecka.
 - nawiązywanie bliskich, pozytywnych kontaktów z innymi.
 - stwarzanie okazji do ekspresji muzycznej, emocjonalnej i ruchowej.
 - wzbogacanie słownictwa dzieci.
 - uczeń wie, że las zbudowany jest warstwowo.
- 7 **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza – wychowanie do rozumienia i poszanowania przyrody ożywionej.
- 8 **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
- 9 **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
- 10 **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Beata Rodowicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia : ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, analizę wzrokową; ćwiczenie dla grupy.

1. **Tytuł ćwiczenia:** Wesołe podskoki
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** uczniowie klas I – III.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie skoków na prawej i lewej nodze,
 - wspomaganie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - ćwiczenie skoczności.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** wycięte z papieru stopy (liczba jest uzależniona od zawansowania grupy i jej możliwości ruchowych).
5. **Przebieg ćwiczenia:** dzieci utrwalają rozpoznawanie stron ciała w trakcie wykonywania poleceń nauczyciela typu : unieś prawą rękę, dotknij prawą ręką lewego ucha itp. Następnie nauczyciel pokazuje uczniom wycięte stopy i wspólnie ustalają, która stopa jest prawa, a która lewa. Wykonują pojedyncze próby skoków według instrukcji opartej na wyciętej stopie. Potem prowadzący układa wzór typu : pojedyncza stopa prawa, następnie dwie stopy, pojedyncza prawa, dwie stopy, pojedyncza prawa, dwie stopy. Uczniowie skaczą po kolei zgodnie ze wzorem (na jednej nodze, na dwóch, ze zwróceniem uwagi, na której nodze skaczą jednonóż). Nauczyciel zmienia wzór stóp w zależności od stopnia zaawansowania uczniów w tego rodzaju ćwiczeniach.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** „uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami”.
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** ćwiczenie można wykonywać na boisku szkolnym, na piaskowym podłożu i rysować stopy kredą lub patykiem.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** „Raz dwa trzy teraz my” - scenariusze zajęć wychowania fizycznego – Dorota Bąk.
10. **Imię i Nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Migus-Matusiak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć słuchową, umiejętność koncentracji uwagi

1. Tytuł ćwiczenia: *Widzę dźwięki.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla grupy, w której są uczniowie z nadpobudliwością psychoruchową.

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnianie pamięci słuchowo-ruchowej,
- stymulowanie układu proprioceptywnego,
- doskonalenie umiejętności koncentracji uwagi.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: instrumenty perkusyjne, ilustracje instrumentów perkusyjnych, różne przedmioty wydające dźwięki (pęk kluczy, gwizdek, szklanka i łyżeczka, monety, foliowa torebka, gazeta, butelka wypełniona częściowo wodą itp.).

5. Przebieg ćwiczenia:

- Uczniowie siedzą w kole: nauczyciel wystukuje na bębnie rytm – chętny uczeń, wyklaskując, odtwarza go. Cała klasa powtarza.
- Uczniowie siedzą w kole. W jego środku znajduje się pudełko, a w nim różne przedmioty wydające dźwięki (pęk kluczy, gwizdek, szklanka i łyżeczka, monety, foliowa torebka, grzechotka i inne instrumenty perkusyjne, gazeta, butelka wypełniona częściowo wodą itp.). Nauczyciel prezentuje przedmioty i wydawane przez nie dźwięki.
- Uczniowie odwracają się tyłem do środka koła, starając się zachować ciszę. Wyznaczony uczeń podchodzi do pudełka, wybiera jeden z przedmiotów, wydobywa dźwięk. Zadaniem uczniów jest rozpoznanie, o jaki przedmiot chodzi.
- Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy: jedna grupa otrzymuje instrumenty perkusyjne – uczniowie umawiają się, w jakiej kolejności będą wydobywać z nich dźwięki, układają wzór z kartoników z ilustracjami instrumentów i odtwarzają ułożony wzór. Zadaniem drugiej grupy jest ułożenie kartoników z ilustracjami instrumentów w takiej kolejności, w jakiej zagrali koledzy. Następuje zamiana ról.
- Zabawa **memory dźwiękowe**: dwoje uczniów wychodzi z klasy, pozostali w parach umawiają się, jakie dźwięki będą wydawać (wykorzystując do tego celu własne ciało: klaszcząc, tupiąc, klepiąc uda, itp.). Uczniowie, którzy wrócili do klasy na zmianę „odkrywają dwie karty”, wskazując kolegów, którzy mają zaprezentować swój dźwięk. Ich zadaniem jest odkrycie pary wydającej te same odgłosy. Wygrywa uczeń, który odkryje najwięcej par.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- gra na instrumentach perkusyjnych,
- odtwarza podane wzory rytmiczne,

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *rozpoznaje przedmioty na podstawie dźwięku,*
- *bierze udział w zabawach, respektując reguły i współpracując z innymi dziećmi.*

7. Obszar podstawy programowej:

Uczeń:

- *gra na instrumentach perkusyjnych proste rytmy i wzory rytmiczne,*
- *realizuje gestem oraz ruchem proste rytmy,*
- *bierze udział w zabawach, respektując reguły.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji: Lucyna Bzowska, Renata Kownacka, *Uczymy się bawiąc. Klasa trzecia*, Klanza, Poznań 2002.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Elżbieta Cichoń.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, motywację do nauki, koordynację

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Więcej czy mniej?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie umiejętności koncentracji uwagi,
 - motywowanie do nauki,
 - ćwiczenie pamięci,
 - nauka liczenia,
 - analiza i synteza wzrokowa.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kostki do gry, drewniane klocki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci po kolei rzucają na podłogę kostki i pokazują wszystkim liczbę wyrzuconych oczek. Następnie wybierają tyle drewnianych klocków, ile oczek zostało wyrzuconych (klocki mogą być różnej wielkości). Po kilku rundach dzieci liczą zebrane klocki, a następnie układają wieżę z wszystkich zebranych przez siebie klocków. Wygrywa dziecko, którego wieża jest najwyższa i się nie przewróci.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 (bez algorytmów działań pisemnych); sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Weronika Skrentna.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa, koncentracja uwagi, umiejętność radzenia sobie z frustracją, umiejętność współpracy; ćwiczenie dla klasy, dla uczniów nadpobudliwych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wiewiórki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone dla klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** integracja grupy, doskonalenie szybkości i dokładności wykonywania ćwiczeń.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** skakanki, materac, woreczki (trzy razy więcej niż jest dzieci).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci układają na obwodzie dużego koła pętle ze skakanek „dziuple wiewiórek”. W środku koła znajduje się materac „drzewo orzechowe”, na którym są rozłożone woreczki. Materaca pilnuje „gospodarz” (pierwszy tę funkcję powinien pełnić nauczyciel). Na sygnał rozpoczynający zabawę „wiewiórki” starają się dobiec do materaca, zabrać jeden z „orzechów” i wrócić z nim do „dziupli”. „Wiewiórka”, którą dotknie „gospodarz”, musi oddać zabrany orzech, wrócić do swojej dziupli i dopiero wtedy może ponownie włączyć się do zabawy. Na końcu dzieci liczą zdobyte „orzechy” i, jeśli trzeba, dzielą się z dzieckiem, któremu nie udało się przygotować zapasów na zimę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Dorota Bąk, *Raz dwa trzy teraz my – scenariusze zajęć wychowania fizycznego*, Nowa Era, Warszawa 2009.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę wzrokową, motywację do nauki i aktywności.

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wizytówki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z zaburzoną analizą i syntezą wyrazów.
3. **Cele ćwiczenia:** utrwalenie znajomości liter, doskonalenie analizy i syntezy wzrokowej i słuchowej wyrazów, usprawnianie koncentracji uwagi i spostrzegawczości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki w formie wizytówek z wydrukowanymi nazwiskami lokatorów: R. Ciekaw, J. Rozalek, Wiera Koc, Roman Skiz, T. Kowada, Piotr Kniech, Eryk Kelt, alfabet ruchomy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel prezentuje dzieciom kartoniki w formie wizytówek z wydrukowanymi nazwiskami lokatorów: *R. Ciekaw, J. Rozalek, Wiera Koc, Roman Skiz, T. Kowada, Piotr Kniech, Eryk Kelt.* Informuje dzieci, że w każdym imieniu i nazwisku kryje się nazwa zawodu, który wykonuje ta osoba. Zadaniem uczniów jest odgadnięcie, jakie to zawody. Dla ułatwienia wykonania zadania dzieci muszą ułożyć z alfabetu ruchomego treść wylosowanej wizytówki i przestawiając kolejność liter, dojść do rozwiązania. Nauczyciel może również podpowiadać rozwiązanie za pomocą zagadek (krawiec, kolejarz, kierowca, kominiarz, adwokat, pirotechnik, elektryk).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozumie sens kodowania i dekodowania informacji; zna wszystkie litery alfabetu.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Do zabawy można włączyć elementy zagadek ruchowych naśladowczych jako odpowiedź ucznia.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** -
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie kinezylogii edukacyjnej – stymulacja zmysłów węchu, smaku, wzroku

1. Tytuł ćwiczenia: *Woda – mój przyjaciel.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów z zaburzeniami w sferze integracji sensorycznej, głównie w zakresie zmysłów węchu i smaku.

3. Cele ćwiczenia:

- uświadomienie znaczenia wody w życiu planety i organizmu człowieka,
- doskonalenie koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej,
- nabywanie umiejętności relaksacji i wizualizacji.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

- magnetofon,
- kaseta z muzyką relaksacyjną,
- ilustracje przedstawiające wykorzystanie wody,
- kredki woskowe,
- napoje: coca-cola, sok owocowy, woda mineralna, napój gazowany,
- jednorazowe kubeczki.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Lekcję inicjujemy od ustnej zagadki: „Służy do picia, służy do mycia, bez niej na Ziemi nie byłoby życia” (woda).
- Dzieci rozpoznają odgłosy wody – „Czy rozpoznajecie odtwarzane dźwięki? Masaż uszu pomoże wam w tym zadaniu (kapturek myśliciela)”. Dzieci rozpoznają kolejne dźwięki i je nazywają (morze, deszcz, ściekające krople z kranu itp.).
- Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Każda otrzymuje cztery butelki z różnymi napojami. Zadanie polega na rozpoznaniu za pomocą różnych zmysłów (węchu, smaku, wzroku), co znajduje się w butelce. Następnie dzieci wymieniają różnice między czystą wodą a innymi napojami. Chętni uczniowie piją wodę.
- Kolejnym etapem jest relaksacja, wizualizacja i integracja grupy – „Wyobraźmy sobie, że jesteśmy kroplami wody, które spadają z nieba (punkty przestrzeni). Patrzymy na ziemię, na którą padają krople wody (punkty ziemi). Teraz swoje wyobrażenia przenieśmy na kartkę papieru”. Dzieci dorysowują twarze wyciętym z kartonu kroplom wody. Po wykonaniu zadania przyklejają swoje prace do kartonu, na którym narysowana jest wielka szklanka – integracja wody (grupy).
- Uczniowie dziękują sobie za wspólną zabawę, improwizując taniec wody.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *kształtowanie pozytywnego stosunku do nauki, rozwijanie ciekawości poznawczej;*
- *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych.*

7. Obszar podstawy programowej: inteligencja przyrodnicza:

- *uświadomienie dzieciom wzajemnej zależności człowieka i świata przyrody,*
- *budzenie zaciekawienia otaczającym światem i postawy badawczej.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:

- Napoje, oczywiście, są w nieoznakowanych butelkach – dzieci korzystają z kubeczków jednorazowych.
- Zestaw napojów można zmodyfikować, np. herbata, kompot itd.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Iwona Dzierga, *Twórcza kinezylogia w praktyce*.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Omańska-Piszc.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: wspomaganie umiejętności współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wspólne rysowanie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności pracy w grupie,
 - kształtowanie pozytywnej postawy wobec siebie i innych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki papieru A4 (tyle, ile jest dzieci), po dwa komplety kredek na jednym stoliku, nagranie (melodia lub piosenka marszowa).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie podzieleni są na grupy. Każda grupa staje wokół swojego stolika. Przed każdym dzieckiem leży kartka A4. Dzieci chodzą wokół stolika w rytm muzyki. Kiedy muzyka cichnie, zatrzymują się i zaczynają rysować rysunek na zadany temat. Kiedy usłyszą muzykę, przerywają pracę i zaczynają chodzić w rytm muzyki wokół stołu. Kiedy muzyka cichnie, zatrzymują się i dorysowują rysunek, przy którym się zatrzymali. Powtarzamy te czynności do momentu, w którym prowadzący stwierdzi, że obrazki są już gotowe. Wspólnie wybieramy obrazki, które są najciekawsze.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna – wyrażanie własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych; edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzńska-Romańska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wspólny obraz.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, które nie umieją współpracować.
3. **Cel główny ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności współpracy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci łączymy w pary. Wyjaśniamy dzieciom, że kolega ma dla nich narysować rysunek, który później pokolorują. Jedno dziecko na swojej kartce rysuje ołówkiem tylko to, o co prosi go kolega. Po 10 minutach następuje zmiana ról. Następnie dzieci wymieniają się kartkami i kolorują rysunek.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *budowanie przez dziecko pozytywnego obrazu siebie w kontakcie z innymi ludźmi,*
 - *rozwijanie spontanicznej ekspresji plastycznej dziecka.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *współpracuje z innymi w zabawie, nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych,*
 - *wypowiada się w różnych technikach plastycznych na płaszczyźnie,*
 - *podejmuje działalność twórczą.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Jaroszewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wybieramy się na zakupy świąteczne.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo, z zaburzoną koordynacją wzrokowo-ruchową.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej, usprawnianie umiejętności grafomotorycznych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kasetą z muzyką relaksacyjną, ilustracje przedstawiające sowę, słonia, Mikołaja; choinki, mazaki, kartony, sznurek, woda mineralna.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Rozwiązanie zagadki:
Co to za kochany święty
Co przynosi nam prezenty?
– picie wody, punkty na myślenie, ruchy naprzemienne,
– tworzenie skojarzeń do wyrazu „prezent”.
Dzieci ruszają do miasta na świąteczne zakupy (ruchy naprzemienne) zgodnie z opowiadaniem nauczyciela: „Zatrzymujemy się przed witryną sklepu z zabawkami (pozycja Dennisona). Ruszamy w dalszą drogę (ruchy naprzemienne). Dochodzimy do miejsca, gdzie sprzedawane są choinki (rysowanie oburącz). Ruszamy w dalszą drogę (ruchy naprzemienne). Zatrzymujemy się. Zobaczyliśmy Mikołaja i jesteśmy bardzo zdziwieni (punkty na myślenie). Mikołaj mówi tak cicho, że nic nie słyszymy (kapturek myśliciela, rysowanie oburącz postaci Mikołaja). Wracamy do domu po rozłożonych na dywanie ze sznurka dwóch „leniwych ósemkach” („leniwe ósemki”). Po długiej wędrówce zobaczyliśmy dom (picie wody). Jesteśmy bardzo zmęczeni (energetyczne ziewanie). Kładziemy się spać (pozycja Dennisona).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń bierze udział w zabawach, minigrach i grach terenowych, respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego.
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna – w zakresie sportów całego życia i wypoczynku.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** materiały z warsztatów terapeutycznych.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Edyta Szaraniec.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wydzieranka jesienna.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z dysgrafią.

3. **Cele ćwiczenia:**

- ćwiczenie sprawności rąk,
- ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- ćwiczenie orientacji przestrzennej.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ilustracja „Jesień”, wycinanka, blok rysunkowy, klej, sylwety ptaków.

5. **Przebieg ćwiczenia:**

- Wydzieranie z wycinanki drzew, krzewów, liści, grzybków, chmur i innych elementów potrzebnych do kompozycji „Jesień”.
- Przyklejanie elementów wydzieranki i sylwet ptaków wg instrukcji nauczyciela.
- Kolorowanie ptaków i ozdabianie pracy.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

- *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym (...).*
- *celem kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest: przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii praktyki, dotyczących przede wszystkim tematów i zjawisk bliskich doświadczeniom uczniów.*

7. **Obszar podstawy programowej:** *umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie.*

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie to można przeprowadzić na zajęciach indywidualnych lub z całą klasą.

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Wiesława Bednara.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wykonywanie krajobrazu różnymi technikami plastycznymi według instrukcji.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami grafomotorycznymi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozluźnienie napięcia mięśniowego rąk,
 - usprawnienie końców palców,
 - usprawnienie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - wyrobienie odpowiedniej szybkości ruchów i udoskonalenie ich precyzji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** farby, kredki, plastelina, grysik lub mak (piasek), klej, kolorowy papier.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń przygotowuje wszystkie niezbędne materiały. Zaczynamy od wykonania kilku ćwiczeń rozluźniających, np. pajacyków, podskoków z wymachem rąk, zabawy w dyrygenta, stukania paluszkami o blat tak, jakby padał deszcz itp.
Część właściwa zajęć: Uczeń wypełnia obrazek przygotowany przez nauczyciela według instrukcji.
Przykładowe polecenia:
 - Ścieżki posmaruj klejem i wysyp grysikiem lub makiem (piaskiem).
 - Wyklej je kawałkami kolorowego papieru.
 - Dom – pomaluj kredkami.
 - Słońce i dym – pomaluj farbami.
 - Górze i kamienie zalep plasteliną.
 - Pola i łąki pokoloruj woskowymi kredkami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - Edukacja polonistyczna – uczeń *pisze czytelnie i estetycznie.*
 - Edukacja plastyczna – uczeń *podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Mazur-Nowak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych, z niepełnosprawnością ruchową, z zaburzeniami zachowania

1. Tytuł ćwiczenia: *Wyprawa na plażę (opowieść ruchowa).*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla grupy.

3. Cele ćwiczenia:

- relaksacja i wyciszenie,
- koordynacja psychoruchowa,
- prawidłowe reagowanie na polecenia nauczyciela.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: ręczniki, sala gimnastyczna, płyty z muzyką.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Dzieci wykonują polecenia nauczyciela: „Rozkładamy przed sobą ręczniki, kładziemy się na nich, zamykamy oczy, wyobrażamy sobie, że jesteśmy na plaży (można tu włączyć muzykę relaksacyjną)”.
- Dzieci kładą się na ręcznikach na brzuchu, naśladują różne style pływania, np. żabką.
- To samo ćwiczenie wykonują, kładąc się na plecach, machają nogami jakby pływały.
- Dzieci wstają, udają, że otrzepują z wody kolejne części ciała: włosy, prawą rękę, lewą rękę, prawą nogę, lewą nogę.
- Podnoszą z podłogi ręczniki, udają, że wycierają plecy (wykonują ruchy, trzymając ręcznik z tyłu na skos, raz w jedną, następnie w drugą stronę).
- Biorą ręczniki w rękę, trzymając za dwa brzegi – naśladują fale.
- Dwoje dzieci trzyma jeden ręcznik, każde trzyma z jednej strony za narożnik – kołyszają ręcznikiem na zmianę w obie strony, naśladując hamak.
- Kładą ręczniki ponownie przed sobą – udają, że wsiadają do pontonu, siadają na środku, wykonują ruchy jakby wiosłowały.
- Czas na posiłek – dzieci kładą się na brzegu ręcznika, zawijając się w niego, turlają się, udają hot-dogi, turlają się w różnym tempie i w różnych kierunkach.
- Na koniec znów rozkładają ręczniki przed sobą i kładą się na nich, udając, że leżą na plaży, odpoczywają.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną;
- rozumie umowne znaczenie rekwizytu i umie posłużyć się nim w odgrywanej scenie.

7. Obszar podstawy programowej: uczeń uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem...

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji:** źródło nieznane.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Weronika Skrentna.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenia wspomagające wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wyrzucam złość.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** cała klasa.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwiązywanie problemów wychowawczych w klasie
 - umiejętność i ukierunkowane wyrażanie emocji
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki, koperta
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dzieci otrzymują od nauczyciela karteczki i kopertę.
 - w trakcie całego dnia nauki w szkole zapisują na nich swoje negatywne emocje, uczucia, niepowodzenia, które je w danym momencie trapią a o których nie chcą rozmawiać.
 - na koniec dnia nauczyciel zbiera wszystkie dzieci i pyta czy chcą o tym porozmawiać, zachęca je do tego i wspólnie omawiają negatywne emocje i jak sobie z nimi poradzić - jeżeli nie chcą to sami wymyślają co z tymi kartkami chcą zrobić
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** sprzyjanie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym
7. **Obszar podstawy programowej:** etyka, edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** uczeń nie ma obowiązku podzielenia się z kimkolwiek swoimi odczuciami, zadaniem nauczyciela zaś jest wskazanie mu sposobów efektywnego i właściwego radzenia sobie z sytuacjami problemowymi.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Furmaniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, umiejętność współpracy, ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wyścig kretów.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla uczniów klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie ogólnej sprawności ruchowej, integrowanie zespołu, usprawnianie układu dotykowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zbędne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Wszyscy uczestnicy stają w rzędzie w rozkroku blisko siebie. Dzieci stojące na końcu rzędu przechodzą na czworakach między nogami współćwiczących i ustawiają się w rozkroku na przedzie. Gdy tam już się znajdują, wówczas następny gracz przedostaje się na czoło rzędu. Gdy pierwszy powróci znów na swoje miejsce, woła „gotów” i podnosi rękę. Grę można rozpocząć od pierwszych stojących w rzędzie z tą różnicą, że przedostają się oni na koniec rzędu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami, współpracuje z innymi w zabawie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne, edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** autor nieznany.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marianna Chojnacka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: wspomaganie rozwoju manualnego przy zaburzeniach grafomotorycznych oraz procesów poznawczych

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Zabawa w praczkę.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy, szczególnie dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki.
- 3. Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie małej motoryki, koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - zrozumienie pojęcia liczby w zakresie ilościowym,
 - zrozumienie istoty systemu dziesiętkowego.
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty, na których naklejone są cyfry od 0 do 9 (pod spodem każdej karty narysowane są kreseczki w ilości odpowiadającej danej cyfrze), odpowiednia liczba klamerek w dwóch kolorach.
- 5. Przebieg ćwiczenia:** Dziecko z zamkniętymi oczyma wodzi palcem po cyfrze, którą musi rozpoznać. Po rozpoznaniu i nazwaniu cyfry przypina do kartki tyle klamerek, ile wskazuje rozpoznana cyfra. Następnie odwraca kartkę i sprawdza poprawność wykonanego ćwiczenia, porównując liczbę przypiętych klamerek do liczby narysowanych kresek. Można łączyć dwie cyfry, tworząc liczby dwucyfrowe i umówić się z uczniem, że klamerki drugiego koloru oznaczają liczbę dziesiątek.
- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń sprawnie liczy obiekty.*
- 7. Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – *wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci.*
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego dokonano adaptacji i modyfikacji:** Gabriela Badura-Strzelczyk, *Pomóż mi zrobić to samemu. Jak wykorzystać idee Marii Montessori we współczesności*, Kraków 1998.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzńska-Romańska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koordynacja psychoruchowa, koncentracja uwagi, analiza wzrokowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zabawa z ciastem.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane jest dla dzieci, które mają problemy z grafomotoryką.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwój ruchowy ręki,
 - rozwój koordynacji oko-ręka,
 - kształtowanie somatognozji,
 - oddziaływanie polisensoryczne: dotyk, smak, węch, propriocepcja (poprzez chwytywanie ciasta, ściskanie, dostrzeganie ręki, która jest zanurzona w cieście).
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ciasto lub ciasto lina.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Formujemy z mokrego surowego ciasta różne figury, postacie.
 - Zamykamy rękę w pięść i otwieramy.
 - Zanurzamy rękę w cieście.
 - Ugniatamy ciasto.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - edukacja polonistyczna: uczeń *pisze czytelnie i estetycznie.*
 - edukacja plastyczna: uczeń *podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Mazur-Nowak.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. Tytuł ćwiczenia: *Zabawy paluszkowe.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie indywidualne oraz dla uczniów niepełnosprawnych umysłowo w stopniu umiarkowanym.

3. Cele ćwiczenia:

- uczenie reagowania na polecenia słowne,
- kształcenie znajomości schematu ciała,
- kształcenie sprawności manualnych i motoryki małej,
- ćwiczenie ruchów jednostronnych i naprzemiennych.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: odtwarzacz CD, nagrania z muzyką, w tym relaksacyjną, piłka.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Powitanie zabawą z podaniem rąk i różnymi schematami rytmicznymi:

Witaj Mateusz, witaj Mateusz,

Jak się masz, jak się masz,

Wszyscy cię witamy, wszyscy cię witamy,

Bądź wśród nas, bądź wśród nas.

- Odpowiedzi na pytania z rzucaniem piłki – stosowanie imion własnych (mama, tata, dziadzio, babcia):
 - Jak masz na imię?
 - Jak masz na nazwisko?
 - Gdzie mieszkasz?
 - Na jakiej ulicy?
 - Pod jakim numerem?
 - Ile masz lat?
 - Jak ma na imię twoja mama?
 - Jak ma na imię twój tata?
 - Jak ma na imię twój dziadzio?
- Każda prawidłowa odpowiedź nagradzana jest wspólnymi brawami i „przybijaniem piątki, dziesiątki” – ruchy naprzemienne.
- Zabawy paluszkowe: „Bawimy, bawimy się pięknie paluszkami, jak pierwszy nie może, to drugi pomoże...” itd.
- Uderzaniu poszczególnych paluszków w blat stołu towarzyszy wyliczanie – stosowanie liczebników porządkowych.
- Przeliczanie palców w zakresie 5.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- Nazywanie poszczególnych palców z „wycieraniem” kciuka kciukiem, palca wskazującego kciukiem, palca środkowego kciukiem itd.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

- *rozwijanie percepcji słuchowej – stosowanie prostych ćwiczeń rytmicznych;*
- *kształcenie umiejętności przeliczania elementów do 5;*
- *kształcenie umiejętności zapamiętywania poprzez dotykanie.*

7. Obszar podstawy programowej:

3. Umiejętność porozumiewania się z otoczeniem, w tym:
 - 3) Doskonalenie słownictwa ucznia umiejętności formułowania wypowiedzi
 - 4) Doskonalenie wymowy
5. Rozwijanie percepcji słuchowej
 - 2) ćwiczenia rytmiczne
6. Ćwiczenia pamięci, w szczególności dotykowej, ruchowej i słownej
8. Elementarne umiejętności matematyczne
 - 3) porządkowanie zbioru przedmiotów

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Bernadeta Piotrowska.

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie stymulujące zmysł dotyku, wspomagające koordynację psychoruchową oraz koncentrację uwagi

1. Tytuł ćwiczenia: *Zabawy z wodą.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów nadpobudliwych oraz dla uczniów z zaburzeniami zachowania.

3. Cele ćwiczenia:

- stymulowanie układu dotykowego,
- uwrażliwienie dzieci na delikatne dotknięcie,
- doskonalenie kontroli własnych ruchów,
- ćwiczenie ruchów delikatnych, wyważonych,
- usprawnianie koordynacji psychoruchowej,
- ćwiczenie koncentracji, uwagi dowolnej,
- doskonalenie czucia różnicującego,
- stopniowanie ruchu,
- uczenie się współdziałania w relacjach z innymi.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

wersja I: miska z wodą,

wersja II: miska z wodą, podgrzewacz.

5. Przebieg ćwiczenia:

Wersja I: Uczniowie siedzą w kręgu. W środku kręgu stawiamy miskę z wodą. Obserwujemy, w jaki sposób woda się uspokaja. Zachęcamy dzieci, aby stopniowo uspokajały się, podobnie jak woda. Gdy uczniowie są wyciszeni, nauczyciel podaje jednemu z nich miskę z wodą. Jest ona podawana z rąk do rąk. Zwracamy uwagę dzieci, aby ich ruchy były delikatne i spokojne. Gdy miska powróci do rąk nauczyciela, dolewa on do niej wody tak, aby była prawie pełna. Jeszcze raz miska krąży w kręgu. Gdy drugi raz wróci do nauczyciela, stawia ją w środku kręgu. Dzieci mają zamknięte oczy i wyciągnięte przed siebie dłonie. Nauczyciel upuszcza krople wody na dłonie dziecka. Kto poczuje dotyk kropli, może otworzyć oczy, podejść do naczynia z wodą i włożyć do niego dłoń. Trzyma ją później tak długo nad miską, aż ociekające krople wrócą do naczynia, po czym siada na swoim miejscu.

Wersja II: Uczniowie siedzą w kręgu. W środku kręgu stawiamy miskę z wodą. Obserwujemy, w jaki sposób woda się uspokaja. Zachęcamy dzieci, aby stopniowo uspokajały się, podobnie jak woda. Gdy uczniowie są wyciszeni, nauczyciel kładzie na wodzie zapalony podgrzewacz. Uczniowie obserwują płomień. Nauczyciel podaje jednemu z nich miskę z wodą, w której pływa zapalony podgrzewacz. Miskę podają sobie uczniowie z rąk

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

do rąk. Zwracamy uwagę dzieci na zachowanie bezpieczeństwa podczas podawania sobie miski oraz na to, aby ich ruchy były delikatne i spokojne. Gdy miska powróci do rąk nauczyciela, stawia on ją na środku okręgu. Uczniowie dmuchają tak, aby zgasić podgrzewacz.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *zapewnienie dziecku przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki i zabawy, działania indywidualnego i zbiorowego.*

7. Obszar podstawy programowej:

- treści stymulujące inteligencję kinestetyczną,
- psychomotoryka.

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: Ćwiczenia wymagają pozytywnej atmosfery, ciszy, skupienia. Nic nie powinno absorbować uczniów, zakłócać przebiegu ćwiczenia. Wersję II można wprowadzić dopiero wtedy, gdy uczniowie prawidłowo wykonują wersję I.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane – materiały z warsztatów szkoleniowych.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Małgorzata Szlegel.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, analiza wzrokowa

1. Tytuł ćwiczenia: *Zamek.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla dzieci, które mają problemy z koncentracją uwagi i analizą wzrokową.

3. Cele ćwiczenia:

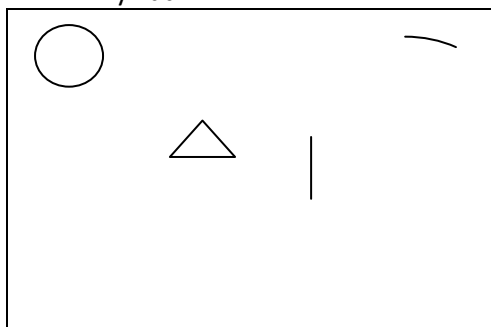
- rozwijanie koncentracji uwagi,
- doskonalenie analizy wzrokowej,
- rozwijanie wyobraźni.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: kartka z naniesionymi w różnych miejscach figurami geometrycznymi, znakami, liniami itp.

5. Przebieg ćwiczenia

Uczeń otrzymuje kartkę formatu A4 na której naniesione są różne figury geometryczne lub znaki. Zadaniem dziecka jest dokończenie rysunku i takie wkomponowanie figur, aby powstał zamek.

Przykład:

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*

7. Obszar podstawy programowej:

- edukacja polonistyczna – uczeń *pisze czytelnie i estetycznie.*
- edukacja plastyczna – uczeń *podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Iwona Mazur-Nowak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. romana maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: wspomaganie analizy słuchowej oraz pamięci wzrokowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zgadnij, o kim mowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich uczniów.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształcenie pamięci wzrokowej,
 - bogacenie słownictwa.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** bez środków.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Jedno dziecko staje plecami do pozostałych, a ktoś inny (dorosły lub inny uczestnik zabawy) opisuje jedną osobę z grupy, np.: „Ta osoba ma włosy sięgające do ramion, są one koloru brązowego, jest ubrana w czerwony sweterek i czarną spódniczkę” itp. Dziecko stojące tyłem musi zgadnąć, o kogo chodzi. Kiedy zgadnie, wybiera następną osobę, która ma się odwrócić.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – korzystanie z informacji.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Trzeba pamiętać, aby opis dawał pozytywny obraz opisywanego dziecka.
9. **Źródło ćwiczenia, na którego podstawie dokonano jego adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzińska-Romańska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające motorykę małą

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zgadnij, co to jest?* (zabawa ruchowa)
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, mających trudności ze skupieniem uwagi i pisaniem.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie percepcji wzrokowo-słuchowej oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - stymulacja układu dotykowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pojemnik z kaszą, małe zabawki, serwetki obiadowe.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dziecko wkłada rączki do pojemnika napełnionego kaszą i wyciąga przedmioty: auto, misia, piłkę, kota, klocek drewniany.
 - Rozkłada przedmioty za kolegą, okrywa je rozłożoną serwetką. Każde z nich zapoznaje się z zabawką, a następnie staje przed grupą bokiem i pisze w powietrzu jej nazwę. Zadaniem dzieci jest odgadnięcie, jaki przedmiot otrzymał.
 - Zabawki dzieci układają w kolejności alfabetycznej w rzędku.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
 - *rozszerza zasób słownictwa;*
 - *podejmuje działalność twórczą.*
7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
 - *posługuje się alfabetem;*
 - *zgodnie współpracuje w grupie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeśli dzieci potrafią, to układają przedmioty wg alfabetu lub wg cech wielkościowych.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** S. Borowiecki, M. Klimowa, *Gry i zabawy na koloniach i zimowiskach*, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1985.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową i wzrokową, umiejętność współpracy w zespole

1. Tytuł ćwiczenia: *Zimowa sztafeta wyrazowa.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (szczególnie z zaburzeniami słuchu i wzroku).

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnianie analizatora słuchowego w zakresie analizy i syntezy zdaniowej,
- doskonalenie umiejętności pracy w grupie,
- utrwalenie wiadomości i umiejętności dotyczących budowy zdania,
- bogacenie słownictwa.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:

- ilustracje przedstawiające zimę,
- klocki,
- plansze wyrazowe.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Ekspozycja plansz przedstawiających zimę (5).
- Wspólne omówienie ilustracji.
- Nadanie tytułu każdej ilustracji w postaci zdania.
- Wypowiadanie zdania przez dzieci z jednoczesnym odkładaniem klocków w szeregu od lewej strony do prawej
- Liczenie klocków w celu ustalenia liczby wyrazów w zdaniu.
- Pierwsze dziecko wybiera jeden obrazek i układa o nim zdanie. Następnie mówi pierwszy wyraz i przekazuje obrazek następnemu dziecku. Dalej każde dziecko mówi po jednym, następnym wyrazie zdania i przekazuje obrazek sąsiadowi. Na koniec pierwsze dziecko mówi, ile usłyszało wyrazów w zdaniu.
- Ekspozycja plansz wyrazowych.
- Ułożenie z nich zdań i podpisów pod ilustracjami.
- Odczytanie zdań.

Ćwiczenie można dowolnie modyfikować w zakresie tematyki ilustracji i liczby wyrazów w poszczególnych zdaniach (w zależności od możliwości i umiejętności uczniów). Etap odkładania klocków w celu określania liczby wyrazów w zdaniu można zastąpić inną czynnością ruchową, np. wyklaskiwaniem, wytupywaniem, uderzaniem, wybrzmiewaniem na instrumencie perkusyjnym itp.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:** wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów:
- *wskazywanie formalnej struktury wypowiedzi ustnych i pisemnych,*
 - *wzbogacanie słownictwa,*
 - *stymulacja analizy i syntezy słuchowo-wzrokowej.*
- 7. Obszar podstawy programowej:** zima w poezji i prozie, edukacja polonistyczna.
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie powinno być realizowane w grupach (5–6 osobowych) – w zależności od poziomu umiejętności i możliwości dzieci.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Ewa Małgorzata Skorek (red.), *Terapia pedagogiczna – zaburzenia rozwoju psychoruchowego dzieci*, Impuls, Kraków 2005.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Omańska-Piszczyńska.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koordynację psychoruchową, koncentrację uwagi, pamięć, analizę słuchową, analizę wzrokową, wyrażanie emocji, motywację do nauki i aktywności

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zimowy pejzaż.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne, dla grupy, dla klasy (klasy I–III).
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie umiejętności wyrażania własnych przeżyć w formach plastycznych, doskonalenie umiejętności posługiwania się różnorodnymi środkami wyrazu i technikami i planowania pracy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** białe kartki z bloku technicznego, kredki świecowe, farba (czarna i granatowa), pędzel, wata, płyta Vivaldiego *Muzyczna akademia rozwoju*.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Najpierw rozdajemy dzieciom białe kartki oraz kredki świecowe. Podczas słuchania muzyki (np. *Zima* z opery *Cztery Pory Roku* Vivaldiego) prosimy, aby wyobrazili sobie, jak wygląda nocą świat pokryty śniegiem. Zadaniem uczniów jest narysowanie zimowego krajobrazu. Następnie czarną lub ciemnogramatową farbą dzieci pokrywają wykonany rysunek. Fragmenty kartki niepomalowane kredką przyjmą farbę, pozostałe wyeksponują narysowane elementy na rysunku. Pomalowaną i wyschniętą pracę dzieci uzupełniają, przyklejając kulki zrobione z waty.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń wypowiada się w wybranych technikach plastycznych na płaszczyźnie i w przestrzeni; posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura; ilustruje sceny i sytuacje inspirowane wyobraźnią, muzyką; świadomie i aktywnie słucha muzyki, potem wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna i muzyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Przed rozpoczęciem pracy należy pokazać dzieciom zdjęcia przedstawiające zimowy krajobraz, zwrócić uwagę na szczegóły. Łatwiejszą wersją jest rysowanie na czarnych kartkach białą i niebieską kredką świecową lub farbą plakataową. Dzieci z nadwrażliwością dotykową mogą mieć problem z lepieniem kulek z waty.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Joanna Perzyńska-Pluchrat.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację wzrokowo-ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Złap kółko.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających trudności ze skupieniem uwagi i pisaniem.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawa kontroli wzrokowo-ruchowej,
 - ćwiczenie reakcji równoważnych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** koziołek na platformie, kółeczka z zestawu na stojaku.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Dziecko huśta się na koziołku w pozycji leżącej na brzuchu, starając się jednocześnie zdjąć z pachotka obręcz, następnie przełożyć do drugiej ręki i powtarzać tę czynność do momentu, aż zdejmie co najmniej 5 kółeczek.
 - Kolega łąpie rzucane przez bujającego się kółeczka i odwiesza je na miejsce po wykonaniu ćwiczenia – następuje zamiana miejscami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
 - *rozwija wyobraźnię przestrzenną;*
 - *określa kierunek względem siebie i innych osób.*
7. **Obszar podstawy programowej**

Uczeń:

 - *jest świadomy swoich fizycznych możliwości;*
 - *rozwija koordynację wzrokowo-ruchową i sprawność manualną;*
 - *zgodnie współpracuje w grupie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Można przekładać inne przedmioty.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** brak.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć oraz koordynację wzrokowo-ruchową

1. Tytuł ćwiczenia: *Znajdź przymiotnik.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Ćwiczenie dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

3. Cele ćwiczenia:

- rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- stymulacja układu dotykowego i proprioceptywnego.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: różnego rodzaju owoce, ilustracje przedstawiające owoce, przymiotniki zapisane na kartonikach.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Uczniowie, skacząc na trampolinie, wymieniają nazwy owoców.
- Owoce są ukryte w pudełku: uczniowie rozpoznają dotykiem owoce, mówią, jakie są w dotyku (gładkie, okrągłe, duże, małe, szorstkie).
- Nauczyciel kroї owoce, uczniowie je próbują, określają ich smak (słodkie, kwaśne, soczyste) i wygląd (czerwone, żółte).
- Uczeń losuje ilustrację owocu. Idąc w stronę tablicy po grubej linii, wymienia jego cechy, a następnie umieszcza obrazek na tablicy. Wracając tą samą drogą, mówi, dlaczego powinno się jeść owoce. Podobnie czynią pozostali uczniowie.
- W sali rozmieszczone są w różnych miejscach kartoniki z przymiotnikami (również takie, które nie pasują do ilustracji) – uczniowie mają zadanie odnaleźć wszystkie określenia pasujące do owocu, który zawiesili na tablicy i umieścić je obok ilustracji. (Uczniowie poruszają się po sali w określony przez nauczyciela sposób: skacząc na jednej nodze, idąc stopa za stopą itp.).

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *rozpoznaje i nazywa owoce, wymienia ich cechy;*
- *czyta ze zrozumieniem na głos i po cichu;*
- *rozpoznaje przymiotniki;*
- *rozwija swoją sprawność ogólną.*

7. Obszar podstawy programowej:

Uczeń:

- *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
- *czyta i rozumie teksty;*
- *zna podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się.*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Cichoń.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć, koncentrację uwagi, kształcenie umiejętności podejmowania decyzji

1. Tytuł ćwiczenia: *Znaki na mapie.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?

- Dla klas II–III.
- Dla grupy.
- Ćwiczenie indywidualne.

3. Cele ćwiczenia:

- ćwiczenie umiejętności realizowania za pomocą środków werbalnych przeżyć i doświadczeń związanych z poznawaniem własnego kraju – Polski,
- zachęcanie do wyrażania własnych poglądów, przeżyć i doświadczeń,
- budowanie pozytywnej samooceny i poczucia własnej wartości,
- kształtowanie umiejętności orientacji w przestrzeni i schemacie ciała,
- nauka reagowania na sygnały muzyczne.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: instrumenty perkusyjne: tamburyno, bębenek itp., duża zafoliowana mapa fizyczna Polski z zaznaczonymi odpowiednimi kolorami nizinami, wyżynami, górami i głównymi rzekami Polski: Wisłą i Odrą, zestaw zafoliowanych pomocy do mapy: nazwy miast, nizin, krain geograficznych, głównych jezior, kierunki geograficzne wraz ze skrótami: północny, południowy, wschodni i zachodni, kierunki pośrednie: północno-wschodni, północno-zachodni, południowo-wschodni, południowo-zachodni; nazwy krajów sąsiadujących wraz z flagami tych państw, plastelinka do przyklejania wielokrotnego użytku.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Rozmowa nauczyciela z uczniami na temat: „Co wiemy o mapie?” (przypomnienie wiadomości).
- Nauczyciel kładzie na stole mapę, a uczniowie uważnie jej się przyglądają i wypowiadają na jej temat (burza mózgów). Zauważają, że na mapie nie ma miast, krain geograficznych, jezior, pasm górskich itd.
- Kierunki na mapie (główne i pośrednie) – ustalenie lub przypomnienie.
- Zabawa – uczniowie (lub jedno chętne dziecko) biegają wokół mapy w rytm grany przez nauczyciela. Na brak sygnału zatrzymują się, a prowadząca podaje kierunek, np. północ, południe itd. Następnie dzieci muszą ustawić się przy odpowiednim kierunku mapy. Zabawa trwa aż do wyczerpania możliwości kierunków głównych i pośrednich.
- Na następny sygnał muzyczny nauczyciela uczniowie wybierają sobie „jeden element brakującej mapy” i wirują wokół własnej osi (kręcą się). Na brak sygnału jak najprędzej podbiegają do mapy i przyklejają za pomocą plastelinki jej brakującą część.
- Zabawa trwa aż do wyczerpania wszystkich elementów.
- Na zakończenie weryfikujemy poprawność wykonanego zadania, posiłkując się zawieszoną przez nauczyciela mapą fizyczną Polski.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *zna najważniejsze miasta Polski;*
- *zna kolory i znaki umowne na mapie;*
- *potrafi określić na mapie główne kierunki świata;*
- *wykonuje polecenia według instrukcji słownej;*
- *wie, jakiej jest narodowości, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie;*
- *potrafi odtwarzać rytmy na instrumentach perkusyjnych.*

7. Obszar podstawy programowej:

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się. Dbłość o kulturę języka. Początkowa nauka czytania i pisanie. Kształtowanie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych. Uczeń:

2) w zakresie umiejętności czytania i pisanie:

a) *rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy.*

2. Edukacja muzyczna. Wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie. Uczeń:

2) *odtwarza proste rytmy głosem i na instrumentach perkusyjnych; wyraża nastrój i charakter muzyki, płąsając i tańcząc (reaguje na zmianę tempa i dynamiki);*

3) *realizuje proste schematy rytmiczne (tataizacją, ruchem całego ciała).*

3. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń:

8) *wie, jakiej jest narodowości, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie; zna symbole narodowe (flaga, godło, hymn narodowy), rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej.*

8. Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji: Ćwiczenie modyfikujemy ze względu na wiek uczniów i ich wiedzę na temat mapy. Można je stosować zarówno do pracy grupowej, jak i indywidualnej. Zamiast instrumentów perkusyjnych można wykorzystać utwory muzyczne z płyt CD. Ćwiczenie dla dzieci znających lepiej mapę może polegać na zadawaniu pytań przez inne dzieci tak, aby odpowiadając na pytania, można było wypełnić brakujące części mapy, np:

„Jak nazywa się stolica Polski?”

„Które wielkie miasto leży na zachód od Warszawy?”

„W jakiej części Polski leży Lublin?”

„Które wielkie miasto leży na południe od Poznania?”

„Jak nazywa się nizina, na której leży Warszawa?” itd.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Bernadeta Piotrowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie rozwijające orientację w schemacie ciała i przestrzeni

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Znam siebie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających trudności z orientacją w schemacie ciała.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspieranie planowania ruchów,
 - kształtowanie umiejętności kontroli nad własnymi ruchami.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusze szarego papieru, materiały różne: krepina, szmatki, wełna, papiery różnego rodzaju, klej, nożyczki, taśma klejąca.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Jedno dziecko kładzie się na arkuszu papieru, drugie stara się obrysować kontur. Następnie zamieniają się miejscami.
 - Zanim przystąpią do dalszej pracy śpiewamy z dziećmi: głowa, ramiona, kolana, pięty, kolana, pięty, kolana, pięty, głowa, ramiona, kolana, pięty, oczy, uszy, usta, nos. Rozmawiamy o budowie naszego ciała, następnie wieszamy kontury na ścianie. Dzieci mają za zadanie ubrać tak swój kontur, aby jak najbardziej ich przypominał. Przypominamy o szczegółach ciała.
 - Po wykonaniu ćwiczenia uczeń opowiada o swojej pracy, którą wykonał.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji,
 - rozwija wyobraźnię przestrzenną,
 - określa kierunek względem siebie i innych osób.
7. **Obszar podstawy programowej**

Uczeń:

 - jest świadomy swoich fizycznych możliwości,
 - rozwija koordynację wzrokowo-ruchową i sprawność manualną,
 - zgodnie współpracuje w grupie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zadanie ubierania można powierzyć innemu dziecku lub właścicielowi konturu.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** brak.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Izabella Dorogusz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla uczniów z obniżoną koncentracją uwagi, z zaburzeniami zachowania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *ZOO*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy dzieci z klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi, rozwijanie szybkiej reakcji na sygnał dźwiękowy, doskonalenie analizy słuchowej tekstu.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tekst czytany przez nauczyciela.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel przydziela każdemu uczniowi rolę zwierzęcia, np.: lwa, tygrysa, słonia, żyrafy, nosorożca i objaśnia zasady zabawy. Dzieci siedzą w kole. Po usłyszeniu nazwy swojego zwierzęcia klaszczą w dłonie. Na słowo „zwierzęta” wszystkie dzieci wstają, a na słowo „ZOO” dzieci zamieniają się miejscami. Nauczyciel opowiada historię: „Pani nauczycielka zaproponowała, aby cała klasa wybrała się do ZOO obejrzeć różne egzotyczne zwierzęta, takie jak: słonie, tygrysy, lwy, żyrafy, czy nosorożce. Dzieci bardzo chętnie przystały na tę propozycję, ponieważ chciały zapoznać się z warunkami życia zwierząt mieszkających w ZOO. Wchodząc do ZOO, skierowali swoje kroki prosto do klatki, w której znajdował się ogromny tygrys bengalski. Następnie z oddali wszyscy usłyszeli ogromny ryk. Był to piękny lew, bardzo podobny do tego z filmu pod tytułem: *Król Lew*. Nieco dalej przy wysokich drzewach zobaczyliśmy żyrafy jedzące liście z ich czubków. Następnie minęliśmy boks nosorożca. Wszystkie zwierzęta bardzo nam się podobały. Kiedy wróciliśmy do szkoły, wszyscy uczniowie rysowali zwierzę, które zrobiło na nich największe wrażenie. Pani wywiesiła wszystkie prace na gazetce szkolnej, z której spoglądały na nas piękne lwy, tygrysy, słonie, żyrafy i nosorożce”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń rozpoznaje rośliny i zwierzęta, uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza, wychowanie fizyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dla młodszych dzieci można wprowadzić identyfikatory z obrazkami lub nazwami zwierząt.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ilona Szczecińska.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zrób to, co mówię.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla dzieci, które mają problemy z orientacją przestrzenną i schematem ciała.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie schematu ciała,
 - kształtowanie orientacji przestrzennej,
 - przekraczanie linii środka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Nazywanie i dotykanie części w obrębie ciała i twarzy.
 - Odklejanie kółeczek z samoprzylepnego papieru z części ciała wg instrukcji słownej nauczyciela, np.: „Odklej kółko z lewego kolana”.
 - Poruszanie określonymi częściami ciała: „Pomachaj lewą ręką, podskocz na prawej nodze, podaj prawą rękę, tupnij lewą nogą” itp.
 - Wymienianie przedmiotów znajdujących się po prawej i po lewej stronie.
 - Rzucanie woreczków według instrukcji: do góry, w lewo, w prawo, do tyłu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - wychowanie fizyczne – kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna – *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
 - edukacja matematyczna – wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci – *uczeń wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu; orientuje się na kartce papieru.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** brak.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Mazur-Nowak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: wspomaganie procesów słuchowych, poznawczych i umiejętności współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zwierzęta hodowlane.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie analizatora słuchowego,
 - doskonalenie umiejętności pracy w grupie,
 - utrwalenie wiadomości i umiejętności dotyczących zwierząt hodowlanych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pary kartek z nazwami zwierząt hodowlanych (tyle kartek, ilu jest uczniów w klasie).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący przygotowuje dla przykładowej liczby dzieci 14 karteczek, na 7 z nich wymyśla i zapisuje nazwy różnych zwierząt domowych, np. kura, krowa, koń itd., na pozostałych 7 kopiuje te same nazwy. Następnie rozdaje je dzieciom, które zapamiętują je i chowają do kieszeni. Zadaniem ich jest, naśladować głosem zwierzę, które wylosowali, odnalezienie swojego partnera, np. dziecko wylosowało kurę, więc gdać i w ten sposób szuka, nasłuchując odgłosów wydawanych przez inne dzieci, gdakania „drugiej kurki”. Dzieci, które odnalazły swoją parę, ustawiają się po drugiej stronie sali. Kiedy wszyscy dobiorą się parami, polecamy przygotowanie krótkich zagadek, aby pozostali uczestnicy rozpoznali, o jakie zwierzęta chodzi.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozpoznaje zwierzęta.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza – wychowanie do rozumienia i poszanowania przyrody żywej.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Grażyna Cwojdzińska-Romańska.

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie doskonalące sprawność percepcyjno-motoryczną

1. Tytuł ćwiczenia: *Zwierzęta z figur geometrycznych.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla uczniów z zaburzeniami percepcji wzrokowej.

3. Cele ćwiczenia:

- usprawnianie motoryki małej,
- rozwijanie analizy i syntezy wzrokowej,
- stymulacja układu dotykowego.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: figury geometryczne (koło, prostokąt, kwadrat, trójkąt) wykonane z różnego rodzaju materiałów, klocki w kształcie figur geometrycznych, ilustracje przedstawiające zwierzęta ułożone z figur geometrycznych, kolorowe figury geometryczne do wycięcia, nożyczki, plastelina, kolorowy papier.

5. Przebieg ćwiczenia:

- W pudełeczkach umieszczone są figury geometryczne wykonane z różnego rodzaju materiałów. Uczeń, aby otworzyć, pudełko musi je „zdobyć” – wejść na klocek i sięgnąć, gdy jest zawieszony na sznurku, podjechać po niego na deskorolce, przyciągnąć, nawijając nitkę na kłębek itp. (za każdym razem wyjmuje i nazywa ukryte figury).
- Uczeń układa przed sobą klocki, wykonuje polecenia nauczyciela: „Weź do ręki figurę geometryczną, która ma cztery równe boki, pokaż koło, schowaj za plecami prostokąt”.
- Uczeń trzyma ręce z tyłu, nauczyciel wkłada mu do rąk klocki w kształcie prostokąta lub innej figury geometrycznej – zadaniem ucznia jest rozpoznanie, jaka to figura, nie widząc jej.
- Nauczyciel rysuje palcem na plecach ucznia figurę geometryczną – musi on rozpoznać, jaka to figura.
- Uczeń otrzymuje ilustrację przedstawiającą zwierzęta ułożone z figur geometrycznych – ma za zadanie wskazać, jakie figury rozpoznaje na ilustracji.
- Uczeń otrzymuje kartkę, na której są narysowane kolorowe figury geometryczne, wycina je starannie, a następnie układa z nich zwierzęta wg wzoru na ilustracji. W kolejnym kroku wykonuje zwierzątko wg swojego pomysłu, przykleja je na kartce i wykorzystując plastelinę oraz kolorowy papier (wydzieranka), tworzy otoczenie, w jakim to zwierzę może się znajdować.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *rozpoznaje i nazywa proste figury geometryczne (koło, prostokąt, kwadrat, trójkąt),*
- *odtwarza układ przedstawiony na ilustracji,*
- *komponuje obrazek z figur geometrycznych i materiałów plastycznych.*

7. Obszar podstawy programowej:

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Uczeń:

- *uwaga słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;*
- *rozpoznaje i nazywa koła, kwadraty, prostokąty i trójkąty;*
- *wypowiada się w wybranych technikach plastycznych na płaszczyźnie; posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji: Elżbieta Dominik, Barbara Jędrzejewska-Rudak, *Już w szkole B Radzę sobie coraz lepiej*, Nowa Era, Warszawa 2009.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Elżbieta Cichoń.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: doskonalenie koncentracji uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Żywioły wokół nas.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne, dla grupy, dla dzieci z zaburzoną koncentracją uwagi, z zaburzeniami emocjonalnymi.
3. **Cele ćwiczenia:** ćwiczenie koncentracji uwagi, poznawanie technik obniżających napięcie emocjonalne.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kłębek wełny, materac, muzyka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Przywitanie przez dotyk – dzieci witają się ze sobą różnymi częściami ciała (przez uściśnięcie ręki, przez dotknięcie kolanem, stopą, dotknięcie plecami itd.). Zabawa: **ogień, burza, woda**. Na hasło:
 - ogień – uczestnicy zabawy naśladują odgłos syreny straży pożarnej,
 - burza – wszyscy stają nieruchomo,
 - woda – wszyscy dobierają się w pary i wiosłują.Następnie dzieci poruszają w rytmie muzyki. W krótkich odstępach czasu przerywamy muzykę, podając głośno impuls ruchowy. Kiedy go wszyscy wykonają, włączamy ponownie muzykę – dzieci znowu poruszają się w jej rytm. Przykłady impulsów:
 - dotknąć ściany,
 - uściśnąć jak najwięcej rąk,
 - przykucnąć.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – uczeń *zna zagrożenia, potrafi powiadomić o niebezpieczeństwie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zamiast materaca można wykorzystane karimaty.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** -
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Edyta Szaraniec.